

Det Kateketiske Senter OKB/Torvild Oftestad

Mål og mening **Med Kristus i verden**

Oslo 2001

Imprimatur: X Gerhard Schwenzer, Oslo 2001.

ISBN-82-90296-25-8

Copyright © Det Kateketiske Senter OKB/Torvild Oftestad, 2001

Bibelsitater hentet fra: "Bibelen - Det Gamle og Det Nye Testamente med de aporyfiske bøker"

© Det Norske Bibelselskap 1978/85 1. utgave 1994.

Omslagsbilde og grafisk utforming: Peter Bernhard Bjerke

Trykk: Hegland Trykkeri AS - Flekkefjord

Forord

Mål og mening med livet, hvordan finner vi det? Til alle tider har menneskene søkt, men bare Gud, som har skapt oss, kan gi oss svar. I Jesus Kristus ligger svaret, han har gitt Kirken å forvalte hans mysterier. Jo mer vi deltar og får del i disse mysterier, desto mer vil målet og meningen med livet bli synlig for oss.

I løpet av dette året tilbyr Kirken deg å motta fermingens sakrament. Dette sakramentet vil gi deg mange gaver fra Kristus, gaver som setter deg i stand til å bli mer lik ham og ett med ham. Fermingens sakrament er et mysterium, det forener deg enda mer med Kristus og med Kirken.

Et liv med mål og mening er et liv i Kristus og hans Kirke. Fermingens sakrament vil, sammen med de andre sakramentene, gi deg utrustning til et slikt liv, samtidig kaller det deg til samarbeid. "Hvordan skal jeg leve mitt liv slik at Kristus kan få vokse i meg og leve gjennom meg?" Denne boken skal være en hjelp til å leve et slikt liv. Du vil se at det er et liv som har sitt utspring i Kirkens liturgi og som vi finner veiledning til i Kirkens lære om skapelsen og om mennesket, i budene og i Jesu forkynnelse, og i Den katolske kirkes tradisjon. Det er et utfordrende liv, noen ganger et veldig krevende liv, men samtidig det mest spennende og meningsfylte livet.

Lykke til med tiden dere har foran dere.

Til prestene og kateketene.

Det meste av stoffet i denne boken er tenkt som utgangspunkt for samtale og fordypning i konfirmantgruppene. Spørsmålene og oppgavene i boken er tenkt som hjelp til å få i gang slike samtaler, men man skal ikke føle seg bundet av bare disse spørsmålene. Dersom lesestoffet frembringer andre spørsmål eller utfordringer, bør også disse drøftes. Prestene og kateketene kan også på forhånd forberede andre spørsmålsstillinger som stoffet i boken kan legge opp til.

Denne boken er utarbeidet på bakgrunn av *Retningslinjer for katekesen* 10. trinn. Sammen med boken for 9. trinn *Jeg er med dere – Om trosbekjennelsen og sakramentene* –, vil ungdommene få en helhetlig forberedelse til fermingen. Stoffet bygger hovedsakelig på *Den Katolske Kirkes Katekisme*. De som underviser vil kunne finne fordypning for hvert emne i Den Katolske Kirkes Katekisme. Det er nødvendig at kateketene stiller med Bibelen og Den Katolske Kirkes Katekisme når boken skal brukes. Fermlingene må også stille med Bibel.

Lykke til!

Med hilsen
Det kateketiske senter

Oslo, Den hellige Augustins dag 2001.

Fermingens sakrament

Apostlene og mange andre av de første kristne, holdt til i menigheten i Jerusalem. Det var enda kort tid siden Jesus hadde levd på jorden, og for hver dag fikk Kirken flere medlemmer. I menigheten i Jerusalem var det også en del enker som ikke hadde noen til å forsørge seg. Dette var lenge før det fantes noen slags pensjons- eller trygdeordninger, derfor tok menigheten seg av matutdeling til disse enkene. Apostlene hadde allerede nok å gjøre selv, derfor valgte de ut syv menn fra menigheten som fikk ansvar for matutdelingen. Disse syv ble kalt diakoner, én av dem var Stefanus.

Det gjør inntrykk på oss å høre om det mot og den frimodighet Stefanus hadde til å vitne om Jesus. Han fryktet ikke menneskene, men vitnet for alle også om han visste at de i utgangspunktet ikke var positivt innstilt. Talen han holdt for jødernes råd førte til at han ble Kirkens første martyr.

Før han fór opp til himmelen, gav Jesus disiplene sine følgende oppdrag: *Gå ut i hele verden og forkynn evangeliet for alle mennesker* (Mark. 16,15). Stefanus trodde på evangeliet, og han kjente Jesu

Oppgaver

1. *Les historien om Stefanus i Ap.gj. kap. 6-7. Hvorfor ble Stefanus valgt til diakon?*
2. *Da Stefanus og de andre seks var blitt valgt til diakoner, la apostlene hendene på dem og ba for dem. Hva kalles dette ritualet?*
3. *Hvorfor ble Stefanus stenet?*
4. *Kan et sant budskap også i dag virke provoserende på mennesker? Nevn eksempler.*

oppdrag. Hans kjærlighet til Gud og til medmenneskene var så sterk at han, uten å tenke på at han satte sitt eget liv i fare, frimodig forkynnte evangeliet. Hans kjærlighet til Gud og hans frimodighet førte ham i døden, slik ble han Kirkens første martyr.

Fra barn til voksen

Da vi ble døpt, de fleste av oss som barn, ble vi innlemmet i Kirken som Guds barn. Vi mottok den Hellige Ånd som styrker oss i troen på Jesus.

Som barn lever vi vanligvis nært knyttet til familiene våre og til andre voksne rundt oss. De voksne treffer avgjørelser for oss og bestemmer over oss. Da er også troen vår på en måte knyttet til våre foreldres og våre fadderes tro. Både hva vi skal tro og hvordan vi lever ut troen, styres på mange måter av våre foreldre og andre voksne. De lærer oss hvem Gud er, og de sørger for at vi kommer til messe og katekese.

Når vi blir eldre, forandrer dette seg. Vi kan ikke lenger støtte oss til våre foreldres tro, vi må selv begynne å søke hva som er sant og godt og hva som ikke er det. Vi møter også nye utfordringer ved at mennesker vi er sammen med stiller oss spørsmål som har med troen og Kirken å gjøre, noen vil også angripe troen.

Våre oppgaver som kristne blir annerledes enn dem vi hadde som barn, det forventes andre ting av oss. Paulus sier: *Da jeg var barn, talte jeg som et barn, tenkte jeg som et barn, dømte jeg som et barn. Men da jeg ble mann, la jeg av det*

barnslige (1.Kor. 13,11). Som kristne har Jesus gitt oss et oppdrag, det samme oppdraget som har gjeldt alle kristne gjennom alle tider: *Gå ut i hele verden og forkynn evangeliet for alle mennesker* (Mark. 16,15). På den måten er det ingen forskjell på oss og Stefanus, Jesu oppdrag er det samme. Men Gud har ikke tenkt at vi skal klare dette på egenhånd, Stefanus gjorde heller ikke det. Gud vil gi oss det vi trenger til å mestre livet som voksne kristne.

Den Hellige Ånd gir oss frimodighet og styrke

Vi synes kanskje at Stefanus stiller i en annen åndelig klasse enn oss selv. Men vi deler den samme tro som Stefanus, derfor gjelder Jesu oppdrag like mye oss som ham.

Hvordan skal vi få den styrken som setter oss i stand til å leve som voksne kristne, som vitner for troen på Kristus?

Apostlene viser oss vei. Da Jesus skulle fare opp til himmelen, gav han dem befaling om å gå ut og forkynne budskapet om ham for hele verden. Vi skulle tro at apostlene umiddelbart etter at Jesus hadde tatt avskjed med dem, dro ut for å begynne på oppgaven de hadde fått, men det gjorde de ikke. I ni dager forholdt de seg i ro inne i et hus i Jerusalem sammen med jomfru Maria og noen andre disipler. Der satt de og ba og ventet, for Jesus hadde sagt til dem: *Dere skal få kraft når Den Hellige Ånd kommer over dere og dere skal være mine vitner i Jerusalem og hele Judea, i Samaria og like til jordens ender* (Ap.gj. 1,8). Apostlene ventet på den utrustningen de ville trenge for å

kunne være i stand til å utføre det oppdraget Jesus hadde gitt dem.

Da pinsedagen kom, var de alle samlet. Med ett kom det et brus fra himmelen som når det blåser en sterk storm, og det fylte huset hvor de satt. Tunger likesom av ild kom til syne, og de delte seg og satte seg på hver enkelt av dem. Da ble de alle fylt av Den Hellige Ånd, og de begynte å tale i andre tungemål etter som Ånden gav dem å forkynne (Ap.gj. 2,1–4).

Det var først da Gud hadde sendt dem den Hellige Ånd, at apostlene begynte å vitne om Jesus Kristus for andre. Den Hellige Ånd gav dem de gaver de trengte til å utføre det oppdraget de hadde fått av Jesus.

Slik er det også for oss. Da vi ble døpt, fikk vi den Hellige Ånd, vi ble innlemmet i Kirken og fikk kristennavnet. Som voksne kristne møter vi nye utfordringer, derfor vil Gud utruste oss med en større fylde av den Hellige Ånds gaver. Disse gavene gis oss for å knytte oss enda sterkere til Kirken, og for å sette oss i stand til å utføre det oppdraget Jesus har gitt oss. Den Hellige Ånds gaver vil Gud gi oss i feringens sakrament. Den katolske Kirkes katekisme sier: *“Feringens sakrament viderefører på sett og vis pinsedagens nåde i Kirken”* (se KKK. 1288).

Dersom du har sett bilder der man har villet fremstille den Hellige Ånd, har du kanskje lagt merke til at det er vanlig at den Hellige Ånd fremstilles som en ild eller en flamme. Dette er symboler som også Bibelen bruker. Andre steder kan sammenligningen være at den Hellige Ånd er en vind som Gud blåser. I dåpen ble den Hellige Ånd lagt i vårt hjerte som en ild. Når vi fermes, blåser den Hellige Ånd på denne ilden som en vind og får den til å flamme opp. Dermed vil andre egenskaper som den Hellige Ånd har, begynne å virke i oss. Det er disse nye egenskapene som kalles den Hellige Ånds gaver.

Innvielsessakramentene

De to sakramentene dåp og fering hører tett sammen. Sammen med eukaristien kalles de “De kristne innvielsessakramenter”. Det som begynte da vi ble døpt, utdypes når vi fermes og næres av eukaristien. I Den katolske kirkes første tid, mottok man feringens sakrament rett etter at man var døpt. Den hellige Cyprian, som var biskop på 200-tallet, kalte dåp og fering et dobbeltsakrament.

• Fermingsritualet

1. Fornyelse av dåpspakten

Konfirmantene står sammen med sine faddere og forsaker djevelen og bekjenner trosbekjennelsen.

2. Håndspåleggelsen

Biskopen strekker hendene ut over konfirmantene og ber:

Allmektige Gud, vår Herres Jesu Kristi Far, du fridde disse dine barn fra synden og gjenfødte dem av vann og Ånd. Herre inngi dem den Hellige Ånd, Trøsteren, gi dem visdoms og forstands Ånd, råds og styrkes Ånd, kunnskaps og fromhets Ånd; fyll dem med gudsfrykts Ånd. Ved Kristus, vår Herre. Amen.

Fadderer legger den ene hånden på konfirmantens skulder. Biskopen dypper tommelfingeren i kisma, tegner et kors

I den perioden i Kirkens historie som vi kaller for "oldkirken" mottok alle nydøpte, både barn og voksne, fermingens sakrament rett etter at de var blitt døpt. Det kunne de gjøre fordi biskopen alltid var tilstede under de store dåpsseremoniene i katedralene. Etter hvert som det ble flere menigheter rundt på landsbygdene, ble det vanskeligere for biskopen å være tilstede hver gang det ble avholdt dåp. Da valgte man heller å vente med fermingen til biskopen kom på besøk til menighetene. Presten døyte barna, og så kunne de vente i flere år, før biskopen kom og fermet dem. Denne ordningen ble etter hvert en fast skikk i store deler av Kirken, og har holdt seg slik hos alle som benytter det vi kaller "latinsk ritus" det vil si den liturgien vi blant annet bruker i Norge, helt til i dag. I kirker som benytter andre ritualer, slik som i Hellas, Egypt og i Midtøsten, er det prestene og ikke biskopen som utfører fermingen. I disse kirkene er det fremdeles slik at barna mottar fermingens sakrament rett etter at de er blitt døpt.

på konfirmantens panne og sier:

*Ta imot Guds gave,
den Hellige Ånds innsegl.*

3. Forbønner

Biskopen ber for konfirmantene, foreldrene og fadderne deres. Han ber for Kirken og for hele verden.

4. Velsignelsen

Biskopen velsigner konfirmantene.

Når vi fermes, bekrefter vi på egen hånd den tro som våre foreldre og faddere bekjente på våre vegne da vi ble døpt. Helt konkret gjør vi dette ved å fremsi forsakelsen av djevelen og ved å bekjenne trosbekjennelsen. Dermed stadfester vi med vår egen munn at vi også som voksne mennesker ønsker å være kristne. Før vi

kan bekjenne dette, er det selvfølgelig viktig å vite hva det vil si å være katolsk kristen.

I fermingen ber biskopen om at vi må få den Hellige Ånd og den Hellige Ånds gaver. Den Hellige Ånds gaver nevnes med syv navn: visdoms og forstands Ånd, råds og styrkes Ånd, kunnskaps og fromhets Ånd og guds frykts Ånd.

Hellig krisma

Alle de syv sakramentene har synlige tegn som formidler den usynlige nåde Gud vil gi gjennom sakramentet. I dåpen er tegnet vann, i eukaristien brød og vin. I fermingen er det synlige tegnet en salve som vi kaller krisma. Krisma er olivenolje som er tilsatt balsam slik

at det dufter godt. En gang i året, på skjærtorsdag, velsigner biskopen denne salven.

Denne spesielle dagen i året samles mange av bispedøm-

mets eller stiftets prester i domkirken sammen med biskopen. Da feirer de en messe sammen som kalles oljevigslingssmessen. I denne messen vigsler biskopen de hellige oljene som skal brukes i bispedømmet eller stiftet i ett år fremover. Disse oljene er sykesalven, katekumenoljen og krismaen. Alle prestene får med seg noe av oljene hjem til menighetene sine, resten oppbevares i et eget skap i domkirken.

I fermingen tar biskopen litt hellig krisma på tommelfingeren og tegner et kors med den på pannen til fermlingene. Han kaller det den Hellige Ånds innsegl.

Den Hellige Ånds innsegl

Et segl er en svært personlig ting. I gamle dager var det særlig konger og biskoper som hadde egne segl. Når de satte sitt segl på noe, for eksempel på en avtale eller en ny lov, godtok de og gjorde gyldig det de satte seglet sitt på. Vi kan sammenligne det med underskriften på en kontrakt eller et annet dokument. Underskriften binder oss til kontrakten og gjør den gyldig. På samme måte er det i fermingen. Den Hellige Ånds innsegl, altså korset biskopen setter med hellig krisma i pannen vår, er den synlige garantien på at vi har mottatt de gaver som Gud vil gi oss i fermingen.

Også Jesus ble merket med Guds segl. I Johannesevangeliet (6,27) sier Jesus om seg selv at Faderen har satt sitt segl på Ham. Det seglet mottok Jesus ved at den Hellige Ånd kom over ham, da han var blitt døpt av den hellige døperen Johannes i Jordanelven. Det var først etter at Jesus hadde mottatt sitt innsegl av Gud, at Han begynte å forkynne sitt budskap for menneskene.

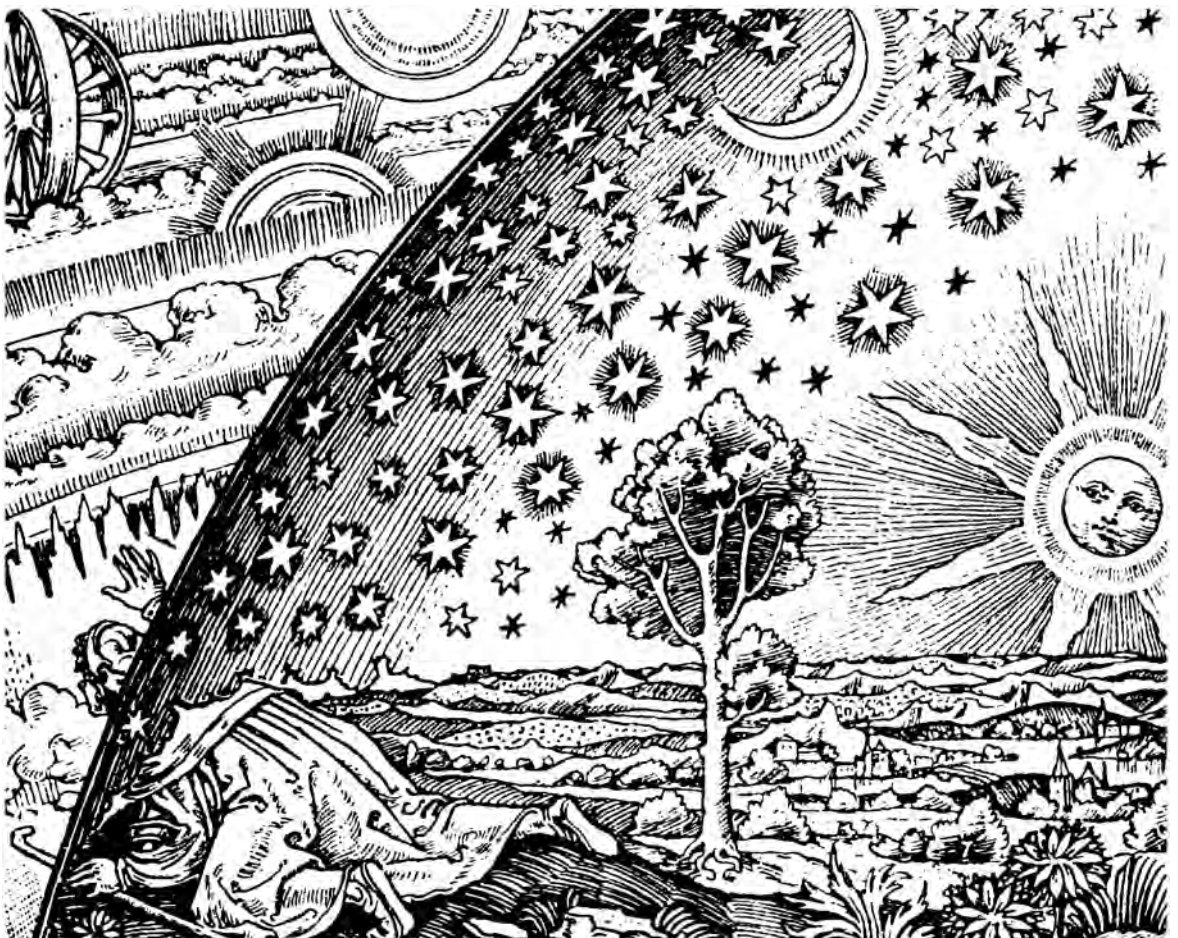
Oppgaver

- 1. Selv om den Hellige Ånd er en person i Treenigheten, har han ikke noe ansikt slik som Jesus har. Derfor brukes det mange forskjellige bilder for å si noe om ham. Her har vi nevnt ilden og vinden, kjenner du noen andre bilder som brukes på den Hellige Ånd? Hvorfor er disse bildene brukt?**
- 2. Vi har sagt at den Hellige Ånd gir oss styrke og utrustning til vårt liv som kristne, men fordi den Hellige Ånd ikke er så tydelig for oss, har vi lett for å glemme at vi kan be til ham om hans gaver. Har du noen gang bedt om den Hellige Ånd eller til den Hellige Ånd? I hvilke situasjoner kan du tenke deg at det er naturlig å be om den Hellige Ånd?**
- 3. Under fermingen ber biskopen om den Hellige Ånds syv gaver for oss: visdoms, forstands, råds, styrkes, kunnskaps, fromhets og gudsfrykts Ånd. Hva tror du hver enkelt av disse gavene inneholder, og i hvilke situasjoner kan vi trenge de enkelte gavene?**

4. *Alle sakramentene benytter synlige tegn som sier noe om det usynlige som skjer gjennom dem. I eukaristien er de synlige tegnene brød og vin. Det forteller oss blant annet at i dette sakramentet vil Gud gi oss næring. I dåpen er det synlige tegnet vann. Det forteller oss at dåpen har med vask og det å bli ren å gjøre. I feringen benyttes*
- hellig krisma som er en salve eller en olje. På hvilken måte tror du denne salven er et tegn for det som feringens sakrament vil gi oss?*
5. *Hva betyr Messias og Kristus? Tror du det er en sammenheng mellom disse titlene på Jesus og feringens sakrament, prøv å forklare hvordan?*

Mennesket i samfunnet i lys av Kristus

Gud er større enn alt han har skapt, står det i Bibelen (Sir. 43,28). Selv om et menneske brukte all sin tid på meditasjon og bønn, ville det allikevel ikke være i stand til å utforske alle dybdene i Gud.

Men det er ikke bare Gud som er et mysterium, vi mennesker kan ofte ha vanskeligheter med å forstå oss selv også. Hvem kan vel forklare hva som skjer når vi blir forelsket, alt det merkverdige som skjer i tankene våre og i kroppen vår da; vi kan klatre opp i lyktestolper eller å synges høyt på gaten, skrive navnet på den vi er forelsket i på alle mulige steder, eller bare sitte å stirre ut i luften. I ett øyeblikk kan vi ofte ikke fatte at vi kunne oppføre oss slik.

Hvordan skal vi mennesker leve for at livet vårt skal bli best mulig, ikke bare for oss selv, men også for dem som er rundt oss i samfunnet? Finnes det en oppskrift på hvordan menneskene, hver for seg og sammen kan få et lykkelig liv? Er "Kardemommeloven" tilstrekkelig som en leveregel: *Man skal ikke plage andre, man skal være grei og snill og for øvrig kan man gjøre hva man vil?* Eller trenger vi kanskje å vite noe mer om hvem mennesket egentlig er, for å forstå hva som er best for oss?

? Spørsmål

1. **Hvorfor tror du nyforelskede gjør så mange rare ting?**
2. **Hvordan vil du vurdere "Kardemommeloven", har den styrker og svakheter? I tilfelle, hvilke?**

Menneskesyn

Alle mennesker ønsker å leve et godt liv, men allikevel er det mange som ikke får det til. Noen ganger kan vi ødelegge for oss selv, andre ganger kan det være andre som ødelegger for oss. Ofte kan det også bli slik at vår livsførsel går utover andre mennesker. Fordi menneskene alltid har lett etter nøkkelen til det gode livet, både for enkeltmenneskene og for samfunnet, finnes det mange teorier som skal forklare hva mennesket er. Slik har vi fått mange menneskesyn. Dette har ikke alltid fått gode konsekvenser. Nazistene hadde et menneskesyn som inndelte menneskene etter hvilken rase de tilhørte. På toppen stod den ariske rase, lenger nede slaver og på bunnen jødene. Konsekvensen av dette menneskesynet var at et helt folkeslag måtte drepes for å sikre at de "edlere" folkeslagene levde videre. Andre har bidratt mer positivt med sitt menneskesyn.

**1. Kjenner du til flere menneskesyn?
Hva heter de?**

Et kristent menneskesyn

Mennesket er et mysterium, ikke en av oss er like, og over hele verden snakker vi vidt forskjellige språk. Allikevel har vi en følelse av at vi hører sammen, at vi er søsken. Mange har blitt overrasket over at mennesker som lever på den andre siden av kloden, gråter over de samme tingene som dem selv og ler av de samme vitsene. Selv om levestandardene kan se veldig forskjellige ut, så kjenner vi fort igjen våre egne følelser og reaksjoner hos mennesker fra andre himmelstrøk. Opplevelsen av at alle mennesker er i slekt med hverandre, er ganske alminnelig, den er med på å bekrefte at vi har det samme opphav.

Det er ikke vanskelig å se at mennesket har mange likheter med dyrene. For eksempel behøver vi det samme for å leve som dem: luft, vann og mat. Men det er heller ikke vanskelig å se at mennesket også er noe helt spesielt i forhold til de andre skapningene. Bygninger, kunst, musikk, litteratur, maskiner, hele vår kultur, vitner om at menneskene har en storhet som ikke kan sammenlignes med dyrenes. Denne storheten har vi fordi Gud skapte oss i sitt bilde, som et avbilde av seg selv.

Noen mennesker er vi så glade i at vi ønsker å være sammen med dem hele tiden. Det kan være familien vår, en kjæreste eller en venn. Det er selvfølgelig umulig å tilbringe all vår tid sammen med bare disse menneskene. Da er det fint om vi kan ha et bilde av dem med oss i lommeboken eller i vesken, som vi når som helst kan ta opp og se på. Et bilde er selvfølgelig ikke det samme som å ha personene der i levende live, men bildet bringer allikevel med seg et nærvær av den personen det avbilder. Vi kan til og med vise følelser for bildet, smile til det, kysse det og oppbevare det på brystet, nærmest hjertet. Det hender også at mennesker plutselig kan mislike eller til og med hate den de ser på bildet. Da river de bildet istykker og kaster bitene. Når de ikke kan gjøre noe ondt mot personen selv, kan de i hvert fall ødelegge bildet.

Gud skapte oss i sitt bilde for at vi skulle være hans representanter på jorden. Han har gitt oss myndighet og ansvar til å forvalte alt han selv har skapt: havet, fjellet, jorden, plantene, fiskene, fuglene og dyrene. Selv om vi ikke er Gud, har vi fått et guddommelig ansvar for verden. For at vi skal greie å forvalte skaperverket, har Gud utrustet menneskene med egenskaper som ingen annen av de synlige skapningene har. En hest kan nok med sin store styrke gjøre ting som et menneske ikke klarer, men å sette den til å forvalte resten av skaperverket ville vært mer enn den maktet.

Kong David lærer oss noe om hvor stort
Gud i sin godhet har skapt mennesket
(Salme 8):

*Herre, vår Gud,
hvor herlig ditt navn er over hele jorden,
du som har utbredt din prakt på
himmelen.*

*Av småbarns og spedbarns munn
har du reist deg et vern mot dine fiender
for å stanse hver motstander som vil ta hevn.*

*Når jeg ser din himmel,
et verk av dine fingrer,
månen og stjernene som du har satt der,
hva er da et menneske,
siden du kommer det i hu,
et menneskebarn, siden du tar deg av det?*

*Du gjorde ham lite ringere enn Gud
og kronet ham med ære og herlighet.
Du gjorde ham til herre over
dine henders verk,
alt la du under hans føtter:*

*Sauer og okser, alle sammen,
ja, også de ville dyr i marken,
fuglen i luften og fisken i sjøen,
alt som ferdes på havets stier.*

*Herre, vår Gud, hvor herlig ditt navn er
over hele jorden!*

? Spørsmål

- 1. Hvilke egenskaper har vi mennesker som viser at vi er skapt i Guds bilde?**
- 2. Hva betyr det for menneskeverdet at mennesket er skapt i Guds bilde?**
- 3. Hva tror du kong David mente med å si om mennesket:
Du gjorde ham lite ringere enn Gud?**

Gud vil føre alle ting tilbake til seg

Men det har skjedd noe som gjør at menneskene ikke representerer Gud på den måten han hadde tenkt. Vi er ikke som vi skulle ha vært. Ondskaper kom inn i verden ved de første menneskenes syndefall, og konsekvensen av dette ser vi rundt oss hver dag. Apostelen Paulus beskriver hvordan syndefallet får utslag i hans eget liv: *Det gode som jeg vil, gjør jeg ikke, og det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg*, skriver han (Rom. 7,19). Vi erfarer det samme som den hellige Paulus gjorde, ondskaper har skapt avstand til Gud og avstand mellom menneskene og en splitelse inne i oss selv. Syndefallet har skadet vårt Gudsilde.

Jeg er veien, sannheten og livet. Ingen kommer til Faderen uten ved meg, sier Jesus (Joh. 14,6). Selv om menneskene handler ondt og har skapt avstand både til Gud og til hverandre, så er Gud den samme. Hans kjærlighet til menneskene er like stor som da han engang skapte dem. Derfor ville han ikke at menneskene skulle forbli i den situasjonen de var havnet i. Han ville gi dem en vei som førte dem tilbake til nærhet til ham og til hverandre. Gud gjorde det helt konkret ved selv å bli menneske. Slik kunne menneskene selv se, høre og oppleve en person som var Guds fullkomne avbilde, Jesus Kristus, og følge den veien han viste dem.

At Gud ble menneske i Jesus Kristus, kalles "inkarnasjonen". Å bli inkarnert betyr å bli ikledt kjøtt. Dette bekjenner vi i trosbekjennelsen.

Hvilken vei viste Jesus menneskene?

På den tiden da Jesus gikk rundt og forkynte, spurte engang en lovkyndig ham: *Mester, hvilket bud er det største i loven?* Jesus svarte ham: *Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Men et annet er like stort: Du skal elske din neste som deg selv* (Matt. 22,36–39).

Å elske Gud og å elske vår neste kan ikke skilles fra hverandre, de to tingene henger nøye sammen. Den hellige Johannes skriver: *Den som elsker Gud, må også elske sin bror* (1. Joh. 4,21b).

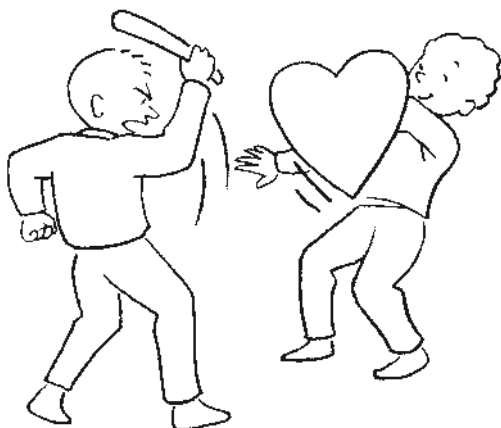
"Sannelig, jeg sier dere: Det dere gjorde mot en av disse mine minste brødre, gjorde dere mot meg" (Matt. 25,40).

Noen mennesker opplever vi at det er lett å elske. Andre mennesker kan vi ikke med vår beste vilje finne noe sympatisk ved som gjør at vi kan elske dem. Slik er det for de fleste av oss. Allikevel har ikke Jesus gitt oss noen unntak fra budet om å elske sin neste som seg selv. Selv var Jesus helst sammen med slike som de fleste andre ikke ville ha noe med å gjøre.

Vår neste er et Guds bilde, en representant for Gud. Når vi elsker og gjøre gode ting mot et annet menneske, gjør vi det også overfor Gud. Derfor kan ingen si at de elsker Gud, uten at de også elsker menneskene. Det er selvfølgelig mye lettere sagt enn gjort, "å elske alle mennesker er en sak for helgner, ikke for oss", kan vi vel tenke. Vi erfarer jo ofte hvordan andre mennesker kan irritere oss ved sin oppførsel, eller direkte såre oss ved å si eller gjøre noe stygt imot oss. Da er det ikke enkelt å skulle tenke gode ting om

dem. Det er mye lettere å tenke ut alle de andre negative sidene disse menneskene har. Men Jesus sier:

Dere har hørt det er sagt: Du skal elske din neste og hate din fiende. Men jeg sier dere: Elsk deres fiender, velsign dem som forbanner dere, gjør godt mot dem som hater dere, og be for dem som forfølger dere (Matt. 5,43–44.).

? Spørsmål

Hvordan gir Kristus oss sin kraft til å leve i kjærlighet?

Lengselen etter lykke

De aller fleste mennesker ønsker seg lykke i livet sitt, det er en lengsel som Gud har lagt ned i hjertet vårt for å trekke oss til seg. Denne lengselen kan beskrives som en sult, en tomhet som vi ønsker å fylle opp. Men syndefallet har ført til at vi forsøker å tilfredsstille lengselen etter lykke med alt annet enn Gud. Penger, karriere, sex og berømmelse, er kanskje det som oftest trekkes frem som erstatninger for Gud. Slike erstatningene prøver i hvert fall kommersielle interesser å spille på, slik tjener de penger på andres lengsel etter lykke. Men det kan også være helt andre ting som vi tror vil tilfredsstille vår lengsel etter lykke, slikt vil også endre seg gjennom livet.

? Spørsmål

Er det i det hele tatt mulig å leve slik som Jesus sier i bibelverset som er sitert ovenfor? Hvorfor, hvorfor ikke?

Vi er grener på vintreet

Bare Guds nåde kan sette oss i stand til å elske alle mennesker. *Jeg er vintreet, dere er grenene. Den som blir i meg og jeg i ham, han bærer mye frukt, men uten meg kan dere intet gjøre*, sier Jesus (Joh. 15,5). En gren kan ikke overleve uten å være knyttet til treet, den vil snart visne. Slik sier Jesus at det er med oss også. Den kraften vi trenger for å leve i kjærlighet til alle mennesker, kan vi bare få ved å være knyttet til Jesus Kristus.

? Spørsmål

- 1. Hva tror tenåringer vil mette deres lengsel etter lykke?***
- 2. Hvor tror du eldre mennesker søker lykken?***

Lengselen etter lykke går ofte i en uhellig allianse med egoismen. Det blir spesielt tydelig hos mennesker som har kastet vekk de fleste av sine hemninger for å få tilfredsstilt sin lengsel etter lykke. De kan minne om utsultede rovdyr, slike som spiser alt de kommer over, bare for å få tilfredsstilt sin bunnløse sult. Etter slike mennesker ligger det mange ofre. Men også mer “beherskede” mennesker kan på

forskjellige måter ofre andre for å oppnå egen lykke.

Kompaniskapet mellom lengselen etter lykke og vår egoisme kan bare oppløses dersom lengselen etter lykke blir tilfredsstilt på den måten det var tenkt fra Guds side. Den hellige Augustin fikk erfare det. I mange år søkte han etter noe som kunne tilfredsstille hans lengsel, både materielt og åndelig, men det var bare i Gud at han fant ro. I sin selvbiografi skriver han: “For du [Gud] har skapt oss til deg, og vårt hjerte er urolig inntil det finner hvile i deg”.

Den Hl. Augustin

Jesus sier: *Jeg er livets brød. Den som kommer til meg, skal ikke hunge, og den som tror på meg, skal aldri tørste* (Joh. 6,35). Vår lengsel etter lykke kan bare bli tilfredsstilt av Gud, alt annet er erstatninger for ham. En kort stund kan vi bli “mettet” av andre ting, men ganske snart melder “sulten” seg igjen og vi må ha noe nytt eller noe mer.

Et menneske som lar seg mette av Gud og lar Gud få førsteplass i sitt liv, slik at ingenting annet blir viktigere enn ham, vil begynne å se på alt annet med nye øyne. Det blir ikke lenger så farlig å gå glipp av ting eller å la andre få ære, berømmelse eller penger som en selv kunne fått. Egoismen forsvinner. De som avlegger løfter for å gå i kloster, viser dette på en radikal måte. De lover å ikke ha noen personlige eiendeler, ikke gifte seg og ikke følge sin egen vilje. De vil gi avkall på alt dette, for å la Gud alene mette alle deres lengsler og ønsker.

Spørsmål

1. *Hva tror du Jesus mente da han sa: Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt det andre i tillegg (Matt. 6,33).*
2. *Tror du det går an å velge å leve radikalt for Gud også utenfor klostre? Hvordan?*

Nonner i bønn i Karmel - Tromsø

Menneskets frihet

? Spørsmål

***Hva forbinder du med frihet?
Sett opp en liste med alle svarene.***

Frihet og ansvar

Nordmenn elsker friheten, heter det. Et av de største symbolene på dette, er feiringen av 17. mai. Frihet fra et undertrykkende styre, et diktatur, er nærmest en selvfølge for oss. Men vi vet godt at slik er det ikke overalt i verden. En stor del av jordens befolkning lever under forhold der de ikke engang får lov til å si sin politiske mening høyt eller praktisere sin religion. En stor del av jordens befolkning lever i frykt for styresmaktene sine, samvittigheten deres respekteres ikke av myndighetene.

Noen ganger kan ønsket om å ha frihet misforstås. Her er et eksempel: En dame og en mann har giftet seg, etter noen år har de fått tre barn. Etter hvert opplever mannen at en del av hans venner som ikke har ektefelle eller barn, stadig er på reise til nye steder rundt i verden. Mannen ser at han på grunn av ektefellen og barna ikke kan gjøre det samme som sine venner. Han føler at han ikke har frihet, men at livet hans er bundet til kona og barna. For å få den friheten han ønsker, flytter han fra familien sin. Da, endelig, føler han seg fri.

Er frihet det samme som fri fra ansvar? Mannen i denne fortellingen oppfattet det slik. Gud tenkte det motsatt da han skapte menneskene, friheten ansvarlig-

gjorde menneskene. I beretningen om syndefallet (1. Mos. 3) kan vi lese om hvordan Adam og Eva valgte å spise av frukten på det forbudte treet, og hvordan de prøver å unngå ansvaret for handlingen sin når Gud konfronterer dem med det de har gjort. Men det nyttet ikke å flykte fra det valget de hadde gjort. Synden hadde kommet inn i verden, og stengte dem ute fra paradiset.

Spørsmål

Du har antagelig mye større frihet i dag, både i forhold til foreldrene dine og på skolen enn du hadde for fem år siden. På hvilken måte har den friheten gitt deg mer ansvar?

Synden binder oss

Laila var ute for å handle nye klær. Det var lørdag formiddag og gatene og butikene var fulle av folk som brukte formiddagen til shopping. Vanligvis kjøpte Laila klærne sine i kjedebutikker hvor prisene ikke var så høye, og hun var på vei til en slik da hun stakk innom en av de dyrere forretningene.

Innenfor var det fullt av folk. Laila så at de to ekspeditørene hadde alt for mye å gjøre, de så nesten ikke opp fra disken, bare slo inn nye varer på kasseapparatet. Laila tittet rundt på stativene. På ett av dem så hun en bluse som hun straks likte, det var lett å se at denne blusen hadde en helt annen kvalitet enn de klærne hun vanligvis kjøpte i kjedebutikkene. “Kommer jeg til å kle den?” tenkte hun. Hun tok den med seg inn i et prøverom. Det så ut som om den var sydd til henne, farven og alt stemte, men prisen, hun

tittet på prislappen. “Nihundreognittiåtte kroner”, det kunne hun bare glemme, men den så jo fantastisk ut på henne da. En tanke slo ned i henne, og uten å fundere mer på det tok hun på seg kåpen utenpå blusen og gikk ut av prøverommet. Ingen av ekspeditørene hadde lagt merke til henne, og butikken hadde ikke alarmsystem ved inngangen. Laila trengte seg igjennom flokken av kunder i butikken og gikk umerkelig ut av butikkdøren.

På veien hjem var hun veldig oppglødd. Inne i henne banket hjertet fortere enn vanlig og følelsene var i kaos. Hun stanset ved en kafé og kjøpte en bolle. “Hadde kassadamen i kaféen et spesielt blick da hun så på henne?” Laila kneppet igjen kåpen og prøvde å gjøre seg slik at ingen la merke til henne. Hun spiste fort opp, og gikk rett hjem.

Da hun kom hjem, hengte hun opp kåpen sin i gangen og gikk inn i stuen. “Nei, den blusen kledde du godt,” sa moren hennes, “men prislappen henger fortsatt på.” Moren tok tak i prislappen på blusen. “Men nihundreognittiåttekroner, hvordan kunne du ha råd til det Laila?” Det var som alt inne i maven til Laila forsvant. En hel masse tanker for gjennom hodet hennes i løpet av et hundredels sekund. “Den var da ikke så dyr, dessuten hadde jeg penger fra jobbingen i sommer.” Laila kjente at hun rødmet, hun hadde løyet for moren, pengene fra i sommer hadde hun brukt opp for lenge siden. Moren la visst ikke merke til noen ting. “Så flink du er Laila, som har spart de pengene såpass lenge,” sa hun. Laila orket ikke å se moren i øynene da hun svarte, “Jeg går ut en tur, hadet!”

Ute møtte hun bestevenninnen sin, Lucia. “Hei Laila, fikk du kjøpt noen nye klær i dag?” spurte hun. Laila trakk litt på det, og svarte: “Ja, en ny bluse.” “Få se”, sa Lucia. Laila nølte litt, men kneppet opp kåpen og viste frem blusen. “Kjempe fin, men den må ha vært dyr, hadde du virkelig råd til den?” “Råd, ja, selvfølgelig, ellers ville jeg jo ikke ha kjøpt den.” Laila hadde aldri løyet for bestevenninnen sin før, de to hadde fortalt hverandre alt. Laila fikk plutselig følelsen av at Lucia egentlig ikke var venninnen hennes lenger. Hun ble veldig trist inne i seg, men hva skulle hun ha sagt til Lucia? De to gikk videre sammen. Lucia pratet og spurte Laila om forskjellige ting, og Laila forsøkte å prate og å svare på Lucias spørsmål så godt hun kunne, men tankene hennes var på et helt annet sted. Etter hvert merket Lucia at Laila var mye stille enn vanlig, hun spurte: “Du er så stille Laila, har noe hendt?” Nå hadde Laila virkelig fått kniven på strupen, hva skulle hun si til Lucia?

Spørsmål

1. **Hvordan tror du historien ville blitt videre dersom Laila fortsatte å lyve for Lucia?**
Hvordan tror du historien ville blitt videre dersom Laila fortalte hva hun hadde gjort?
2. **Hva kalles den følelsen eller stemmen inne i Laila som gjorde at hun ble urolig inne i seg da hun stjal og løy?**
3. **Jesus sier: Den som gjør synd, er syndens trell (Joh. 8,34b). Kan**

dette ordet av Jesus forklare noe av historien om Laila? (Trell er det samme som slave.)

Gud har gitt oss en fri vilje. Det betyr først og fremst at vi kan velge mellom det gode og det onde. Historien om Laila er bare én av mange historier som viser hva som skjer når menneskene velger det onde. Onde valg binder oss veldig ofte til å gjøre flere onde valg, slik det gjorde i fortellingen om Laila. Den første historien om dette, er fortellingen om Adam og Eva i paradiset (1. Mos. 3). De valgte å spise av treet som Gud hadde forbudt dem å spise av. For å skjule hva de hadde gjort, måtte de være usanne mot Gud.

Jesus vil sette oss fri

Den som gjør synd, er syndens trell (Joh. 8,34b) sa Jesus, men han sa videre: *Får Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri* (Joh. 8,36). Historien om Sakkeus viser hva Jesus mente med dette. Sakkeus var en mann med svært dårlig rykte. Han var toller for romerne i Det hellige land. Tollerne ble regnet som svikere av det jødiske folket, i og med at de krevde inn penger fra sitt eget folk på vegne av den romerske okkupasjonsmakten. I tillegg var de beryktet for å ta for mye i toll slik at de kunne berike seg selv.

Sakkeus

Jesus kom til Jeriko og drog gjennom byen. Der var det en mann som hette Sakkeus; han var overtoller og svært rik. Han ville gjerne se hvem Jesus var, men han var liten av vekst og kunne ikke komme til for folkemengden.

Da løp han i forveien og klatret opp i

et morbærtre for å få se ham, på et sted hvor han måtte komme forbi.

Og da Jesus kom dit, så han opp og sa til ham: "Sakkeus, skynd deg ned! For i dag vil jeg ta inn hos deg." Han skyndte seg da ned og tok imot ham med glede.

Men alle som så det, mumlet forarget og sa: "Han tar inn hos en syndig mann!"

Men Sakkeus stod fram og sa til Herren: "Herre, halvdelen av alt jeg eier, vil jeg gi til de fattige, og har jeg presset penger av noen, skal han få firedobbelt igjen."

Da sa Jesus: "I dag er frelse kommet til dette hus. For også han er en Abrahams sønn, og Menneskesønnen er kommet for å oppsøke det som var fortapt, og frelse det" (Luk. 19,1-10).

Eksempelet med Sakkeus viser hvor sterkt Guds nåde kan virke på et menneske. Sakkeus hadde aldri møtt Jesus tidligere, men Jesus behøvde bare å komme i nærheten av ham, så skiftet Sakkeus helt retning i livet sitt. Jesu nærvær brakte den Hellige Ånd som inspirerte Sakkeus.

Menneskene ble skapt både frie og gode, disse to tingene henger sammen. Gjør vi det som er godt, er vi også frie. Gud vil hjelpe oss i dette, han sender oss den Hellige Ånd som retter opp det som er skadet og skaper oss til nye mennesker.

Spørsmål

- 1. Da vi ble døpt fikk vi den Hellige Ånd og friheten som gave av Gud. Allikevel kan vi bruke vår frihet til å velge det onde og bli ufrie. Et av sakramentene er innstiftet for å gi oss tilbake den frihet vi fikk i dåpen, hvilket?**
- 2. Samvittigheten skal veilede oss til å gjøre de gode valgene. Kan samvittigheten ta feil?**
- 3. Til samtale: Jesus sier: Sannheten skal sette dere fri. Hva tror du han mente med det?**

Å vende seg bort fra deg, Gud, er å falle.

Å vende tilbake til deg er å reises opp.

Å forbli hos deg er å være urokkelig.

Å fjerne seg fra deg er å dø.

Å vende tilbake til deg er å få nytt liv.

Å bo hos deg er å leve.

Den Hl. Augustin

Kjærlighetens lov

? Spørsmål

*Hva forbinder du med ordet moral?
Er det negativt eller positivt?*

Å holde balansen

Forestill deg en kald høstdag, vinden blåser og det er regn i luften. Du er satt i land på en holme ute i sjøen, noen hundre meter fra land. Fra denne holmen går det en gangbro som flyter på vannet, den er så smal at det bare går én person i bredden. Den har ikke rekkverk. Gangbroen fører inn til fastlandet dit du skal. Du setter føttene på gangbroen, og begynner å gå

mot land. Bølgene gjør det svært vanskelig å holde balansen, og når det første vindkastet kommer, mister du balansen og faller i sjøen. Iskald kravler du deg opp på gangbroen igjen og forsøker å gå videre, men ganske snart blåses du på sjøen igjen. Slik gjentar det seg hele tiden, slik at du er i en elendig forfatning når du endelig kommer over. Sett at det var et skikkelig rekkverk på gangbroen? Da måtte du, selv om det kom kraftige vindkast, med vilje ha krøpet over rekkverket dersom du skulle havne i sjøen.

Spørsmål

Denne illustrasjonen er ment som en lignelse på vårt liv, kan du forsøke å tolke den?

Det dobbelte kjærlighetsbud

Mange mennesker sier at Kirken og kristendommen bare består av en masse bud og regler. Slik var det også på Jesu tid, jødene hadde mange bud og lover som de måtte overholde. De skriftlærde var eksperter på disse lovene, en av dem spurte engang Jesus: *“Mester, hvilket bud er det største i loven?”* Han svarte: *“Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det første og største bud. Men et annet er like stort: Du skal elske din neste som deg selv. På disse to hviler hele loven og profetene.”* (Matt. 22,36–40) (Dersom du vil vite hvem din neste er, les Luk. 10,29–37)

Dette kalles “Det dobbelte kjærlighetsbudet.” Jesus sier at dersom du elsker Gud og din neste, oppfyller du samtidig alle de andre budene. Gangbroen i illustrasjonen i begynnelsen av kapitlet, kan stå som et symbol på det dobbelte kjærlighetsbudet. Det er veien vi skal gå på, som vil føre oss over til fast land.

Det dobbelte kjærlighetsbudet er Guds vilje med menneskenes liv helt fra skapelsen av. Mennesket er skapt til å elske Gud og sin neste. Derfor lever vi også mest menneskelig dersom vi lever etter det dobbelte kjærlighetsbudet. I Bibelen fremheves det ofte at det er kjærligheten som er det viktigste. Les for eksempel det som kalles kjærlighetens høysang i

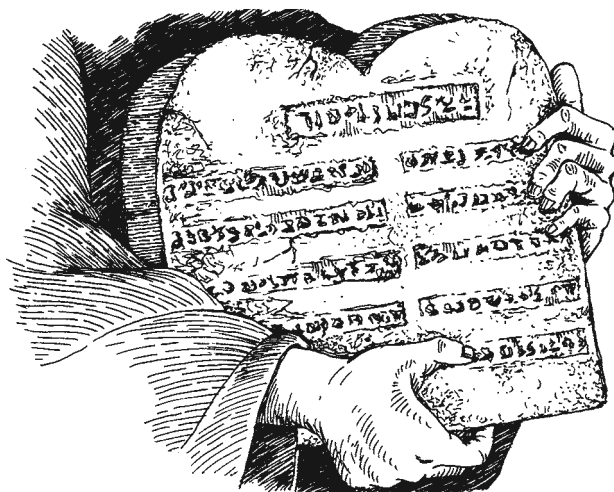
1. Kor. 13,1–13. Guds historie med verden handler om hans kjærlighet til den, fra verdens skapelse til dens ende. Han sier: *Med evig kjærlighet har jeg elsket deg.* (Jer. 31,3) Det sterkeste uttrykk for dette er at Gud, i Jesus Kristus, gjør sitt store kjærlighetsoffer ved frivillig å gå i døden for å vinne livet for menneskene.

Oppgaver

1. **Hvordan kan kjærligheten oppfylle hele loven?**
2. **I 1. Peters brev (kap. 4 vers 8) står det: Kjærligheten dekker over en mengde synder. Hva tror du menes med det?**
3. **Hvilken sammenheng er det mellom kjærlighet og offer?**
4. **Hvilken sammenheng er det mellom kjærlighet og tilgivelse?**
5. **Lær deg det dobbelte kjærlighetsbudet utenat.**

De ti bud

Svært ofte erfarer vi hvordan vi ikke greier å holde fast ved kjærligheten til Gud og til vår neste. Det blir ofte som i illustrasjonen i begynnelsen av kapitlet, “dårlig vær” får oss fort til å falle i sjøen. Derfor har også Gud gitt menneskene bud som fungerer som “rekkeverk” på “gangbroen”. Først og fremst de ti bud.

Det dobbelte kjærlighetsbudet sier to ting, at vi skal elske Gud og at vi skal elske vår neste. De ti bud handler også om dette, de er skrevet på to tavler. På den ene tavlen står de tre første budene, de handler om kjærligheten til Gud. På den andre tavlen står de syv siste budene, de handler om kjærligheten til vår neste.

Dersom vi utdyper, forklarer og trekker konsekvenser av de ti bud, dekker disse budene alle menneskelige forhold. I det følgende skal vi forsøke å utdype noe av meningen i de ti bud.

➡ Det første bud

Du skal ikke ha andre guder enn meg

Avgudsdyrkelse

Av kjærlighet skapte Gud verden, både det vi kan se og det vi ikke kan se. Som kronen på sitt skaperverk, skapte Gud mennesket. Helt siden skapelsen har han også sørget for alt han har skapt, og gjennom hele historien har han invitert menneskene til å leve i vennskap med seg. Hvert enkelt menneske er blitt til ved Guds vilje, og alle er like mye elsket av ham. Gud vil at vi skal svare på hans

kjærlighet, først og fremst ved å elske ham igjen. Han vil at vi skal gi ham æren for alt, og han vil at vi skal henvende oss til ham om alt og stole på at han tar seg av oss. Å tro på, eller sette sin lit til andre guder eller demoner (for eksempel satanisme) er avgudsdyrkelse.

De fleste av oss tror vel ikke at det er noen sjanse for at vi skal drive med avgudsdyrkelse. Å tro på Odin, Tor, Frøya eller hvem det måtte være av gudene, var noe folk drev med i Norge for tusen år siden. Men avgudsdyrkelse kan være mer enn bare å tilbe gudebilder av sølv og gull. (Sal. 115,4) Avgudsdyrkelse er i det hele tatt å sette sin lit til noe som er skapt, og ære og dyrke dette istedenfor han som har skapt det. Jesus advarer for eksempel sterkt mot å gjøre “Mammon” til Gud. *Dere kan ikke tjene både Gud og Mammon*, sier han. (Luk. 16,13) Mammon er det samme som pengene. Mange vil også sette all sin lit til staten eller et bestemt politisk styresett.

Spørsmål

Hva kan bli typiske avguder for tenåringer i Norge i dag?

Spådomskunster og magi

Du har sikkert blitt spurt om hvilket stjernetegn du er født i, og du vet kanskje til og med hvilke egenskaper den som er født i dette stjernetegnet skal ha. Flere og flere mennesker tar astrologi seriøst. De tror at den posisjon stjernene har på himmelen i fødselsøyeblikket deres, staker ut en livsvei som de bør følge. Det er også andre “metoder” for å få innblikk i, eller påvirke fremtiden på, for eksempel å oppsøke spåmenn eller spåkoner, hekseri og spiritisme.

Spådomskunst, magi og spiritisme er et uttrykk for at en ikke vil la fremtiden ligge i Guds hender, men at en selv vil være herre over tiden og historien. Slike ting kan også innebære å sette seg i kontakt med mørkemaktene, eller demonene. Det er noe vi blir sterkt advart mot. Slike makter er Guds motstandere. De har aldri som mål å hjelpe menneskene, bare å ødelegge dem.

Rett før Jesus ble tatt opp i himmelen, spurte disiplene ham om når han ville komme tilbake. Jesus svarte dem: *“Det er ikke deres sak å kjenne de tider og stunder Faderen har fastsatt av sin egen makt”* (Ap. gj. 1,7). Slik gjorde Jesus det klart for disiplene at fremtiden lå i Guds hender, og at det ikke var noe som vi mennesker skulle forsøke å få greie på. *Mine tider er i din hånd*; sa kong David til Gud (Sal. 31.16). Slik uttrykte David sin trygghet på at i Guds hender var hans

fremtid trygg. Allikevel hender det at Gud åpenbarer noe av fremtiden for menneskene, slik han gjorde for profetene og den hellige Johannes, han som skrev *Apokalypsen* eller *Johannes åpenbaring* i Det nye testamentet.

Spørsmål

Hvorfor tror du magi og spiritisme virker tiltrekkende på mennesker?

Det andre bud

Du skal ikke misbruke Herren din Guds navn

Det er ikke så mange år siden det var mest alminnelig å tiltale hverandre med familie- eller etternavn når man snakket med hverandre eller omtalte andre personer. Man sa for eksempel: frøken Røed, herr og fru Pedersen, lærer Grimstad eller enkefru Tobiasen. Bare når noen ble svært nære venner eller var i nær familie, gikk man over til å bruke fornavn. Dersom man brukte fornavn på andre enn nære venner og familie, var det et tegn på mangelfull respekt for andre mennesker. Slik er det fortsatt i mange andre land enn Norge.

Gud vil være som en nær venn for oss mennesker, derfor har han også åpenbart sitt navn for oss. Første gang var for Moses (2. Mos. 3,1-14), da kalte Gud seg “Jahve”, det betyr “Jeg Er”. Da Gud kom nær menneskene i kjøtt og blod ved å selv bli menneske, fikk han navnet “Jesus”, det betyr “Jeg er frelser”. I disse navnene viser Gud oss noe av sitt mysterium. Det mystiske navnet “Jahve”, forteller oss at

Gud er fra evighet til evighet og at han er utgangspunktet for alt annet som er til. I navnet "Jesus" viser han oss at hans vilje til å frelse menneskene er en del av hans vesen. Ved å åpenbare navnene Faderen, Sønnen og den Hellige Ånd, har han åpenbart for menneskene det uforklarlige mysteriet at han er tre og én samtidig.

For jødene var Guds navn, "Jahve", så hellig at de ikke hadde lov til å uttale det. Bare én gang i året ble det uttalt, og da bare av én person, ypperstepresten. Det var på "den store forsoningsdagen", "ljom kippur", da ypperstepresten gikk inn i "det aller helligste" i templet for å stenke offerblod på "soningsstedet" (Se 3. Mos.16). I dag er man ikke lenger sikker på hvordan Guds navn, "Jahve", skal uttales. Jødene har ikke skrevet det ned noe sted eller bevart det i sin muntlige tradisjon, fordi det er så hellig for dem.

Gud er nær i sitt navn

Hellig er hans navn! synger Maria i sin lovsang, og i "Fader vår" ber vi: *Helliget vorde ditt navn.* Gud er nærværende i sine navn. Vi forstår ikke helt hva som menes med det, men for den hellige jomfru Maria, og andre som levde før oss, var dette en selvfølge. Et eksempel som kan forklare noe av det, finner vi i beretningen om de sytti disiplene Jesus sendte ut. De kom glade tilbake og fortalte: *"Herre, til og med de onde ånder adlyder oss når vi nevner ditt*

navn!" (Luk. 10,17) Guds navn er aldri en tom frase. Guds hellighet og makt følger Guds navn. Derfor sier Den katolske kirkes katekisme: *Mennesket skal ikke nevne det i sin tale, unntatt for å vel-signere, lovprise og herliggjøre det* (2143).

Banning: *Ønsker du noen gang at en eller annen skal bli utlevert til djevelen? I Norge hører man ofte at djevelens navn eller helvetet brukes som skjellsord. De som bruker slike skjellsord er ofte ikke bevisst på hva de egentlig sier. Men den som er bevisst på hva slags språk han bruker, forstår lett at det å be noen dra til helvete, eller at "faen" skal ta dem, er noe man ikke ønsker noen.*

? Spørsmål

Blasfemi er et ord som har med det andre bud å gjøre, hva forbinder du med ordet blasfemi?

Vi misbruker Guds navn dersom vi:

- bruker Guds, Jesu Kristi, Marias eller andre av Guds helliges (helgenenes) navn utidig, for eksempel ved å understreke noe vi sier, eller for å uttrykke overraskelse eller sinne.
- taler uærbødig om ting som er innviet til Gud, særlig sakramentene.
- ikke holder løfter vi har gjort i Guds navn.
- spotter Guds navn, enten ved å tale eller tenke ondt om Gud, bebreide ham og utfordre ham, eller ved å dekke over forbrytelser eller forsvare undertrykkelse i Guds navn.
- avlegger mened. Alle eder henviser til Gud som garanti for at man snakker

sant, selv om Guds navn ikke nevnes direkte. Kirken tillater at man avlegger ed i retten. Mened er å lyve når man avlegger ed.

- bruker Guds navn i magi.

Det tredje bud

Du skal holde hviledagen hellig

Kan Gud bli sliten? I skapelsesberetningen står det faktisk at Gud hvilte på den syvende dagen, etter at han brukt seks dager på å skape verden: *Den sjuende dagen hadde Gud fullført hele sitt verk. Og Gud hvilte den sjuende dagen etter at han hadde gjort alt dette. Gud velsignet den sjuende dagen og lystet den hellig. For den dagen hvilte Gud etter det verk han hadde gjort da han skapte* (1. Mos. 2,2f).

Gud blir selvfølgelig ikke sliten på samme måte som oss mennesker, men når det i skapelsesberetningen står at Gud arbeidet i seks dager og hvilte på den syvende dagen, har han vist menneskene hvordan de er skapt til å disponerer tiden; seks dager til arbeid og en dag til hvile. Slik har vi fått syvdagersuken.

 Under den franske revolusjon ville de revolusjonære starte en ny tidsregning. Til dette hørte også at man skulle slutte med syvdagersuken og heller ha uker som varte i ti dager. Dette førte ganske snart til kaos, det viste seg at menneskene ikke orket å ha hvile bare hver tiende dag, de var rett og slett ikke skapt for det.

Jødene har fremdeles sin hviledag, sabbaten, på den syvende dagen i uken. Da kommer de sammen til gudstjeneste i synagogen, og etterpå spiser de sabbatsmåltid hjemme. I den jødiske lov er det detaljerte regler for hva som er tillatt og ikke tillatt å gjøre på sabbaten. I kristendommen har hviledagen blitt søndag istedenfor lørdag. Jesus stod opp fra de døde på en søndag “den første dag i uken”, derfor begynte også de første kristne å komme sammen på søndagen for å feire eukaristien. De kalte denne dagen for “Herrens dag”. Senere ble søndagen offentlig hviledag i hele Romerriket, og er det i alle tradisjonelt kristne land i dag.

Vi katolikker har ikke de samme detaljerte bestemmelsene som jødene for hva som er lov og ikke lov å gjøre på hviledagen. “*Sabbaten ble til for menneskets skyld, ikke mennesket for sabbatens skyld,*” sa Jesus (Mark. 2,27). Med det mente han at hviledagen er en gave fra Gud til menneskene. Det er godt for menneskene å overholde det tredje bud, både for legeme og sjel.

Søndagen skal gi oss krefter til de andre dagene, det får vi ved hvile, men enda viktigere, ved å ofre vårt liv til Gud og motta ham i den hellige kommunion. Det eneste budet Kirken har om helligholdelse av hviledagen, er påbudet om å delta i messen på søndagene. I søndagsmessen har vi muligheten til å overgi alle ukens dager til Guds omsorg. På den måten kan Kristus bli vår styrke i hverdagene. Hverken fritidsaktiviteter, for eksempel sportsarrangementer, eller arbeid, må hindre oss i å feire søndagen som en Herrens dag. Det skal være forskjell på

helligdag og hverdag.

Jesus helbredet syke på sabbaten, slik har han gitt oss et eksempel på hva som er godt og riktig å gjøre på hviledagen: å ta oss tid til andre, spesielt de syke eller gamle.

Vi holder hviledagen hellig når vi:

- sammen med menigheten deltar i feiringen av søndagens eukaristi.
- ikke benytter dagen som en vanlig arbeidsdag.
- bruker tid til å tenke på Gud og det hellige og ikke lar fritidsarrangementer forstyrre denne konsentrasjonen.
- besøker syke, sengeliggende og gamle eller andre som vil bli glade for at vi besøker dem.

Spørsmål

Mange mennesker dropper messen på søndagene fordi de skal lese til viktige prøver eller forberede noe de skal gjøre på mandag. Hva mener du om det?

Det fjerde bud

Du skal hedre din far og din mor

Den katolske kirke i Norge er på sett og vis en liten verden i miniatyr, mange kulturer og nasjoner fra alle verdensdeler er representert. Det kommer bl.a. frem i hvordan vi oppfatter familien. En del av oss er vokst opp med at familien er et fellesskap som samarbeider om veldig mye, ikke bare med praktiske oppgaver inne i huset, men også med å stille hverandre når noen blir syke eller gamle, eller samarbeide om familiens inntekt i en fami-

liebedrift. Oppgavene er fordelt mellom medlemmene i familien slik at alle er avhengige av hverandre. Familien er både det viktigste arbeidsfellesskapet og det viktigste sosiale fellesskapet. Mor og far har det overordnede ansvaret for at alle familiemedlemmene har det godt, derfor er de også avhengige av at barna er lydige overfor dem.

I moderne norsk kultur har det blitt lagt vekt på at ethvert individ i samfunnet skal kunne klare seg uavhengig av familiebakgrunn. Staten vil ta på seg ansvaret for at alle skal ha det trygt og godt. I et slikt samfunn blir ikke familiemedlemmene så avhengige av hverandre lenger. Man er for eksempel ikke avhengig av at noen i familien stiller en dersom en blir syk eller gammel.

Spørsmål

Hvilke svakheter og styrker finner du i disse to samfunnsmodellene?

Familien er den første menneskelige institusjonen på jorden. Da Gud skapte den første mann og kvinne og førte dem sammen, innstiftet han den første familie. Senere gjorde Kristus dette til et sakrament. Kirken lærer oss at familien kommer før samfunnet, “*familien er samfunnslivets urcelle*” sier Den katolske kirkes katekisme (2207). Det er i familien at man først kan lære hvordan man skal leve sammen med andre og det er i familien man kan begynne å gi Gud ære. Familien blir en kirke i miniatyr, derfor kalles også familien for *huskirke*.

Lydighet

Ordet lydighet klinger ofte dårlig i norske ører. Ofte oppfattes det som et middel det gamle samfunnet la vekt på for at de sterke skulle beholde sin makt. Lydighet var et middel til undertrykkelse. Vi tror at demokratiet har fjernet den hierarkiske samfunnsmodellen.

Men det er en stor illusjon å tro at ikke samfunnet er avhengig av lydighet. Stortinget og regjeringen har lovregulert alle områder av samfunnet, og den har gitt mennesker – politiet – rett til å bruke fysisk makt dersom noen ikke vil innrette seg etter lovene. Det er lett å forstå at samfunnet er avhengig av lydighet for at ikke alt skal ende i kaos slik at hele samfunnet kollapser.

Det er på samme måte med *samfunns-livets urcelle*, familien, den er også avhengig av lydighet for ikke å falle fra hverandre. I samfunn som legger mer vekt på familien enn det norske, blir dette enda tydeligere. Lydighet skaper trygghet.

Det fjerde bud handler bl.a. om lydighet mot foreldre. Barn er forpliktet til å være lydige mot foreldrene sine, helt til barna når myndighetsalder. Jesus var også lydig mot sine menneskelige foreldre, selv om han var Gud: *Så ble han med dem hjem til Nasaret og var lydig mot dem* (Luk. 2,51). Lydighet forplikter også foreldrene, de har ansvar for å utøve sin myndighet overfor barna med tanke på barnas beste. I Bibelen advares det mot misbruk av foreldremyndighet: *Dere fedre, vekk ikke sinne og trass hos barna, men gi dem den oppdragelse og rettledning som er etter Herrens vilje* (Ef. 6,4). Det blir ofte mye

sinne og trass hos barn som er i tenårene. I denne alderen er vi voksne og barn på samme tid. Vi er på vei mot å etablere oss på egenhånd, samtidig som vi fortsatt er avhengig av våre foreldres omsorg. I noen familier kan det bli svært høylytt i denne perioden.

Diskusjoner mellom tenåringer og foreldre er ikke nødvendigvis tegn på ulydighet. Adskillig mer alvorlig er det dersom man lar foreldrene leve i den troen at man er lydig mot dem, men i virkeligheten lever et dobbeltliv.

? Spørsmål

1. **"Lydighet skaper trygghet", står det i teksten, er du enig i det? Hvorfor, hvorfor ikke?**
2. **Hvorfor er et dobbeltliv så ødeleggende?**

Familien skal først og fremst være et kjærlighetens fellesskap, et sted hvor alle medlemmene har tillit til hverandre og

vil hverandres beste, og samtidig et sted som er inkluderende overfor andre, særlig de svake. For å virkeliggjøre dette, er familien avhengig av å bli preget av Guds kjærlighet. Kristus må få plass i familien, han må være familiens herre. Da er det helt nødvendig at familien ber sammen.

Mer enn lydighet

Det fjerde bud handler om mer enn lydighet. Plikten til lydighet forsvinner når man selv blir myndig, men plikten til å hedre far og mor forsvinner aldri. Å hedre far og mor betyr først og fremst at vi skal forholde oss til våre foreldre som noen som er gitt oss av Gud. Gud har ikke bare gitt barna i gave til foreldrene, han har også gitt foreldrene i gave til barna. Det kan noen ganger bety at foreldre trenger barna like mye eller mer enn barna trenger dem. Det viktigste vi gjør for våre foreldre er å be for dem og opprettholde vennskap med dem. Foreldre kan også komme til å trenge vår fysiske støtte, særlig når de blir eldre, det er også å hedre far og mor.

Utfordrende situasjoner

For noen er det å hedre far og mor en svært stor utfordring. Noen har foreldre som drikker for mye eller er narkomane. Andre opplever at foreldrene ikke bryr seg noe særlig om dem. Noen har kanskje foreldre som skiller seg ut på den måten at andre gjør narr av dem. I slike familier kan situasjonen bli snudd på hodet, barna kan bli nødt til å bære sine foreldre istedenfor at foreldrene bærer dem. Slike barn og ungdom har fått et spesielt kall til å leve i Guds nærhet, til å finne sin styrke i Gud, i bønn og i Kirkens sakramenter. Det er også et kall til andre familier om å

inkludere i dem i sitt fellesskap.

? Spørsmål

- 1. Kan du komme på andre måter å hedre far og mor på?**
- 2. Det fjerde bud handler også om vårt forhold til myndighetene, hvordan?**

Det fjerde bud lærer oss at:

- Vi skal lytte til våre foreldre og foresatte og gjøre det de forventer av oss, unntatt hvis vår samvittighet sier oss at det er mot det moralsk riktige.
- Foreldre skal oppdra barn slik at de lærer å kjenne Gud og lærer å leve i samfunnet. De skal gi dem det de trenger til legeme og sjel så langt det er mulig. De skal ikke legge noe i veien for sine barns kall til preste- eller ordensliv eller overstyre deres valg av ektefelle.
- Selv om vi ikke er pålagt lydighet når vi er voksne, skal vi respektere våre foreldre gjennom hele livet. Vi må om nødvendig bidra økonomisk eller med vår fysiske eller psykiske styrke.
- Enhver familie skal være inkluderende, særlig overfor de svake.
- Vi skal være lydige mot våre myndigheter, så lenge de ikke ber oss handle mot det moralsk riktige.

➤ Det femte bud

Du skal ikke slå i hjel

Det er vel ikke et bud som høres mer selvsagt ut enn det femte bud. Uansett hvilken religion eller livsfilosofi et men-

neske måtte ha, er det at man ikke skal slå i hjel et annet menneske selvsagt for de aller fleste. Da tenker vi ikke på slike ting som krig eller dødsstraff, her er det store uenigheter.

Spørsmål

Hvordan tror du en som hverken er jøde eller kristen vil argumentere for at man ikke skal slå i hjel?

Hva betyr det femte bud?

Gud har åpenbart for oss at vi mennesker er skapt i hans bilde. Det er utgangspunktet for vårt menneskesyn og for menneskeverdet. Dersom noen krenker et menneske, krenkes samtidig Gud, som mennesket er et avbilde av. Allerede til Noah sa Gud: *Når noen utøser menneskeblod, skal hans blod bli utøst av mennesker; for Gud skapte mennesket i sitt bilde* (1. Mos. 9,6). Gud er herre over livet, alle mennesker har fått sitt liv i gave fra ham og ingen har lov til å ta denne gaven fra et annet menneske. Allikevel forteller Bibelen at det første drapet kom svært tidlig i menneskenes historie. Det skjedde allerede i generasjonen etter Adam og Eva.

Oppgaver

1. Finn frem og les historien om Kain og Abel i 1. Mos. 4,1-16.
2. Kain "stirret ned for seg", står det i fortellingen. Hva uttrykker det?
3. Hvordan mener du Kain skulle reagert på at Gud så med velvilje på brorens offer, men ikke på hans

eget? Hvordan tror du at du ville reagert?

Jesus og det femte bud

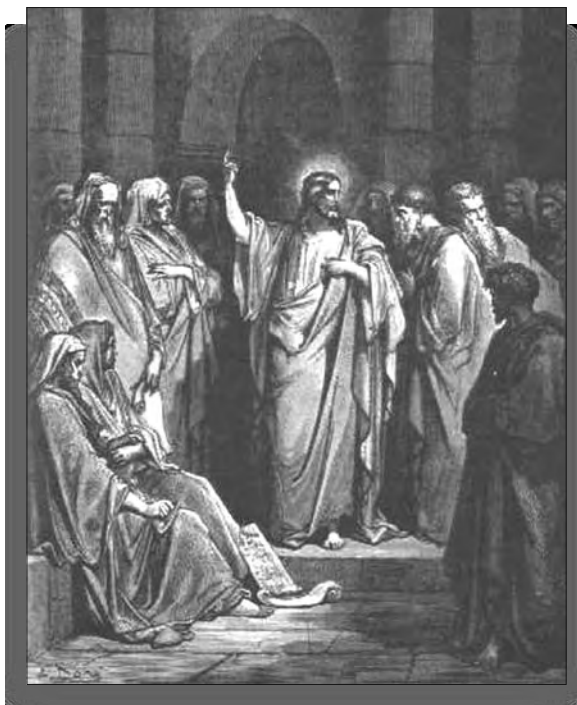
Jesus bekreftet at det er galt å slå i hjel. Men han var ikke bare interessert i menneskenes ytre handlemåte, han var opptatt av menneskenes indre liv, av hva som bodde i hjertene deres. I Bergprekenen utdypet han det femte bud på denne måten: *Dere har hørt det er sagt til fedrene: Du skal ikke slå i hjel, og den som gjør det, skal komme for domstolen. Men jeg sier dere: Den som blir sint på en annen, skal for domstolen* (Matt. 5,21).

I følge Jesu utlegning, brøt Kain det femte bud allerede da han ble sint. Ikke fordi han fikk en sint følelse, det er ikke å bryte det femte bud, men fordi han ønsket å såre sin bror. Ja, forstått slik, har vi sannsynligvis vært ulydige mot det femte bud selv, kanskje mange ganger.

Det er krevende å etterleve det femte bud slik Jesus forklarer det. Man skal ikke bare la være å drepe, det er vel en enkel sak for de fleste av oss, men man skal overhode ikke bli sint på, eller ønske noe ondt for, sin neste. Hele vår holdning til andre mennesker berøres av det femte bud.

Spørsmål

1. Dersom vi skal forsøke å leve etter det femte bud slik Jesus forklarte det, hva slags holdning må vi da ha til oss selv? Hva slags holdning må vi ha til andre mennesker?
2. Sier Kirken noe om hva vi skal gjøre for å klare det?

lov som var den høyeste, den overgikk den rettferdighets- og gjengjeldelsesloven som gjaldt tidligere. Slik forklarte han det for sine tilhørere:

Dere har hørt det er sagt: Øye for øye og tann for tann. Men jeg sier dere: Sett dere ikke imot den som gjør ondt mot dere. Om noen slår deg på høyre kinn, så vend også det andre til. Vil noen saksøke deg og ta skjorten din, så la ham få kappen også. Tvinger noen deg til å følge med én mil, så gå to med ham. Gi den som ber deg, og vend ikke ryggen til den som vil låne av deg (Matt. 5,38–42).

Spørsmål

Jesus åpenbarer kjærlighetens lov

På Det gamle testamentes tid var det dødsstraff for å drepe et uskyldig menneske, i tillegg var det dødsstraff for en rekke andre forbrytelser. I Det gamle testamentet kan vi også lese om hvordan jødefolket fikk i oppdrag å drive krig og utrydde andre folkeslag. Det er vanskelig å forstå hvordan dette kan forenes med den kristne lære om menneskeverdet. Vi må prøve å forstå det slik at Gud måtte bruke lang tid på å åpenbare sin vilje for menneskene. I den gammeltestamentlige tid var menneskene ennå ikke modne for å motta den fullkomne åpenbaringen. Loven som gjaldt var: *liv for liv, øye for øye, tann for tann, hånd for hånd, fot for fot* (5. Mos. 19,21).

Jesus åpenbarte Guds fullkomne vilje med menneskene. Ofte kunne det være et dramatisk brudd med fortidens forståelse av de mellommenneskelige forhold. Jesus åpenbarte at det var kjærlighetens

Mange har sagt at det Jesus sier her, ikke vil fungere i "den virkelige verden", hva mener du?

Det meste av den volden som utføres i verden i dag er der fordi noen føler at de har blitt galt behandlet av andre. Dette vil de rette opp ved å få hevn. Mange kriger har startet på denne måten, men også enkeltmennesker oppfører seg slik. For noen skal det ikke mer til enn å bli sett på med et galt blikk før de bruker vold, det er ikke uvanlig i gjengmiljøene.

Mange av oss har opplevd å bli trakassert av noen som har mer makt enn oss og er sterkere enn oss, særlig da vi var yngre. Kanskje kjenner vi oss igjen i bildet av en som etter å ha blitt ydmyket av noen som var sterkere, sitter for seg selv og spekulerer på hvordan han skal få en søt hevn. Selv om vi i praksis aldri tok hevn, var planene klare for hvordan vi skulle ha gjort det. Slike “onde tanker” bør man bevisst overvinne ved bønn.

Jesu budskap om at vi skal vende det andre kinnet til og at vi skal elske våre fiender, er selvfølgelig veldig utfordrende og krevende. Derfor sier også mange at Jesus nok ikke har ment det bokstavelig. Men Jesus mente det han sa: *Salige er de som skaper fred, for de skal kalles Guds barn*, sa han, og fred kan det faktisk ikke bli uten at noen lar være å ta hevn, men heller svarer på hat med kjærlighet. De som greier det, er store mennesker, for de har overvunnet både seg selv og verden.

? Spørsmål

1. **Har du opplevd at noen i ditt miljø har vært med på å skape fred? Hvordan skjedde det?**
2. **Kjenner du navnet på noen kjente fredsskapere?**
3. **Får det femte bud noen konsekvens for å gjøre militærtjeneste?**

Trusler mot livet

? Spørsmål

1. **Hva mener samfunnet rundt deg, foreldre, skole, politikere, TV, etc. er et lykkelig liv?**
2. **Hvordan reagerer samfunnet på at en jente på 16 år blir gravid, eller på at en gutt skal bli far i denne alderen?**

Ingen av oss går vel med et ønske om å bli gravid eller å gjøre noen gravid før vi har giftet oss og kan forsørge en familie. Slikt skjer allikevel ganske ofte. Mange av dem som opplever dette føler at livet deres faller helt i grus. Utdannelsesplaner, foreldrenes og andre slektningers forventninger, fritid sammen med venner, reisepå planer, ja, veldig mye av det som samfunnet og vi selv mener skal gi oss et godt og lykkelig liv, ser ut til å bli tatt fra dem.

Mange mener at et barn kan bli til så stor belastning at det er bedre om det ikke blir født. Denne tanken har blitt så akseptert

her i landet at norsk lov gir kvinner anledning til å få fjernet fosteret på de offentlige sykehusene dersom de selv ønsker det, normalt innen fosteret har blitt tolv uker gammelt.

Mange tenåringer som blir gravide, tar abort. Kjæresten/barnefaren, foreldrene, venner eller den store stemmen fra samfunnet rundt dem, har overbevist dem om at det er det beste for dem. Barnefaren føler seg ofte ikke moden til å bli far, og vil ikke bindes til ansvaret for et barn. Den gravide jentas foreldre har ofte håp og planer for datterens fremtid som ikke vil bli virkeliggjort dersom hun får barn så tidlig. “Den store stemmen” fra samfunnet sier at det er uansvarlig å være tenåringsmor. Men de fleste sier: “Vi støtter deg uansett hva du gjør, for det er jo ditt eget valg.”

Spørsmål

- 1. Hvordan ville du reagert dersom en av dine venninner ble gravid uten at hun hadde tenkt det?***
- 2. Hvordan ville du ha reagert dersom en av dine venner hadde gjort en jente gravid uten at han hadde tenkt det?***

Det er ikke mange som sier til en tenåring som er blitt gravid, at barnet kan føre til noe positivt i livet hennes. De fleste tenker, og sier kanskje også: “Stakkars henne, fremtiden hennes er ødelagt.”

Hvordan tror du det var å bli gravid som tenåring uten å være gift i det jødiske samfunnet i den romerske pro-

vinsen Palestina for 2000 år siden? Vi ville nok si at fremtidsutsiktene for en jente som opplevde dette den gang var katastrofale. Det ville bli regnet som en stor skam i familien, og alle i samfunnet ville se ned på henne. Kanskje ville hun bli utstøtt fra familien og fra den vennskapskretsen hun tilhørte. Innbyggerne på stedet der hun bodde ville alltid sladre om henne og komme med kommentarer når hun gikk forbi dem. Det fantes heller ikke noen sosiale ordninger som ville sørge for henne.

Jomfru Maria

Jomfru Maria levde i dette samfunnet. Hun var svært ung da Gud spurte henne om hun ville bli mor til hans sønn. Maria var forlovet, men ikke gift, og da forloveden hennes fikk greie på at hun var gravid, ville han først skille seg fra henne i stillhet.

Marias fremtidsutsikter ble nok ikke sett på som gode. Mange i Norge i dag ville nok ment at det var best for en jente i hennes situasjon å ta abort. Men akkurat slike tilfeller, der situasjonen ser svært vanskelig ut, bruker Gud til å gjøre store ting for menneskene. Han benytter seg sjelden av det som ser stort, rikt og perfekt ut, men benytter som regel det som er fattig og i menneskenes øyne ser håpløst ut. Maria fikk ikke engang føde sin sønn i et alminnelig hus, men måtte føde ham i en stall. Dette barnet var og er verdens frelser.

Spørsmål

Kjenner du til andre personer med “et dårlig utgangspunkt” som Gud benyttet til å gjøre store ting?

Alle barn er ønsket av Gud

Ingen annen enn Jomfru Maria får føde Guds Sønn, men Gud har planer med hvert eneste barn som blir unnfanget i mors liv. Han skaper hvert enkelt barn som et avbilde av seg selv, for at dette mennesket på en eller annen måte skal representere ham i verden. Ingen kan fullt ut erstatte et annet menneske, derfor forblir det en åpen plass og et sår i samfunnet når noen blir fra-tatt livet.

Ikke alle barn er ønsket av mennesker, men alle er ønsket av Gud. Helt i fra unnfangelsen er det spirende livet et menneske, skapt av Gud, i hans bilde. Gud sier: *Før jeg formet deg i mors liv, kjente jeg deg, og før du ble født, helliget jeg deg* (Jer.1,5). Drap er alltid et stort overgrep, uansett hvem som blir drept, men Gud har et spesielt forhold til de minste og mest forsvarsløse av menneskene. Kirken kaller også fosterdrap og barnemord for "himmeloppende forbrytelser".

Da kristendommen ble innført i Norge, ble det forbudt å utføre abort og å sette ut barn. Helt fra den gang, for nesten 1000 år siden, og frem til ganske nylig var dette

en selvfølgelig del av norsk lovgivning. På ganske få år har både lovverket og nordmenns holdning til liv og død blitt veldig forandret. At menneskelivet er det mest verdifulle som finnes, uansett, er ikke lenger så selvfølgelig. Ikke bare godtas abort som en problemløsning, men

også forholdet til eutanasi (eutanasi = aktiv døds-hjelp, at en person, gjerne en eldre med en alvorlig sykdom "får hjelp" til å ta sitt liv) og selvmord, er forandret.

For noen år siden skrev pave Johannes Paul en encyklika (*Livets Evangelium*) som handlet om de moderne truslene mot livet,

slik som abort, eutanasi og selvmord.

Her fremhevet han at mange av de land som kaller seg demokratier, i virkeligheten ikke tar hensyn til alle sine medlemmer. Disse demokratiene har tatt part for de sterkeste mot de svakeste. De sterkeste har fått retten til å bestemme over de svakestes liv, om de skal leve eller dø. Paven kaldte dette "dødens kultur". I "dødens kultur" eksisterer det ikke noen enhet og solidaritet mellom menneskene i

samfunnet, alle er enkeltindivider som må få tilfredsstilt sine ønsker og behov, noe som alltid går utover de svakeste. Paven oppfordret de troende til å fremme "livets kultur" i disse samfunnene. Livets kultur fremhever at det på jorden ikke finnes noe større enn et menneskes liv. Videre at alle mennesker hører sammen i et solidarisk fellesskap, og at de svake må beskyttes av de sterke.

Spørsmål

1. *Hvordan kan du og andre katolske tenåringer være med å fremme "livets kultur"?*
2. *Hvordan mener du Den katolske Kirke i Norge kan fremme "livets kultur"?*

Til samtale: Har du noen gang snakket med jevnaldrende om abort? Hvordan forløp samtalen? Opplever du at det er utfordrende å snakke om slike ting med andre?

Det sjette bud

Du skal ikke bryte ekteskapet

Forelsket

Takk, Herre, for dette store som har hendt. Jeg visste ikke at jeg hadde slike krefter i meg og at livet kunne romme noe så skjønt. Jeg takker deg, Herre, du som har skapt den jeg elsker.

Forelskelser kommer ofte plutselig, de kan bokstavlig talt slå ned i oss uten at vi har fått noe varsel om det på forhånd. Noen ganger kan vi ha kjent

den vi blir forelsket i en god stund, uten at vi har merket noe spesielt tidligere. Andre ganger er det "kjærlighet ved første blick". Forelskelse er en sterk opplevelse, både i kropp og sjel, nesten skremmende noen ganger, vi kjenner virkelig at vi ikke har fullstendig kontroll over følelsene våre. Dersom forelskelsen er gjensidig, føles lykken fullkommen.

Er det ikke naturlig at et par har sex med hverandre når de kjenner slike sterke følelser for hverandre? En stor del av det norske samfunnet forklarer oss at det naturlige og vanlige for forelskede par er å ligge sammen, bare de husker på å beskytte seg. I de fleste filmer og blader er også dette regelen; forelskede par har sex med hverandre. Noen ganger kan vi få inntrykk av at det nesten er usunt å la være å ha sex når følelsene og driftene våre "koker". Hvorfor er Kirken tilsynelatende på en så sterk kollisjonskurs med mange av de andre røstene i samfunnet når det gjelder spørsmål

om sex og seksualitet? Er ikke det bare et uttrykk for en gammel, seksualfiendtlig holdning i Kirken?

De fleste tenåringer, men også godt voksne mennesker, opplever hvor vanskelig det kan være å leve og formidle et annet forhold til sex og seksualitet enn det som mange av røstene i samfunnet formidler til dem. Vi er ofte redde for å bekrefte de fordommene vi tror samfunnet har om Kirkens, eller “de kristnes” forhold til sex. Derfor kan det være viktig å få klarhet i hvilket forhold store deler av samfunnet egentlig har til seksualitet og sex, og om det i virkeligheten er så sant og godt som det påstås. Her er noen påstander:

- Sex er biologi, det er et naturlig behov for menneskene, på samme måte som å spise og drikke. Ved å ha sex, tilfredsstilles et behov.
- Sex er den høyeste form for lykke, dersom man ikke har sex, vil man aldri oppnå fullkommen lykke.
- Sex er den måten et par viser at de er glad i hverandre på. Dersom én ikke vil ha sex, er vedkommende ikke glad nok i den andre.
- Sex har ikke sammenheng med det å bli gravid, dersom en blir gravid, er det en ulykke.
- Dersom en ikke har hatt sex med noen før en har blitt 20 år, er en ikke normal, det sier statistikken.

Spørsmål

1. **Kjenner du en eller flere av disse påstandene, i tilfelle, hvilke(n)?**
2. **Gå gjennom påstandene én for én. Synes du at det som påstås er galt eller riktig, eller sier de kanskje bare halve sannheten? Begrunn svaret.**

Sex og egoisme eller sex og kjærlighet

Seksualdriften *er* biologisk. Hormoner som virker i kroppen vår får menn og kvinner til å bli tiltrukket av hverandre. Gud har skapt oss på denne måten, nettopp for å føre menn og kvinner sammen. Dyrene er også skapt slik, men mennesket er noe mer og annerledes enn dyrene. Dyrenes liv styres fullstendig av drifter og instinkter, vi mennesker er skapt i Guds bilde og har en tankeevne og følelsesevne som ikke dyrene har, og fremfor alt har vi fått evnen til å elske.

Fordi vi mennesker er så mye mer enn vår kropp, blir det galt om vi prøver å gjøre seksualiteten til noe rent kroppslig. Seksualiteten har med hele oss å gjøre, våre følelser og tanker, og frem for alt vår evne til å vise kjærlighet. Dersom et menneske bare følger sine drifter, og holder tanker, følelser og åndelighet utenfor, lyver det mot seg selv. Det gjør seg selv rett og slett mer umenneskelig. Samtidig ødelegger det også andre mennesker. Det mest ekstreme uttrykk for dette er den prostituerte og hennes "kunde"; *han* følger sine drifter, uten å la sine følelser og tanker eller sin kjærlighet bli involvert, og *hun* tvinges til å skille kroppen sin fra følelsene og tankene sine.

Det er ingen tvil om at vår tid er mer sexfokusert enn noen gang tidligere. Film, blader, musikkvideoer og reklame, nesten alle spiller på sex for å selge. Skolen og helsestasjonen gir oss informasjon om hvordan ungdom kan ha sex med hverandre på en "forsvarlig" måte. Når det snakkes om kjærlighet, kan vi få inntrykk av at det er det samme som sex. Mange mennesker har måttet gjøre den bitre erfaringen at sex ikke nødvendigvis er et uttrykk for sann kjærlighet. De har gitt kroppen sin til noen de trodde elsket dem, og erfarte senere å bli skuffet over at det ikke var slik. Andre igjen har trodd at de kunne ha sex bare på et fysisk, kroppslig plan, men erfarte senere at sex allikevel involverte hele dem, med sjel og ånd og følelser.

Sex kan være et uttrykk for kjærlighet, men det kan fort bli et uttrykk for egoisme som det motsatte av kjærlighet. Et menneske som setter alt inn på å nyte en

annens kropp uten forpliktelser, er bare hengitt til sitt begjær. Begjæret er egoistisk, det vil bare ha, det ofrer aldri noe. Når samfunnet i filmer, på skolen og på helsestasjonen ofte fremstiller sex som en naturlig og god ting å ha for to mennesker som "har lyst" på hverandre, viser det at samfunnet har glemt at vi mennesker er mer enn kropp og drifter. Da er det heller ikke så merkelig at samfunnet blir så kroppsfiksert. Sex involverer hele mennesket, slik har Gud skapt oss. Derfor er menn og kvinner nødt til å overgi *hele seg* til hverandre for at sex virkelig skal bli et slikt kraftfullt uttrykk for kjærlighet som Gud har tenkt at det skal være. Før vi kan begynne med sex, må vi derfor lære oss å elske.

Forelskelse kan være det første skrittet på veien til å elske en annen, men en forelskelse kan også gå over uten at det kom noen dypere kjærlighet utav det. Kjærligheten trenger tid for å vokse og modnes. Et par som bare ser det store i hverandres utseende og kropp, har et tynt grunnlag for å hevde at dette er kjærlighet. I Salomos høysang, den boken i Bibelen som på den sterkeste måten beskriver og hyller kjærligheten mellom mann og kvinne, får vi rådet: *Vekk ikke kjærligheten! Egg den ikke før den selv vil!* (Høys. 2,7) Et sikkert tegn på kjærlighet er å erfare et annet menneskes dårlige sider, og allikevel ville gi og gjøre alt for dette mennesket.

Jesus lærer oss mye om kjærligheten, og det han sier gjelder også for kjærligheten mellom mann og kvinne. Han sier: *Ingen har større kjærlighet enn den som gir sitt liv for sine venner.* Å gi sitt liv til

en annen er den sterkeste uttrykket for kjærlighet. Derfor er også blodets røde farve blitt kjærlighetens farve. For Jesus betydde det helt konkret å frivillig gå i døden for menneskene, av kjærlighet til dem. For en mann og en kvinne betyr det å love å dele livet med hverandre og være tro mot hverandre inntil døden.

Kjærligheten skaper nytt liv

Et naturlig resultat av et samleie, er at et nytt liv blir til. For to mennesker som elsker hverandre og har lovet å dele livet med hverandre, er beskjeden om at et barn er på vei som regel en gledelig nyhet. For dem som har hatt sex i en mer uforpliktende sammenheng, er ikke dette alltid like gledelig å få beskjed om.

At det blir barn av sex, har alltid blitt oppfattet som en trussel av dem som vil skille sex fra livslangt forpliktende samliv. Derfor er det blitt gjort mye

forskning for å finne frem til prevensjonsmidler som skal gi sikkerhet for at det ikke blir barn av et samleie.

Kirken har alltid sett på barn som en gave fra Gud. I Guds plan skal barn være en frukt av kjærligheten mellom en mann og en kvinne, det største resultatet av deres kjærlighet. *Vær fruktbare og bli mange*, sa Gud til de første menneskene. Kirken stiller seg derfor negativt til bruk av kunstig prevensjon, et par skal alltid være åpne for at deres kjærlighet vil frembringe et nytt liv. Men Gud har også skapt oss slik at vi ved å observere forskjellige signaler som kroppen gir, kan forutse når en kvinne kan bli gravid og når hun ikke kan bli det. Å benytte seg av dette til å drøye avstanden mellom fødslene kalles naturlig familieplanlegging. Kirken er positiv til og gir opplæring i naturlig familieplanlegging.

Det skal som regel mot til å hevde og argumentere for at sex er noe man skal vente med til man er gift. I en klasse-diskusjon, eller i en diskusjon i venneflokken, er det ofte ikke et “populært” standpunkt å ta. Men det vil ikke si at alle synes det er så selvsagt og naturlig å ha sex uten å være i et forpliktende forhold. Veldig mange føler at samfunnet rundt dem nærmest presser dem til å ligge med noen før de egentlig vil, men de har ikke selvtillit nok til å åpenlyst stå for et alternativt standpunkt. Mange tenåringer ville nok blitt veldig lettet dersom en jevnaldrende åpenlyst hevdet at det er best å vente med sex.

Spørsmål

1. *Hvordan er holdningene i din egen klasse til sex?*
2. *Tror du det er noen i din klasse som ville blitt lettet dersom noen andre i klassen sa at det var best å vente med sex?*

Kall til kyskhhet

“Alle døpte er kalt til kyskhhet”, sier Den katolske kirkes katekisme. Ordet kyskhhet høres veldig gammeldags ut, de fleste av oss forbinder vel et slikt ord med 1800-tallet. Men kyskhhet har faktisk svært mye med kjærlighet å gjøre, ja, dersom vår kjærlighet skal bli sterkere og mer hel, må vi faktisk øve oss i kyskhhet. Kyskhhet betyr å beherske sine drifter og lyster, i motsatt fall er det våre drifter og lyster som behersker oss. Sex før ekte-

skapet, onani og homoseksuell praksis er brudd på kyskheden og dermed også på det sjette bud, det er også pornografi og prostitusjon. Også de som er gift er kalt til kyskhed. Det betyr ikke bare at ektepar ikke skal være utro mot hverandre, kyskhed i ekteskapet betyr også å ikke utnytte sin ektefelle til å få tilfredsstilt sine lyster.

Dette høres kanskje vanskelig ut? Kyskhed *er* en utfordring, og på en eller annen måte vil det være noe vi må øve oss i gjennom hele livet. Men noen midler kan hjelpe oss til å leve i kyskhed. Hvis du for eksempel vet om situasjoner hvor det kan bli veldig vanskelig å overholde kyskheden, skal du prøve å unngå disse.

Uansett, den største hjelpen er å leve åpent for Gud med hele livet vårt. Det er lettere å bryte med synd og dårlige vaner dersom vi lar Guds lys skinne inn i alt vi bærer med oss. I skriftemålet har Gud gitt oss en anledning til å åpne oss for ham, slik at vi kan få gjort opp og få en ny start. I våre bønner kan vi også be om at Gud må styrke vår kjærlighet slik at vi kan leve i kyskhed.

Ekteskapet

Det finnes ikke mange sterkere måter å uttrykke sin kjærlighet på, enn å love en annen troskap og kjærlighet for resten av livet. Noen er kalt av Kristus til å love slik troskap og kjærlighet direkte til ham. Etter å ha prøvd sitt kall i noen år, kan de avlegge evige løfter, for å bare være bundet til Kristus og hans Kirke. Andre finner et annet menneske som de blir så glad i at de ønsker å love kjærlighet og troskap for resten av livet.

? Spørsmål

De som har kall til å gå inn i ordensliv avlegger tre løfter, vet du hva disse løftene går ut på?

Hva med samboerskap? Hva med skilsmisse?

Er ikke det å inngå et ekteskap et sjansespill, vi vet jo ikke hvordan livet vil utvikle seg? Kanskje ektefellene etter hvert blir så forskjellige at de ikke vil ha noe særlig felles lenger? Det er jo bare å se på alle skilsmissene rundt oss? Er det ikke bedre å ikke ta så sterkt i som å love å holde sammen livet ut? Er det ikke lurere å velge samboerskap, i hvert fall inntil man er sikker på at samlivet vil vare?

Mange tenker omtrent slik. De tenker at selv om kjærligheten til en person i begynnelsen kan virke sterk og brennende, er det stor sjanse for at den blir svakere, ja, forsvinner helt etter hvert.

Kirken tillater ikke samboerskap eller skilsmisse. I utgangspunktet kan det kanskje høres strengt og nærmest ufornuftig ut. Kan det være noen vits i at mennesker som ikke lenger føler noe for hverandre skal være tvunget til å leve sammen resten av livet? For å forstå dette må vi få klarhet i hvordan Kirken tenker om kjærligheten. Vi forestiller oss ofte at kjærlighet er den gode følelsen man har for et annet menneske fordi dette mennesket virker så tiltalende på oss. Men den kjærligheten som Jesus, og dermed også Kirken snakker om, går dypere enn dette.

I Guds øyne er kjærlighet å elske andre, på tross av at vi ser at de med sitt utseende, i sin oppførsel eller i sin anseelse blandt mennesker ikke er så tiltrekkende. Bare tenk på alle de menneskene Jesus var sammen med og viste sin kjærlighet overfor: røvere, tollere, syndere og andre som ikke akkurat var vandt til å bli vist kjærlighet. Det betyr ikke at vi absolutt skal prøve gifte oss med noen som vi i utgangspunktet ikke liker, men de fleste forhold mellom mennesker vil komme til et slikt punkt, der vi ikke lenger får øye på de tingene i kjæresten, eller ektefellen som engang gjorde at vi ble forelsket i dem. Da er det mange som ikke ser noen vits i å holde sammen lenger.

Men det er her den store muligheten til å fordype kjærligheten ligger, slik at den blir enda mer lik Jesu kjærlighet. Men det krever mye selvovervinnelse, arbeid og ikke minst bønn. Det er denne kjærligheten som er evig, for det er Guds kjærlighet som virker gjennom oss.

Jesus om ekteskapet

Ekteskapet er et livslangt forhold mellom én mann og én kvinne. Bibelen forteller at de første mennesker ble skapt som et par, bestående av en mann og en kvinne, som Gud førte sammen i ekteskap. Til disse to, sa Gud: *Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett* (1. Mos. 2,24).

Hos mange folk, også hos jødefolket, ble ikke ekteskapet holdt i hevd slik Gud hadde befalt, flerkoneri og skilsmisse var utbredt. Jesus ble konfrontert med dette: *Noen fariseere kom for å sette ham på*

prøve, og de spurte: "Har en mann lov til å skille seg fra sin hustru av en hvilken som helst grunn?" Han svarte: "Har dere ikke lest at Skaperen fra begynnelsen av skapte dem til mann og kvinne og sa: Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett. Så er de ikke lenger to; deres liv er ett. Det som altså Gud har sammenføyd, skal mennesker ikke skille." De spurte ham: "Hvorfor har da Moses bestemt at mannen skal gi hustruen skilsmissebrev, og så kan han skille seg fra henne?" Han svarte: "Fordi dere har så harde hjerter, gav Moses dere lov å skilles fra hustruen. Men fra begynnelsen av var det ikke slik" (Matt. 19,3–8).

Spørsmål

1. *Hvilke problemer tror du det vil være i et samfunn hvor det ikke finnes ekteskap?*
2. *Finnes noen av disse problemene i vårt eget samfunn, i tilfelle, hvorfor?*

Et sakrament

Når to dømte mennesker inngår et gyldig ekteskap, er det et sakrament. Det betyr at Gud har knyttet en spesiell nåde til ekteskapet. Denne nåden skal styrke båndene mellom de to som inngår ekteskap, og gjøre deres ekteskap til et tegn på kjærligheten mellom Kristus og hans Kirke.

Spørsmål

1. *Hva er et sakrament?*
2. *Dersom du ser bort fra dine egne foreldre, har du opplevd et ektepar som er så preget av kjærlighet, at du til og med kunne merke det på stemningen i huset deres?*

Troskap

Trofasthet er noe av det viktigste i et ekteskap. Seksuell utroskap er et alvorlig brudd på det sjette bud, det kan ødelegge tilliten mellom ektefolkene for resten av livet. Men man kan være utro i sitt hjerte, uten at man noen gang setter det ut i handling. Jesus sier at også det er et brudd på det sjette bud: *Den som ser på en kvinne med begjær etter henne, har allerede begått ekteskapsbrudd med henne i sitt hjerte* (Matt. 5,28). Kjærligheten mellom ektefeller tar skade om de lar sine tanker og følelser gå til en annen enn den de er gift med, og ikke gjør noe for å bryte med det.

Trofasthet mellom to ektefeller er noe av det edleste som finnes på jorden. Så stort er det, at Gud til og med bruker det som et bilde på den trofastheten han har til sitt folk.

Det syvende bud

Du skal ikke stjele

Tenk deg at klassen din har fått en stil-oppgave på skolen. Du bruker to uker på å finne materiale til det du skal skrive om, og legger mye arbeid i å skrive oppgaven.

Det blir mange sene kvelder, men til slutt har du en oppgave som du er veldig fornøyd med. Dagen før du skal levere, har du besøk av en i klassen som gjerne vil lese oppgaven din og uten at du er klar over det, kopierer han arbeidet ditt og leverer det i sitt navn. Læreren merker ikke at det er den samme oppgaven, og gir ham like god karakter som det du får på din besvarelse.

Det syvende bud sier “Du skal ikke stjele”. Å stjele en annens arbeid (plagiat), en annens ting eller penger, er tyveri. Men det finnes også mange andre former for tyveri som vi kanskje ikke tenker så mye over. En arbeidsgiver kan for eksempel stjele fra sine ansatte, og en ansatt fra sin arbeidsgiver på måter som ikke er like tydelige som å gå i skuffen og stjele penger, men som allikevel er svært alvorlige.

Spørsmål

1. *Hvordan kan en arbeidsgiver stjele fra sine ansatte?*
2. *Er skattesnyteri det samme som å stjele fra noen? Husker du hva Jesus sa om å betale skatt? Les Matt. 22, 15-22.*

Sosialisme og kapitalisme

I sterkt sosialistiske land er det lite eller ingenting som man får lov å kalle privat eiendom. Der krever staten å bestemme over all økonomi, all eiendom og alt arbeid. De enkelte personer i samfunnet mister mye av sin egenverdi fordi kollektivet er mye viktigere enn enkelt-

personene. Kirken har forkastet slike styresett fordi de strider mot menneskeverdet, men det betyr ikke at Kirken mener at kapitalisme og frie markedskrefter er den beste samfunnsordningen. Kapitalismen inneholder ingen idé om at hvert enkelt menneske skal få det de trenger for å ha det godt. I kapitalistiske systemer er tanken at tilbud og etterspørsel skal styre alt som har med priser og produksjon å gjøre. Et gjennomført kapitalistisk samfunn tar ikke hensyn til at noen kan falle utenfor og mangle det de behøver for sitt livsopphold.

Kirken lærer at mennesker har rett til privat eiendom, enten de har fått den gjennom arbeid, gave eller arv. Men Kirken lærer oss også at rettferdigheten går foran retten til privat eiendom. Gud, skaperen av alle ting, gav i utgangspunktet verden og det som er i den, til men-

neskeheten som helhet. Han gav ikke mye til et menneske og lite til et annet. Vår oppgave er å forvalte og fordele det vi har fått på en rettferdig måte, slik at alle kan få dekket sine materielle behov. Den som sitter med rikdom for seg selv mens andre sultet, gjør seg skyldig, selv om han har skaffet seg rikdommen ved "ærlig arbeid". Profetene i Det gamle testamentet kom med meget sterke fordømmelser av dem som levde i rikdom og overflod mens andre sultet.

Det er også en stor urettferdighet når nasjoner – dette er særlig aktuelt for nasjoner på den nordlige halvkule – gjør seg selv rikere og rikere, uten at denne rikdommen deles med dem som fremdeles lever i dyp fattigdom i andre deler av verden.

Spørsmål

1. *Hvorfor er det nødvendig at mennesker har rett til privat eiendom?*
2. *Når du selv begynner å tjene penger, hvordan kan du da sørge for at disse kan brukes for andre enn deg selv?*
3. *Hvordan kan land og nasjoner i vår del av verden sørge for en rettferdig fordeling?*

Jesus og de fattige

Salige er dere fattige, for Guds rike er deres, sier Jesus (Luk. 6,20). Jesus var selv fattig da han gikk omkring på jorden: *Revene har hi, og himmelens fugler har reder, men Menneskesønnen har ikke noe han kan hvile sitt hode på* (Matt. 8,20). Selv Jesu fødsel fant sted i fattigdom. Det er en hellig forpliktelse å ta seg av de fattige, Jesus taler ofte om at den som har noe skal dele med dem som ikke har. *Den som har to kjortler, skal dele med den som ingen har, og den som har mat, skal gjøre det samme* (Luk. 3,11). De fattige minner oss om at vi har fått alt i gave fra Gud, for at vi skal gi det videre til den som trenger det. De fattige er på en spesiell måte Jesu brødre og søstre, det er etter hvordan vi har behandlet dem at vi skal dømmes, sier Jesus (Les Matt. 25,31-46). De som deler med de fattige, tjener rettferdigheten, dermed er de også Guds tjenere.

Flere rike mennesker ønsket å følge Jesu kall til å bli hans disipler. Jesus visste at rikdom ofte kunne være et hinder for

kjærlighet og tillit til Gud, rikdommen gir ofte menneskene en falsk trygghet. Flere av dem som kom til Jesus, satte sin lit til rikdommen sin og ikke til Gud. Å være Jesu disippel krever at man overgir alt til Gud og har fullstendig tillit til ham. Derfor anbefalte Jesus fattigdom for sine disipler: *Således kan ingen av dere være min disippel uten at han oppgir alt han eier* (Luk. 14,33). Slik levde også den første menigheten i Jerusalem. Om dem står det: *Alle som var blitt troende, holdt sammen og hadde alt felles. De solgte sine eiendommer og annet gods og delte ut til alle etter som enhver trengte det. De holdt sammen, og hver dag samlet de seg trofast på tempelplassen; i hjemmene brøt de brødet, og de spiste sammen med oppriktig og inderlig glede* (Apg. 2,44–46).

Mange mennesker har fulgt Jesu kall til ikke å eie noe, og mange gjør det fremdeles i dag. De avlegger løfter om å leve i fattigdom. Deres liv vitner om at menneskenes lykke ikke handler om å bygge

seg opp personlig rikdom, men å gjøre Guds vilje og gjøre Guds rike synlig i verden.

Spørsmål

1. *Kirken sier at vi har plikt til å arbeide av kjærlighet til de fattige, hva tror du menes med det?*
2. *Hvordan kan rike nasjoner bidra til at godene i verden blir mer rettferdig fordelt?*
3. *Hva kan du gjøre, ut fra dine forutsetninger, for at godene i verden skal bli mer rettferdig fordelt?*

Det åttende bud

Du skal ikke lyve

Har du opplevd mennesker som lyver så mye at de ikke engang selv kan skille mellom løgn og sannhet? Eller har du opplevd at noen du har stolt på i en viktig situasjon, ikke har holdt det de har lovet? Da har du også opplevd hvordan usannhet og løgn kan skade og ødelegge forholdet mellom mennesker, og hvor vanskelig det er å hengi seg til en som lyver. Vi mennesker er helt avhengige av å kunne stole på hverandre for å kunne leve sammen.

Alle blir fristet til å lyve innimellom. Noen ganger kan det virke så behagelig å lyve, særlig dersom det kan hjelpe oss til å slippe billigere unna situasjoner. Slike løgner kan vi oppleve med små barn. De innrømmer ofte ikke at de har gjort noe galt før vi viser dem tydelige bevis på det. Men også voksne mennesker lyver

for å slippe ubehagelige konfrontasjoner med sannheten.

Forskjellige former for løgn

Det finnes mange former for løgn, noen har mer alvorlige konsekvenser enn andre. *Å avgi falskt vidnesbyrd* i en rettssak (mened), er en svært alvorlig løgn. Det kan føre til at uskyldige blir dømt eller at skyldige går fri. Domstolen er helt avhengig av sannhet for å felle rettferdige dommer.

Baktalelse og sladder er oftest en blanding av sannhet og løgn som er med på å ødelegge noens gode navn og rykte. Selv om det man sladder om en annen skulle være sant, er det allikevel galt å gjøre slikt. *Den som farer med sladder, skiller venn fra venn*, sier Ordspråkene (Ordsp. 17,9). Kjærligheten og enheten mellom mennesker skades når man sprer noens svakheter og feil til andre. Det kan være krevende å bryte med sladder, fordi det i enkelte grupper og miljøer er så selvsagt å holde på med det.

Smisking og smiger er skryt med baktanker. Det brukes ofte for å oppnå fordeler av den man smisker for.

Å elske sannheten betyr ikke at man alltid skal fortelle alt mulig, selv om det man forteller er sant. Det er for eksempel strengt forbudt for en prest å fortelle skriftemålshemmeligheter. Prester er forpliktet til taushet om skriftemål, uansett. Men det er ikke bare prester som har taushetsplikt, i mange yrker får man høre ting fra mennesker som man ikke skal fortelle videre. Massemedia har som oppgave å bringe nyheter til folk, ikke stille

folks nysgjerrighet ved å offentliggjøre folks privatliv.

? Spørsmål

1. **Hva vil du si til en som hevder: "En liten hvit løgn gjør ingen skade?"**
2. **Tenk deg at du sitter i et rom der en gruppe mennesker sladrer om en annen, plutselig kommer den det sladres om inn i rommet. Hva skjer da?**
3. **I Bibelen advares det ofte mot sladder. Les Sirak 19,4-17. Er det som står her aktuelle og nyttige råd også i dag?**
4. **Kan du være med på å få slutt på sladrekultur i ditt miljø, i tilfelle hvordan?**
5. **Vet du om noen yrker hvor man har taushetsplikt?**

Å søke sannheten er mer enn å la være å lyve

Alle mennesker er skapt av Gud med en lengsel etter å finne sannheten, sannheten om en selv, sannheten om verden rundt en, og sist, men ikke minst, sannheten om Gud. Den Katolske Kirkes Katekisme sier: *Alle mennesker, fordi de er personer (...), er i kraft av sin verdighet og av selve sin natur nødt til, og er moralsk forpliktet til, å søke sannheten, og først i religiøse spørsmål. De er også forpliktet til å gi sannheten sin tilslutning i det øyeblikk de lærer den å kjenne, og å rette hele sitt liv etter de krav sannheten stiller.*

Den hellige Edith Stein

Den salige Edith Stein var en som gjennom hele sitt liv søkte sannheten. Hun var født i 1891 som den yngste datteren i en jødisk familie. Faren hennes døde da hun var ett år gammel. Edith vokste opp sammen med moren, Auguste, og seks av sine søsken i byen Breslau i Tyskland. Moren forsørget sin familie med trelasthandel, en forretning hun hadde overtatt etter sin mann. Familien hennes praktiserte jødiske tradisjoner hjemme ved å feire de jødiske høytidene, og moren lærte Edith og de andre barna å be til Gud, men ellers hadde ikke tro på Gud noen særlig plass hjemme hos dem.

Hjemme hos Edith var det slik at de eldre barna passet på de yngre, Edith ble passet av sin ett år eldre søster, Erna. Men da Edith var seks år gammel, begynte Erna på skolen og det førte til at Edith måtte begynne i barnehaven. Hun protesterte sterkt mot dette, blant annet nektet hun å leke med de andre barna i barnehaven. Protestene hennes førte frem. Midt i skoleåret fikk hun lov til å begynne på skolen, ett halvt år før tiden. Hun lærte seg raskt det de andre allerede hadde lært, og ble snart en av de flinkeste elevene i klassen.

14 år gammel var Edith ferdig med niende klasse. På den tiden var hun begynt å bli opptatt av livssynsspørsmål. Inntil da hadde hun bedt til Gud, men nå bestemte hun seg for å slutte med det. Hverken religionsundervisningen eller de religiøse skikkene hun hadde vært med på hjemme, hadde overbevist henne om at det fantes en personlig Gud. Men hun var allikevel interessert i å søke etter livets mening,

derfor begynte hun å studere filosofi og psykologi etter gymnaset.

Edith gjorde seg bemerket som filosofi-student, og oppnådde å bli assistent for en av de store filosofiprofessorene på den tiden, Edmund Husserl. Hans filosofi fikk Edith til å tenke i nye baner, og det ateistiske standpunktet hun hadde tatt tidligere, ble ikke lenger holbart for henne. I tillegg kom Den første verdenskrig som brakte spørsmål om liv og død mye nærmere. Edith søkte svar, og hun gikk igjennom en periode med mange frustrasjoner.

Et vendepunkt kom i forbindelse med at en av hennes gode venner, dr. Reinach, døde i krisen. Da hun oppsøkte hans enke, Anne, for å hjelpe henne med å ordne mannens papirer, møtte hun ikke en enke nedbrutt i sorg, men en rolig og sterk dame. Ekteparet Reinach hadde orientert seg mot kristendommen og var

blitt døpt i en luthersk kirke tidligere på året. Edith så hvordan Anne Reinach fikk styrke fra den korsfestede Jesus Kristus.

Dette var en sterk opplevelse for Edith, hun sa senere at det var da hennes vantro brøt sammen, og hun så hvordan Kristus strålte frem. I tiden fremover studerte hun Det nye testamentet og leste en stor mengde teologisk litteratur for å bli kjent med Kristus. Men det manglet noe, hun forstod at det hun ville ha tak i, gikk utover det som kunne gripes med forstanden. Til slutt fant Edith én som kunne føre henne frem på den veien hun søkte. I den hellige Theresa av Ávila møtte hun en som hun var åndelig beslektet med, som hadde søkt det samme som henne. Den hellige Theresas vei er den indre bønnens vei, bønn i forening med den korsfestede Kristus. Historien forteller at Edith i løpet av én natt leste hele den hellige Theresas biografi, og hun konkluderte med at dette var sannheten.

Edith kjøpte seg en katolsk katekisme og en messebok som hun lærte seg. Deretter tok hun kontakt med en prest, og ble døpt i Den katolske kirke 1. januar 1922.

Men Edith ville følge den hellige Theresas vei helt ut og vie sitt liv til Kristus ved å bli karmelittnonne. Det gav ikke hennes åndelige veileder henne lov til. Fordi hun var så godt utdannet og så begavet, mente han at hun kunne tilføre Kirken mye ved å skrive og holde foredrag. Først i 1933, etter at Hitler hadde gjort det umulig for jøder å drive offentlig virke, fikk Edith lov til å tre inn i Karmel. På ikledningsdagen tok hun navnet: Teresia Benedicta av Korset.

I Karmel fikk Edith gå videre på den indre bønnens vei. I tillegg måtte hun lære seg mange av de praktiske tingene som måtte gjøres i et kloster. I Tyskland ble jødeforfølgelsene hardere og hardere. I 1938 tok Ediths orden sine forholdsregler, og fikk overført Edith til et kloster i Nederland. Men krigen innhentet også Nederland. Edith så med skrekk på all den lidelsen som hennes folk, jødene, måtte gjennomgå. Men hun visste også at lidelse kan bære frukt når den blir forent med den korsfestede Kristus. De færreste av jødene kunne forene sin lidelse med Kristi kors, det kunne Edith. I klosteret opplevde hun at hun stod som en representant for hele sitt folk, og i sin bønn forente deres lidelser med Kristi kors.

Edith ble etter hvert klar over at hennes kall kunne innebære mer en bønn. Hun kontaktet sin priorinne og ba om at hun fikk ofre sitt liv og sin død til Gud som et sonoffer for Kirken og for freden. Det skulle ikke vare lenge. Den 2. august 1942 ble hun hentet ut av klosteret av nazistene, og noen dager senere ble hun, sammen med 1000 andre jøder, transportert til Auschwitz. Antagelig ble hun sendt rett i gasskammeret den 9. august og kremert straks etterpå. Det var det siste steget på hennes vei for sannheten.

Edith Stein ble kanonisert den 11. oktober 1998 av pave Johannes Paul II.

Gud er Sannheten. Den som søker sannheten, søker Gud, enten han er klar over det eller ikke.

H. Edith Stein

Spørsmål

1. ***Hvordan er den hellige Edith Stein et vidnesbyrd om å leve i sannheten?***
2. ***Hvordan kan lidelse være livgivende?***
3. ***Kjenner du til flere mennesker, helgner eller andre, som på en spesiell måte har vist kjærlighet til sannheten, hvem er de og hvordan viste de sin kjærlighet til sannheten?***

Sannhet har med ord og tale å gjøre, vi taler eller skriver løgn, eller vi taler eller skriver sannhet. Den absolutte sannhet, er Gud, i ham finnes det ikke løgn. Når Gud taler, taler han sannhet. Slik gjorde han i Den gamle pakt, han talte sitt ord til sitt folk gjennom Moses og profetene. I begynnelsen av Johannesevangeliet leser vi at Guds sannhetsord ikke lenger bare er et *talt* ord, slik det var i den gamle pakt, men at det får kjøtt og blod og blir et menneske. *Ordet ble kjød og tok bolig i blandt oss.*

Jesus Kristus er Guds sannhetsord. Hans liv, hans død og oppstandelse er *det sanne liv*. Mennesker som vil leve i sannheten må leve tilknyttet Jesu Kristi liv, død og oppstandelse. Dette erfarte den hellige Edith Stein. Da hun fant sannheten i Jesus Kristus, ble sannheten mer enn en filosofi eller en lære for henne, det ble et liv hun måtte leve. Til sist levde hun så overgitt til det sanne livet at også døden hennes ble tett knyttet til Jesu Kristi død.

Spørsmål

1. **Hvordan lærer Kirken oss at vårt liv blir knyttet til Jesu Kristi liv? Les Joh. 6,56 og Matt 16,24.**
2. **I Bibelen kalles djevelen for løgnens far. Husker du eksempler fra Bibelhistorien på hvordan djevelen er knyttet til løgnen?**
3. **Den Hellige Ånd kalles Sannhetens Ånd, hvilken betydning har det for oss?**

Det niende bud

Du skal ikke begjære din nestes hustru

Det er mye vi mennesker kan ha lyst på: mat og klær, varme og omsorg. Denne lysten er vi skapt med for at vi skal leve og ha det godt. Men det hender også at vi får lyst på noe som vi ikke har rett til å ha, om det handler de to siste av de ti bud.

Det onde begjær

Da de første menneskene var ulydige og gjorde opprør mot Gud, fikk det ikke bare konsekvenser for dem selv. De første menneskers syndefall brakte synden og ondskapen inn i menneskenes historie slik at det fikk konsekvenser for alle deres etterkommere, hele menneskeætten. Før syndefallet var alle lyster, ønsker og tilbøyeligheter som mennesket hadde inne i seg lydige mot samvittighetens og fornuftens stemme. Mennesket hadde ingen konflikter inne i seg, det var i indre harmoni. Ved syndefallet ble denne harmonien forstyrret. Menneskets ønsker, lyster og tilbøyeligheter underkastet seg

ikke lenger samvittighetens og fornuftens stemme. Mennesket begynte å ha lyst til å gjøre det som gikk i mot samvittigheten og fornuften. Denne lysten kaller Kirken med et latinsk ord for *concupiscientia*, vi kan oversette det med *utøylet begjær*.

Den hellige Paulus skriver om dette. I flere av sine brev forteller han at han kjenner to krefter inne i seg, den ene er viljen til å gjøre det som er godt og den andre trekker ham mot å gjøre det onde. Han kaller det kampen mellom Ånden og kjødet.

Hva menes så med det niende bud? Sier det at vi synder hver gang en begjærlig tanke om “forbudt kjærlighet” dukker opp i oss? Nei, at slike tanker dukker opp i oss er resultatet av Adams synd, det har vi ikke personlig ansvar for. En begjærlig tanke blir først til personlig synd når vi ikke tar opp kampen med den, men derimot tillater den å få makt over oss så den slår rot i hjertet vårt. Det er dette Jesus mener når han sier: *Den som ser på en kvinne med begjær etter henne, har allerede begått ekteskapsbrudd med henne i sitt hjerte* (Matt.5,28). *Gud ser ikke på det som menneskene ser på. Menneskene ser på det ytre, men Herren ser på hjertet*, står det i 1. Sam. 16,7.

Spørsmål

1. **Det er flere eksempler i Bibelen på utøylet begjær, den mest kjente er kanskje historien om kong David og Batseba som står i 2. Sam. 11-12,15. Les den.**
2. **Hvordan kunne David ha unngått**

alt dette da han "gikk og drev på slottstaket" og fikk øye på Batseba?

3. Prøv å forklare hva Bibelen mener med "menneskets hjerte".

Salige er de rene av hjertet

Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud, sier Jesus (Matt. 5,8). Å se Gud er den største lykke et menneske kan få, det er menneskets egentlige mål. De store mystikere i Kirken har gang på gang bekreftet at i Guds nærhet strekker ikke ordene våre til lenger. Guds storhet og herlighet overgår alle menneskelige forestillinger. Et rent hjerte står som motsetning til et hjerte fullt av begjær. Et hjerte fullt av begjær hindrer oss i å se Gud. Ja, det hindrer oss ikke bare i å se Gud, det hindrer oss også i å se verden og menneskene rundt oss klart. Et hjerte fullt av begjær hemmer oss aller mest i å se andre menneskers behov. Vi blir kun opptatt av å tilfredsstille oss selv, slik at livet blir en desperat jakt etter å finne det som kan slukke begjæret.

Den som omgir seg med det som er urent, har vanskelig for å holde sitt hjerte rent. Pornografi og alt annet som bruker pornografiens virkemidler er urent, for eksempel reklame som spiller på sex for å vekke vår nysgjerrighet og interesse. Den som vil ha et rent hjerte, må holde seg unna slikt. Kirken oppfordrer oss også til å vise bluferdighet for å ikke vekke begjær.

Men ingen greier å få et rent hjerte uten å be om Guds nåde. *Skap et rent hjerte*

i meg, Gud, gi meg en ny og stø ånd!, ba kong David etter at han hadde gitt etter for sitt begjær og forført Batseba (Sal.51,12). Den hellige Ånd er renhetens Ånd. Han vil rense og styrke vårt hjerte slik at vi kan se klart, både våre medmennesker og til sist Gud.

Spørsmål

- 1. Den som er slave av sitt begjær blir som regel til sist ødelagt selv. Hvorfor tror du det er slik?**
- 2. Hva betyr bluferdighet? Hvordan mener du vi kan vise bluferdighet?**

Det tiende bud

Du skal ikke begjære din nestes hus eller eiendom

Det niende bud handler om kjønnslig begjær, det tiende bud tar for seg begjær etter "jordisk gods".

Vi kan ofte ønske oss ting som andre har, og vi kan skaffe oss disse tingene på lovlig vis, for eksempel ved å kjøpe dem. I utgangspunktet er det ikke noe galt ved det. Men ønsket om å skaffe seg ting som andre har kan overdrives, da blir det misunnelse.

Misunnelse betyr "å ikke unne". Misunnelse er en destruktiv holdning, både for oss selv og for dem vi misunner. Den som er misunnelig, er misfornøyd med seg selv og det som Gud har gitt ham, han er ikke virkelig glad. Misunnelse er synd mot nestekjærligheten fordi den som er misunnelig ikke unner sin neste noe

godt. Det var misunnelse som gjorde at døden kom inn i verden. Djevelen var misunnelig på Gud, og fristet derfor menneskene til å synde.

Lyst etter rikdom

*Den som er glad i penger, får aldri nok av dem, sier Forkynneren (Fork. 5,9). Mange skaffer seg stor rikdom for å sikre seg og ha trygghet for fremtiden. Det er lett å forstå dette, særlig når det gjelder mennesker som har opplevd tider eller steder hvor de levde i fattigdom. Men Jesus advarer mot å skape seg trygghet på den måten: *Dere skal ikke samle skatter på jorden, hvor møll og mark ødelegger, og hvor tyver bryter inn og stjeler*, sier han. (Matt. 6,19). Jesus vil at våre hjerter skal være rettet i riktig retning, det vil si mot Gud og vår neste. Den som forsøker å skaffe seg mye penger eller annet gods, vil ha sitt hjerte rettet mot dette isteden. *For hvor din skatt er, der vil også ditt hjerte være*, sier Jesus (Luk. 12,34). Den som vil komme inn i himlenes rike må frigjøre seg fra sin rikdom, han må ha "sin skatt" i himlenes rike og ikke på jorden.*

Alt det vi mennesker kan ønske oss av penger og ting vil uansett aldri gjøre oss tilfredse, "mye vil ha mer". Bare Gud kan gjøre menneskene tilfredse. I hans nærhet blir alt det andre vi kan begjære å regne for ingenting. *Ja, én dag i dine tempelgårder er bedre enn tusen ellers*, sang en av sangerne i templet i Jerusalem (Sal. 84,11a). Jesus sammenligner det med en som er tørst og drikker vann, hun eller han vil snart bli tørst igjen. *Men den som drikker av det vann jeg vil gi ham, sier Jesus, skal aldri mer tørste. Det vann jeg vil gi ham, skal bli en kilde i ham med vann som veller fram og gir evig liv* (Joh. 4,14).

? Spørsmål

1. **Misunnelse kan være opphavet til mye annet ondt. Kan du gi noen eksempler på dette?**
2. **Hva tror du Jesus mener med uttrykket "levende vann"?**

Tro og gjerninger

Går det an å tro uten at det har konsekvenser for hva vi gjør og hvordan vi lever? En del mennesker frykter at kristentroen vil gjøre livet deres kjedelig og snevert, samtidig er de allikevel overbevist om Guds eksistens og trosbekjennelsens sannhet. De vil tro, uten at troen skal få noen innvirkning på livet deres. De ønsker en tro hvor de kan hente ut av livet alt det de måtte ha lyst på, og samtidig få det evige liv og himmelens herlighet etter døden.

Allerede tidlig i Kirkens historie var det noen som begynte å tenke i disse baner. “Var ikke kristendommen noe nytt og annerledes enn jødedommens lovfromhet”, tenkte de? “Var de ikke nå ferdige med å overholde alle budene og reglene som de måtte overholde før de hadde blitt kjent med kristendommen?” “Hadde ikke apostelen Paulus sagt at det var troen som betydde noe overfor Gud, ikke våre gjerninger?”

? Spørsmål

1. **Kjenner du til at noen har den holdningen at troen ikke behøver å ha noen betydning for hva de gjør og hvordan de lever?**
2. **Hva mener du om en slik oppfatning?**

Tro er mer enn å holde for sant

Både i Kirkens første år, og mange ganger senere, har Kirken reagert når noen har villet skille troen fra gjerningene. Jakobs brev i Det nye testamentet er skrevet som et svar på slike tanker. Jakob skriver: *Mine brødre! Hva hjelper det om noen sier at han har tro, når han ikke har gjerninger? Kan vel troen frelse ham? Sett at en bror eller søster ikke har klær og mangler mat for dagen, og en av dere sier til dem: “Farvel, hold dere varme og spis dere mette” – hva hjelper det, dersom dere ikke gir dem det kroppen trenger? Slik er det også med troen: Har den ikke gjerninger, er den rett og slett død (Jak. 2,14-17).*

Slik Jakob fremstiller det, går ikke kristen tro ut på å bare holde noe for å være sant, for eksempel ved å tro på treenighetslæren og inkarnasjonen. Uten gjerninger

er troen død. Den som tror, viser det i sitt liv. Jesus forklarer ofte hvordan troen og livet ikke kan skilles fra hverandre, og han bruker flere bilder for å forklare hvordan dette henger sammen. I ett av disse bildene sammenligner han seg selv med et vintre, han sier: *Jeg er vintreet, dere er grenene. Den som blir i meg og jeg i ham, han bærer mye frukt, men uten meg kan dere intet gjøre* (Joh. 15,5).

Lignelsen om vintreet og grenene

La oss gå igjennom bildet av vintreet del for del for å se hva Jesus mener.

Først sier Jesus til sine disipler at de er som grener på et vintre der han selv er treet. Det betyr at den som tror, er knyttet til Kristus som en gren på et tre.

Dernest taler Jesus om å bære mye frukt. Fra naturen vet vi at et tre suger opp næring og vann som det frakter ut i grenene. I grenene brukes dette til å danne frukt. For at treet skal bære frukt, må grenen være knyttet med åpne kanaler til treet. Frukten er de gode gjerningene.

Til sist sier Jesus: *uten meg kan dere intet gjøre*. En gren som ikke er knyttet til treet, kan ikke bære frukt. Grenen er avhengig av sevjestrømmen fra treet for å leve og produsere frukt. Det betyr at de gode gjerninger vi gjør som troende, kan vi bare gjøre så lenge vi mottar en "sevjestrøm" fra Kristus. Stenges denne strømmen, vil vi ikke lenger produsere frukt, og grenen selv, det vil si vi, vil dermed også tørke ut og dø.

? Spørsmål

1. *I dette bildet av vintreet og grenene, er treet et symbol på Kristus og grenene et symbol på de troende, hva kan sevjen være et symbol på?*
2. *For at en gren skal leve og bære frukt, må den ha åpne kanaler til treet for at sevjen skal kunne strømme inn i den. Hvordan kan et menneske ha slike åpne kanaler til Kristus?*

Vi samarbeider med Guds nåde

Det livet Gud vil vi skal leve som troende, kan vi bare leve dersom vi mottar Guds nåde. *Uten meg kan dere intet gjøre*, sier Jesus. Det vil ikke si at vi forblir helt passive, nei, vi er nødt til å gi vår tilslutning til Guds nåde, vi må samarbeide med Gud.

Når Gud taler til oss, enten i vårt indre, eller gjennom mennesker vi møter, eller i situasjoner som vi kommer opp i, må vi svare på hans kall til oss. Ved å kalle oss, viser Gud oss hvordan vi kan bære frukt i vårt liv, og han vil gi oss styrke til å gjennomføre det. Ved å svare ja og gjøre det Gud viser oss, bærer vi frukt, da er vi levende grener på treet. Jomfru Maria er det fremste eksempelet på et menneske som har svart ja på et kall fra Gud.

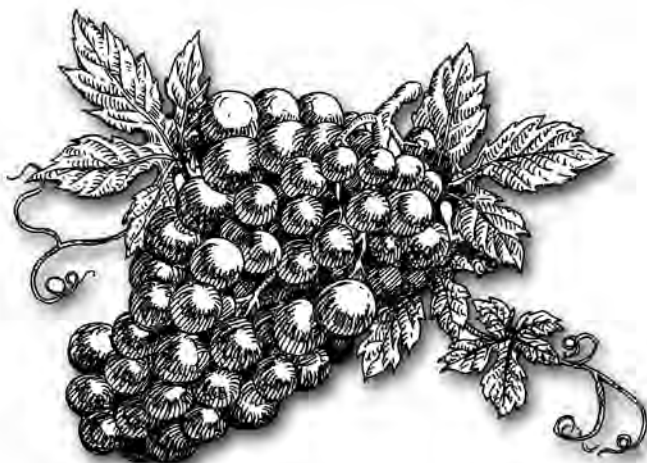
Hvordan kan vi vite hva Gud vil vi skal gjøre?

Hvordan vet vi at Gud taler til oss? Når vet vi at et menneske er sent oss fra Gud og hvordan kan vi vite om vi har kommet opp i en situasjon ved en tilfeldighet eller ved at Gud har ført oss inn i den? Det er naturlig å spørre slik. For jomfru Maria var det jo klart, hun fikk besøk av en engel fra himmelen som fortalte henne hva Gud ville hun skulle gjøre. Selv om vi ikke får besøk av en engel, så må vi jo i det minste få noen tydelige tegn fra Gud på når og hvordan han vil vi skal bære frukt. Dersom vi tenker slik, kan vi vente og vente på et tegn fra Gud, uten å se at Guds kall møter oss hele tiden, fordi: ***Gud alltid taler til oss. Et menneske er alltid sent oss fra Gud. Vi kommer aldri***

opp i en situasjon ved en tilfeldighet. Hvert eneste øyeblikk, hvert eneste møte med et annet menneske er en mulighet for oss til å gjøre gode gjerninger, til å bære frukt.

Å bære frukt betyr å bringe Guds kjærlighet ut til menneskene. Kristus har vist oss hvordan denne kjærligheten ser ut i praksis, han sammenfatter det i neste-kjærlighetsbudet: *Du skal elske din neste som deg selv.*

Mange av våre møter med andre mennesker passerer uten at vi har båret frukt i dem. Istedenfor å la denne kjensgjerningen gjøre oss motløse, skal vi gjøre det til en utfordring om å være våkne i fremtiden. Bønn gjør oss åndelig våkne, den holder våre kanaler til Gud åpne. *Be stadig*, sier apostelen Paulus. Dersom du innvier dagen til Gud, og i løpet av dagen stadig tenker på ham og ber til ham, vil du etter hvert se hvordan Gud gir deg tallrike situasjoner der du kan formidle hans kjærlighet.

Bønn

**Herre Jesus Kristus,
Du sanne vintre,
Gjør meg til en levende gren
Som bærer frukt
I mengde.**

Lidelsen, det onde og korset

Hvorfor lar Gud menneskene lide?

Gud er jo god, han er kjærlighet, hvorfor gjør

han ikke da slutt på all ondskap og all lidelse?

Spørsmål

Har du tenkt slik? Dersom du har det, har du funnet et tilfredsstillende svar på dette problemet?

Job

I Det gamle testamentet kan vi lese om Job. Job var en hederlig og rettskaffen mann, som fryktet Gud og holdt seg borte fra det som var ondt. Han hadde kone, syv sønner og tre døtre, og en stor gård med mange dyr. Gud så med velvilje på Job.

Historien forteller at Satan en dag kom frem for Guds trone. Gud spurte Satan om han hadde lagt merke til hvor rettskaffen Job var og hvordan han fryktet Gud. Men Satan mente at Job fryktet Gud bare fordi han hadde det så godt. Dersom han, Satan, fikk lov til å ta fra ham alt han hadde, ville han nok spotte

Gud isteden. Gud gav Satan lov til å ta i fra Job alt, han fikk bare ikke ta hans liv.

Snart kom det et budskap til Job om at alle dyrene hans var røvet bort. Ikke lenge etter, kom det beskjed om at huset hvor sønnene og døtrene hans var samlet, hadde falt sammen over dem og drept alle som var inni.

Satan lot det ikke bli med det. Han slo også Job med sykdom, slik at han fikk fullt av byller over hele kroppen. Job mistet ikke bare sine barn og sine dyr, den ekle sykdommen gjorde at nesten alle tjenerne og vennene hans holdt seg borte fra ham og så med avsky på ham. Selv hans hustru holdt seg på avstand fra ham.

Job satt igjen på søppelhaugen og skrapte på sine sår med et potteskår. Hvorfor hadde Gud latt dette skje med ham, han hadde jo hele sitt liv levd etter Guds vilje. Han hadde jo til og med, ved flere anledninger og for sikkerhets skyld, båret frem sonoffer til Gud for sine barn, i tilfelle de hadde spottet Gud. Var virkelig alle hans venner mye bedre enn ham, siden det gikk bra med dem og ikke med ham. Job forbannet den dagen han ble født, han kunne ikke forstå hvorfor Gud lot dette skje med ham: *Hvorfor!* ropte han til Gud.

Hvordan kunne Gud la alt dette skje med Job, han som var så god? Hvordan kan Gud la lignende saker skje med mennesker som lever i dag? Finnes det noe godt svar på dette, eller forblir Gud helt uutgrunnet for oss?

La oss prøve å se det hele fra en annen

vinkel, fra Guds synsvinkel. Han skapte menneskene som et avbilde av seg selv, i ren godhet og kjærlighet. Han gledet seg over sin skapning og konstaterte at alt var *overmåte godt*. Deretter opplevde Gud hvordan djevelen, av misunnelse, fristet menneskene til å synde. Slik kom synden og ondskaperen inn i verden, og dermed også lidelsen.

Noen vil kanskje hevde at Gud kunne ha latt de første menneskene dø, slik at ondskaperen i verden døde ut med disse menneskene, og siden prøvd på nytt med nye mennesker. Men Gud er ikke slik, hans godhet og kjærlighet overgår alt hva mennesker, engler eller djevler kan forestille seg. Istedenfor å fjerne menneskene for dermed å fjerne ondskaperen og lidelsen, valgte Gud å la menneskene leve, og heller i sin store visdom snu alt på hodet og gjøre lidelsen frelsesbringende. Gjennom dette ville han føre menneskene til en enda større lykke enn de hadde i paradiset.

Spørsmål

I påskelovsangen under påskenaattensvigilien synges følgende strofe:

*For å løskjøpe trelle,
prisgav du Sønnen.*

*Sannelig: nødvendig var Adams synd, den
som Kristi død har utslettet.*

*Å, salige synd som vant oss så stor en
gjenløser.*

Hva mener du med dette?

Bare Gud kan gi frelse og evig liv. For å gjøre den menneskelige lidelsen frelsesbringende, måtte derfor denne lidelsen bli en del av Gud selv.

Gud lot seg føde som et menneske, og uten å sette seg til motverge, lot han menneskene gjøre med ham som de ville. Menneskenes ondskap førte Kristus gjennom lidelse, både på kroppen og i sjelen, og drev ham i døden. Gjennom dette ble Gud “merket” av lidelsen. Den menneskelige lidelsen var blitt en del av Gud. Da Kristus oppstod fra de døde, var han fortsatt merket av lidelsen. Til sine disipler kunne han vise frem merkene etter naglene i hendene og føttene sine, og merket han hadde i sin side etter spydet soldaten hadde stukket ham med. Men nå tilhørte ikke lenger disse lidelsene et legeme som kunne dø. De var ført igjen gjennom døden og ut i oppstandelsen og det evige livet.

Vi forener vår lidelse med Kristi lidelse

Ved at Kristus har ført menneskenes lidelse gjennom døden til livet, har lidelsen fått en ny mening. Vi behøver ikke lenger rope *hvorfor* til Gud når vi blir offer for ondskap og opplever lidelse. Dersom vi forener vår lidelse med Kristus, vil den få oppstandelseskraft i seg, slik at den kan føre til noe godt. Lidelse som i utgangspunktet var meningsløs, kan bli meningsfull.

Vi som ble døpt til Kristus Jesus ble døpt til hans død, sier den hellige Paulus, og videre: Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom

Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft (Rom. 6,3f).

I dåpens sakrament er vårt liv blitt forenet med Kristus. I dåpens vann døde og oppstod vi med ham til et nytt liv. Det gjør at også våre lidelser kan stå opp til et nytt liv. Når de ofres til Kristus, vil de frigjøre oppstandelseskrefter.

Lidelser kan ofres for bestemte bønneemner, eller de kan ofres til Gud for at han skal kunne anvende dem slik han finner best. Noen mennesker har tatt i mot store lidelser med takk, ja til og med med glede, fordi de har visst at disse lidelsene kan ofres for at mye godt skal kunne skje i verden. Den hellige apostelen Paulus var en av disse, han skriver: *Nå gleder jeg meg over mine lidelser for dere, og det som ennå mangler i Kristi lidelser, utfyller jeg på min egen kropp; jeg lider for hans legeme, Kirken (Kol. 1,24).*

Korset

Den som vil følge etter meg, må fornekte seg selv og ta sitt kors opp, og følge meg, sa Jesus (Mark. 8,34). Alle mennesker opplever motgang i livet. Når vi nærmer oss Kristus, trekkes vi på mystisk vis inn i hans eget liv. Da vil vi vår motgang få mening i lys av den lidelsen Jesus fikk gjennomgå i sitt eget liv. Denne motgangen eller disse lidelsene, ber Kristus oss om å bære, han kaller det vårt kors. Vårt kors virker *sammen* med Kristi kors i forløsningen av verden.

? Spørsmål

1. **Selv om en kristens lidelse kan bringe frelse, velger Gud noen ganger å helbrede mennesker. Hvorfor tror du han gjør det?**
2. **Hvordan oppfattes lidelse i resten av samfunnet? Hvilke konsekvenser har det?**

Bønnen

— hjerteslagene i vårt forhold til Gud

I katekesen lærer vi om Gud. Vi lærer at han er Fader, Sønn og Helligånd, én Gud i tre personer. Vi lærer om Guds skapelse av verden og menneskene, vi lærer om Jesu liv, hans død og oppstandelse, om Kirken og sakramentene, om budene og det kristne livet. Alt dette tilhører troen, og det er nødvendig for katolske kristne å bli opplært i og lære seg alt dette best mulig.

Men dette er bare den ytre siden av troen, troen er først og fremst noe som har med vårt indre å gjøre. Gud ønsker ikke bare at vi skal ha *kunnskap* om ham og hans gjerninger, han ønsker fremfor alt å ha et levende og personlig forhold til oss. Jesus sier: *Se, jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, da vil jeg gå inn til ham og holde måltid, jeg med ham og han med meg* (Joh. Åp. 3,20).

Vår utilstrekkelighet får oss til å be

I Bergprekenen lærer Jesus oss at vi må tenke og leve radikalt annerledes enn det som er det vanlige i verden. Kjærligheten skal gjennomsyre hele vårt liv. Jesus sier at vi skal elske våre fiender, vende det andre kinnet til når noen slår oss, gjengjelde ondt med godt, alltid tale godt om folk, leve i kyskhets – ikke drevet av begjær, dele med andre – ikke bare av vår overflod, men av det vi selv lever av osv. Dette er krevende, ja, dersom vi på egenhånd skulle prøve å leve slik, ville vi nok ganske snart gi opp. Vi forstår at vi trenger Guds hjelp.

Ethvert menneske erfarer før eller siden at det kommer til kort, at det ikke strekker til. Ofte oppleves det som et stort personlig nederlag, stoltheten blir såret. Men det er i slike situasjoner at Gud virkelig kan få slippe til og handle gjennom oss. Vår stolthet er ofte et hinder for Gud, vi vil så gjerne klare oss selv og styre vårt liv slik vi finner det best. Gud kan nok få

en plass i et hjørne av livet, som en slags hjelper vi kan hente frem når vi har behov for ham. Men at Gud hver dag og i en hver situasjon skulle stå i sentrum av vårt liv, det virker for truende for mange mennesker. Vi vil jo ha kontrollen selv, hvem vet hva Gud kan finne på med livet vårt dersom han skulle ta kontrollen?

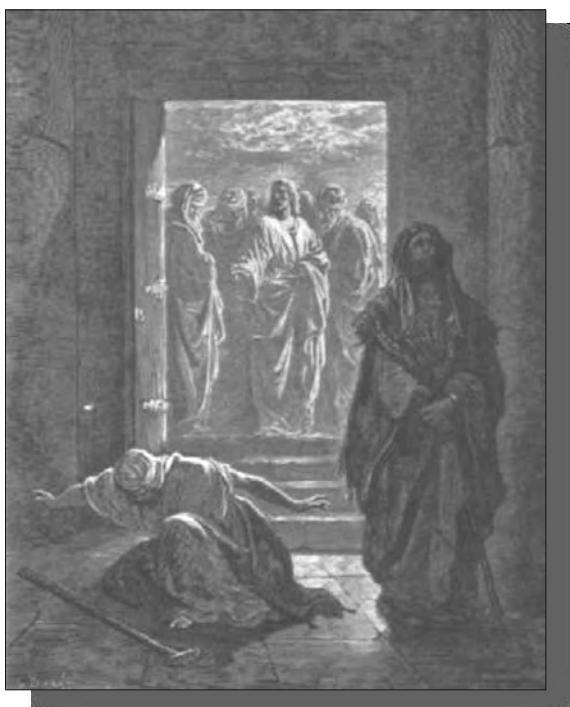
? Spørsmål

1. **Hvorfor tror du vi mennesker ofte er redde for å gi Gud kontroll over livet vårt?**
2. **Har du opplevd situasjoner der du virkelig følte behov for å be?**
3. **Hva er som oftest grunnen til at du ber?**

Fariseeren og tolleren

Fariseerne var på en måte eksperter på den jødiske religionen. Alminnelige mennesker hadde stor respekt for dem fordi de hadde så stor kunnskap i de hellige skriftene, dessuten så alle hvor ivrige fariseerne var til å be. Men Jesus var svært streng med fariseerne, han fortalte denne lignelsen:

To menn gikk opp til templet for å be. Den ene var fariseer og den andre toller. Fariseeren stilte seg opp og bad slik: "Gud, jeg takker deg for at jeg ikke er som andre mennesker, som snyter, gjør urett og bryter ekteskapet, eller som den tolleren der. Jeg faster to ganger i uken og gir tiende av alt jeg tjener." Tolleren stod langt nede og ville ikke engang løfte blikket mot himmelen, men slo seg for brystet og sa: "Gud, vær meg synder nådig!" Jeg sier dere: Tolleren gikk

hjem rettferdig for Gud, den andre ikke. For den som setter seg selv høyt, skal settes lavt, og den som setter seg selv lavt, skal settes høyt. (Luk. 18,10–14)

Denne lignelsen sier *ikke* at fariseeren egentlig hadde syndet mer enn tolleren, den sier heller ikke at fariseeren levde langt borte fra Gud. Fariseeren hadde mottatt mye nåde fra Gud, og Gud hadde bevart ham fra å gjøre store synder. Men han tok æren for det selv, han var stolt av sin fromhet overfor Gud. Tolleren derimot, hadde sikkert ytre sett gjort verre ting i livet enn fariseeren, men han var klar over sin totale avhengighet av Guds nåde, han var utlevert og tom overfor Gud mens fariseeren var proppfull av selvsikkerhet og stolthet. Gud kunne fylle tolleren med sin nåde slik at han kunne bli et verktøy for Gud, mens fariseeren var tilfreds med seg selv, han var "mett", her kunne ikke Gud slippe inn.

Ydmykhet er en forutsetning for bønn

Ydmykhet kjennetegnet dem som lyttet til Jesus, ba om hans hjelp og fulgte ham. Det er kjennetegnet til alle dem som åpner sitt hjerte for Gud, de har sett hvor avhengige de er av Gud; Gud er kjærlighet og han er allmektig, mens vi er syndere som ser veldig lite av den store sammenhengen. Gud er vår skaper og vi er hans skapninger. Fremfor Gud er vi alle tiggere, vi har ikke noe vi kan rose oss av overfor ham. Hva skulle det i så fall vært, han har jo skapt oss og alt vi har og behøver, mottar vi fra ham.

Bønn er overgivelse til Gud, enten det er et spesielt emne vi ber for eller om vi takker eller lovpriser Gud. Vi ser hvor lite vi klarer selv og hvor avhengige vi er av ham. Det er ikke engang vi selv som tar initiativet til å be. Lenge før vi har talt til Gud, har han på forskjellige måter uopphørlig talt til oss, det er bare vi som er så opptatte at vi ikke legger merke til det. Vår bønn er egentlig bare et svar på Guds henvendelse til oss, men vi legger ikke merke til ham før vi selv begynner å be.

Gud vil være vår venn. Han ønsker at vi skal dele livet vårt med ham som en venn. Og som vår venn, vil han dele livet sitt med oss. Hans liv er selve *livet*.

Det er ikke alltid like lett å be. Mange ting forstyrrer oss og krever vår oppmerksomhet, og ofte vet vi ikke hvordan vi skal be. Slik var det også med Jesu disipler, Jesus ble deres læremester i bønn. De spurte ham: *Herre, lær oss å be.*

Fader vår

Jesus sa: *Når dere ber, skal dere ikke ramse opp ord slik hedningene gjør; de tror de blir bønnhørt ved å bruke mange ord. Vær ikke lik dem! For dere har en Far som vet hva dere trenger, før dere ber ham om det. Slik skal dere da be:*

Fader vår, du som er i himmelen!

Helliget worde ditt navn;

komme ditt rike;

skje din vilje, som i himmelen, så og på jorden;

gi oss idag vårt daglige brød;

og forlat oss vår skyld, som vi og forlater våre skyldnere;

og led oss ikke inn i fristelse;

men fri oss fra det onde. Amen.

(Matt. 6,8–13)

Alle bønner kan bli tomme oppramsinger av ord. Selv *Fadervår*, som er en bønn etter Jesu hjerte, kan fort bli en ren oppramsing. Dersom vårt hjerte og våre tanker befinner seg på et annet sted enn hos Gud når vi ber, spiller det liten rolle hvor gode ordene vi bruker er. Bønn handler først og fremst om å slippe Gud inn i sitt hjerte, det er Gud som taler til oss først, vår bønn er egentlig et svar til ham.

Fadervår inneholder alt vi trenger å be om, de få setningene er fulle av innhold. Hele Jesu budskap kan vi finne igjen i *Fadervår*. Her skal vi prøve å forklare noe av innholdet.

Spørsmål

1. **Vi må være ydmyke for å kunne be, hva betyr det å være ydmyk overfor Gud?**
2. **Vi bruker ofte kroppen vår når vi ber, hvordan viser vi ydmykhet med kroppen?**

De syv bønnene i Fadervår

- **Innledningen**

Fader vår, du som er i himmelen;

I dåpen ble vi Guds barn, derfor får vi kalle Gud vår Far. Vår Far er i himmelen, eller himlene, som det egentlig står. Dette er ikke noe konkret sted, men det betyr at Gud, vår Far, er så stor, så mektig og så kjærlig at vi som mennesker på jorden, ikke er i stand til å fatte det.

De tre første bønnene i *Fadervår* handler om Gud. Slik som også det dobbelte kjærlighetsbud lærer oss at kjærligheten til Gud skal komme først.

- **Første bønn.**

Helliget worde ditt navn

Det som er hellig, er annerledes enn det vanlige. Hellighet er fryktinngytende og tiltrekkende på samme tid. Gud er hellig, alt han er, er annerledes enn verden. *Som himmelen er høyere enn jorden, er mine veier høyere enn deres veier og mine tanker høyere enn deres tanker*, sier han (Jes. 55,9). Gud vil også at vi skal være hellige: *Dere skal være hellige for meg,*

for jeg, Herren, er hellig, og jeg har skilt dere ut fra de andre folkene, for at dere skal høre meg til, sa Gud til Moses (3. Mos. 20,26). I den første bønningen i *Fadervår* ber vi om at Gud må åpenbare sin hellighet for alle, og at han også må gjøre oss hellige.

- **Annen bønn.**

Komme ditt rike

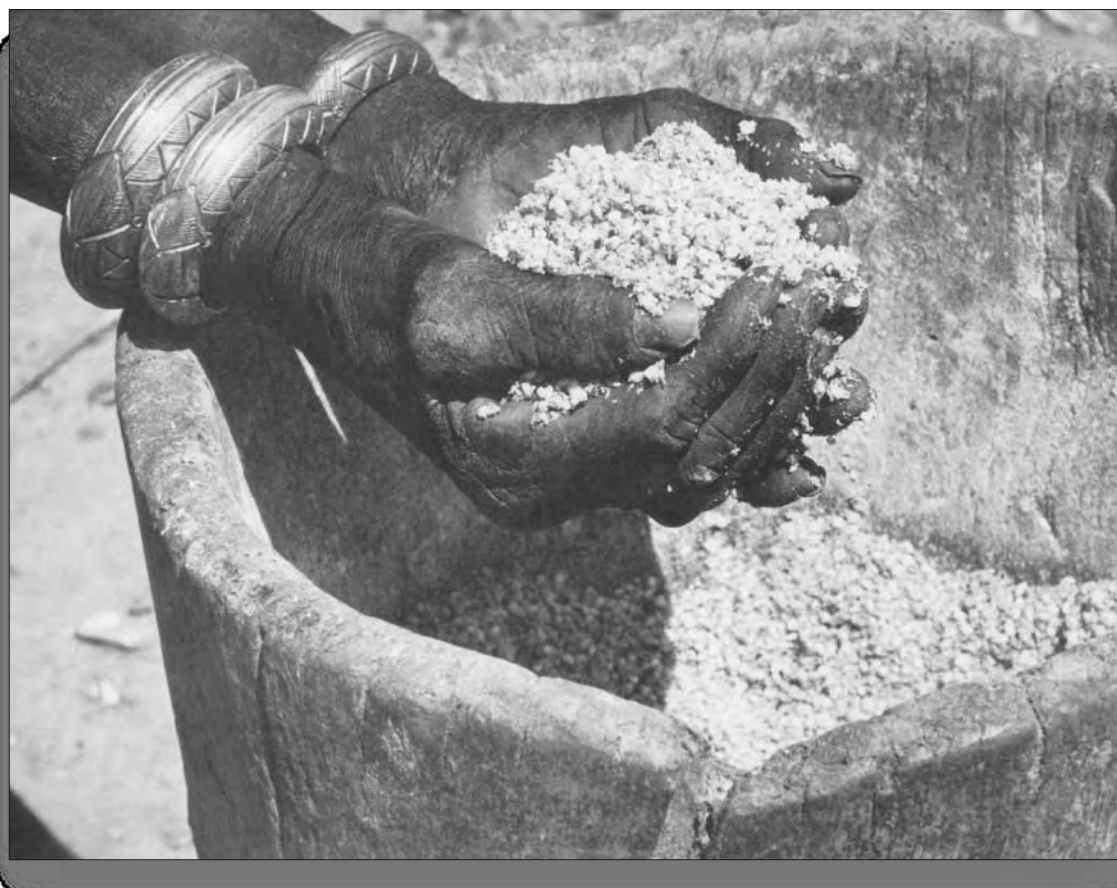
Når Kristus kommer igjen med alle sine engler, skal han sitte på sin trone og dømme verden, og hans makt skal være synlig for alle. Da skal den Hellige Ånd fylle alle. I denne bønningen ber vi om at det må skje snart. Men Guds rike er allerede tilstede i verden, for der hvor den Hellige Ånd er, der er Guds rike tilstede. Derfor er denne bønningen også en bønn om at Gud må gi oss den Hellige Ånd.

- **Tredje bønn.**

Skje din vilje, som i himmelen, så og på jorden

I himmelen skjer alltid Guds vilje, men Gud har også en plan for jorden, en plan som skal frelse verden. At Gud ble menneske i Jesus Kristus, var en del av denne planen. Når vi ber om at Gud må la sin vilje skje på jorden, ber vi om at han må fullføre sin frelsesplan. Samtidig ber vi om at også vi må bli en del av hans frelsesplan. Da må vi overgi vår egen vilje til Gud Faders vilje, slik som Jesus Kristus gjorde det. I denne bønningen ber vi om at Gud må hjelpe oss med dette.

I de fire siste bønnene i *Fadervår* ber vi om det som angår oss her og nå.

- **Fjerde bønn**

Gi oss i dag vårt daglige brød

Denne bønnen handler om tre ting: Først er det en bønn om at Gud må gi oss det vi trenger, ikke bare brød, men alt det vi trenger for å leve, både materielt og åndelig.

Dernest minner denne bønnen oss om dem som ikke har det de trenger, dem som sultar. Den minner oss om at selv om Gud gir mat nok til alle, så *spiser* noen mer enn de trenger, de tar det som Gud hadde tiltenkt andre. *Gi oss i dag vårt daglige brød* minner oss om at vi er kalt til å dele og fordele “vårt brød” med dem som sultar.

Til sist handler denne bønnen om det himmelske brødet, det brødet som gir evig liv, eukaristien. Slik oppfordrer denne bønnen oss til å feire eukaristien daglig.

- **Femte bønn**

Forlat oss vår skyld, som vi og forlater våre skyldnere

Guds kjærlighet er ubegrenset, derfor kan vi på nytt og på nytt be om hans tilgivelse. Gud er parat til å tilgi oss allerede i det øyeblikk vi har syndet mot ham. Straks vi bekjenner våre synder og ber om hans tilgivelse, har han tilgitt oss. Helt konkret gir han sin tilgivelse gjennom presten i skriftemålet, i botens sakrament.

Men denne bønnen inneholder en betingelse. For at Gud skal tilgi oss, må vi være parat til å tilgi dem som har såret oss. Vi forstår ganske snart at å tilgi like dypt som Gud tilgir, det kan vi ikke klare av oss selv. Vi kan nok tilgi mennesker med munnen, men ofte er ikke vårt hjerte fullt ut med på tilgivelsen, vi holder gjerne fast ved bitterhet og mistenksomhet, særlig overfor mennesker som gang på gang har såret oss. Slik er ikke Guds tilgivelse. Gud tilgir fra det innerste av sitt hjerte, han beholder ingen rest av mistenksomhet overfor oss, selv om vi skulle falle i samme synd gang på gang.

Forlat oss vår skyld, som vi og forlater våre skyldnere, er en bønn om tilgivelse, men samtidig en bønn om at Gud må omskape vårt hjerte lik sitt eget hjerte, slik at vi mer og mer kan bli i stand til å tilgi slik som Gud tilgir.

- **Sjette bønn**

Om led oss ikke inn i fristelse

Ordet *fristelse* brukes ofte som en klisjé på alt som er godt, slik som kaker og slikkerier. Ofte kan vi høre mennesker si ting som: “Det var så varmt at jeg ble *fristet* til å ta en dukkert” eller “den kaken ser virkelig fristende ut.” Det er ikke slike fristelser det tenkes på i denne bønnen. Her menes det fristelser til å gjøre det som er ondt, for eksempel fristelser til å lyve eller å stjele.

Bønnen: *Led oss ikke inn i fristelse* kan misforståes. Vi kan få det inntrykket at Gud frister mennesker slik at de synder.

Det er ikke riktig. I Jakobs brev står det: *Ingen som blir fristet, må si: “Det er Gud som frister meg.” For Gud fristes ikke av det onde, og selv frister han ingen* (Jak 1,13).

Fristelser møter vi uansett. De er som frukten på kunnskapens tre, *godt og spise av og herlig å se på*. Men skinnet bedrar, i fristelsene ligger døden på lur. En synd begynner med at vi sier ja til en fristelse istedenfor å trekke oss bort fra den, *vi faller for fristelsen*. Når vi ber: *Led oss ikke inn i fristelse*, ber vi Gud om å beskytte oss mot å falle for fristelser.

- **Syvende bønn**

Men fri oss fra det onde

Med *det onde*, menes først og fremst, *den onde*, djevelen. For djevelen er den som fører oss vill, bort fra Gud. Ved sin død på korset seiret Kristus over djevelen, men denne seieren vil først bli fullt ut synlig når Kristus kommer igjen for å dømme levende og døde. Når vi ber *fri oss fra det onde* ber vi om at djevelen ikke må få makt i våre liv. Samtidig ber vi om å bli befridd for alt det onde som djevelen har bevirket i verden.

Vi ber i denne bønnen også om at verden må bli befridd for all ondskap.

Denne siste bønnen i *Fadervår* uttrykker også vårt håp om den dag da Kristus kommer igjen og gjør ende på all ondskap og gjenoppretter alle ting.

Oppgaver

1. **Les nøye igjennom hva hver enkelt bønn i Fadervår betyr, skriv deretter med egne ord ned en forklaring til hver enkelt bønn uten å lese i boken samtidig.**
2. **Var det noen av bønnene i Fadervår du trodde betydde noe annet?**
3. **En meditasjon over Fadervår for hele gruppen:**
 - 1) **Vær stille i ca. ett minutt med lukkede øyne, vær bevisst på at du skal samtale med Gud slik at du ikke lar tankene fly.**
 - 2) **La én i gruppen be Fadervår høyt, med et halvt minuts stillhet mellom hver bønn.**
 - 3) **Meditér over ordene du hører, hva fremkaller ordene hos deg, hva vil Gud si deg gjennom denne bønnen.**
 - 4) **Etter at dere har meditert over den siste bønnen, ber alle Fadervår sammen.**

Ulike former for bønn

I antall ord er *Fadervår* en kort bønn. Men *Fadervår* er ingen innholdsfattig bønn, det så vi litt av i forklaringen til de syv bønnene. Disse forklaringene berørte allikevel bare noe av innholdet i *Fadervår*. Dersom vi brettet ut hele betydningen av *Fadervår*, ville vi sett at innholdet var hele Jesu evangelium, eller, i følge den hellige Augustin, alle bønnene i hele Bibelen. *Fadervår* inneholder altså alt vi behøver å be om. Allikevel har ikke Jesus sagt at vi bare skal be *Fadervår*.

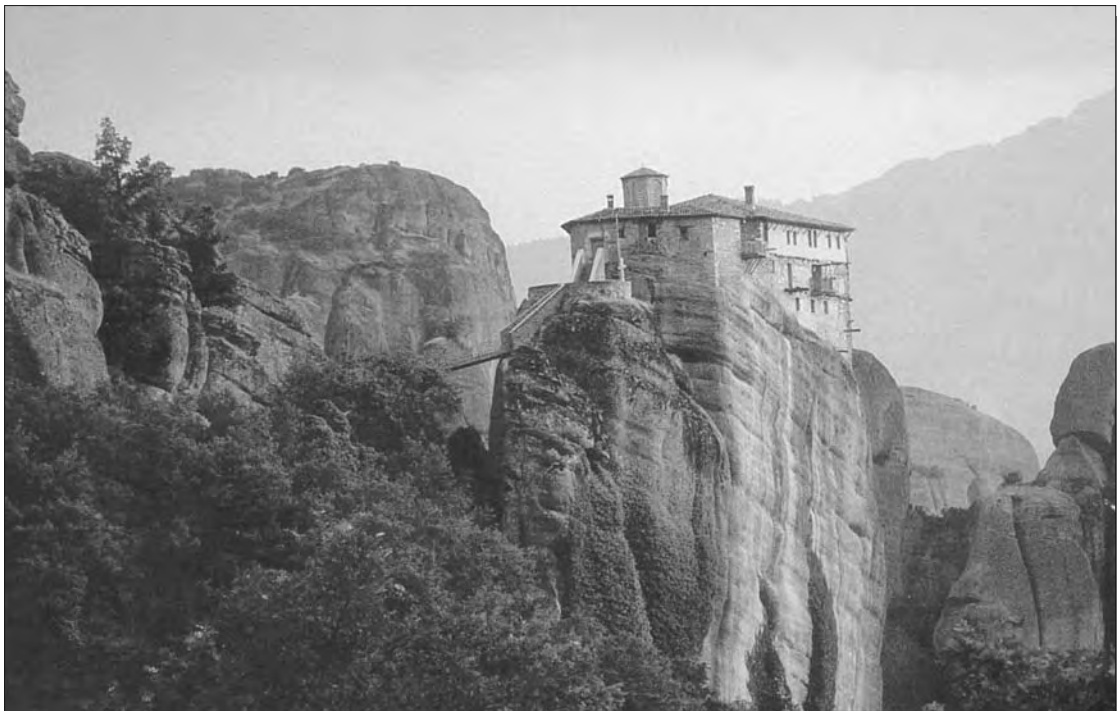
Selv ba Jesus mange andre bønner, alt etter hvilken situasjon han var oppe i.

Gud møter oss og taler til oss hele tiden. Først og fremst gjennom sitt ord i Kirken, men også i vårt indre, gjennom de menneskene vi møter og gjennom de situasjonene vi kommer oppi. Vi oppfordres til å være bevisste om dette, og svare ham slik at vi hele tiden har en dialog med Gud, *be til enhver tid, i Ånden*, skriver den hellige Paulus. Det er selvfølgelig ikke noe som kommer automatisk. Vi må selv ønske å være oppmerksomme på Guds nærvær i enhver situasjon, og vi må be Gud om å få gaven til å være lydhør overfor ham. Da vil vi etter hvert oppdage hvor ofte Gud egentlig henvender seg til oss, vi vil bli oppmerksomme på Guds nærvær.

I de utallige situasjonene og opplevelsene som Gud lar oss komme opp i, har vi behov for å uttrykke oss overfor Gud på forskjellig måte. Slik er det jo også mellom mennesker, vi har et register av ulike uttrykksformer vi bruker når vi kommuniserer med andre. Det er jo forskjell på et rop om hjelp i en ulykke og en samtale ved middagsbordet. Kirken har en lang bønnetradisjon hvor mange hellige mennesker har vist vei i hvordan man ber. Utfra Bibelen og denne tradisjonen, kan vi skille ut noen hovedformer for bønn:

• Forbønn

Å be for andre enn seg selv, det er forbønn. Vårt forbilde er Jesus, hans forbønn har ingen grenser. Selv da han hang på korset, gikk han i forbønn for dem som korsfestet ham. Vår forbønn skal heller ikke ha noen grenser: *Be for dem*

som forfølger dere, sier Jesus. Forbønnen hindres heller ikke av døden. De hellige hos Gud går alltid i forbønn for oss, og Kristus selv går alltid i forbønn for oss hos Gud Fader.

• Tilbedelse

Tilbedelse er “å kaste seg ned for Gud”, slik ser vi det i de fleste religioner. De som har sett Guds storhet med egne øyne, har spontant tilbedt ham. Vi tilber ham fordi vi vet at han er hellig og allmektig, og fordi han i Kristus har gjenløst verden. I messeliturgien tilber vi Gud når vi synger “Hellig, hellig, hellig er Herren hærskares Gud.” Dersom du leser Jes. 6, 1–7, vil du se at det er slik de tilber Gud i himmelen også. I Kirken tilber vi Kristus i tabernaklet, eller når det innviede brød, det som er forvandlet til Kristi legeme, settes frem i en monstrans.

• Bønn om hjelp

Fra tid til annen har det vært spørreundersøkelser i Norge om befolkningens forhold til Gud og til troen. Det overraskende ved disse undersøkelsene er at mange av dem som svarer at de ikke har noe forhold til troen eller at de ikke tror på Gud i det hele tatt, sier at de i visse situasjoner likevel ber til Gud om hjelp, særlig i kritiske situasjoner. Det betyr at for mange mennesker kommer troen først til syne i kritiske situasjoner, når de ikke finner noen annen utvei enn å be til Gud. Men vi behøver ikke vente til vi er i dødsfare eller noe lignende for å be til Gud om hjelp, *alt dere ber om i bønnene deres, skal dere få, om dere ber med tro*, sier Jesus (Matt. 21,22). Gud vil at vi skal be ham om alle våre behov, og ikke holde noe tilbake. Når vi inviterer Gud til å gripe inn, blir Guds rike mer synlig i verden.

- **Takksigelse**

På samme måte som Gud vil at vi skal be om alle ting, ønsker han også at vi skal takke ham. For også når vi takker Gud for noe, kommer Guds rike nærmere. Det er lett å glemme å takke Gud. Vi tar ofte så mye for å være selvsagt. Hvor ofte har for eksempel de av oss som har god helse, takket Gud for dette? God helse og alt annet mottar vi som gaver fra Gud. Eukaristi betyr takksigelse, i Eukaristien frembærer hele Guds folk sin store takk til Gud for alt han har gjort.

- **Lovprisning**

Lovprisningen er en bønn som ikke har noen annen hensikt enn å prise Gud for den han er, for at Gud er Gud. Lovprisning er den mest direkte kjærlighets-ærklæringen til Gud. *Gloria* eller *Ære være Gud i det høyeste*, som vi synger om søndagene i messeliturgien, er en lovprisningsbønn. Det finnes mange former for lovprisning, og ikke alle formene føler vi oss like hjemme med. For noen er det for eksempel fremmed at man holder hendene i været og danser når man lovpriser Gud. Noen ganger kan vi være vitne til mennesker som lovsynger Gud på en måte som virker fremmed for oss. Dessverre reagerer mange med å snakke nedsettende om dette. Slik var det en gang med kong David, han lovpriste Gud ved å hoppe og danse av all sin kraft. En kvinne ved navn Mikal som så David, foraktet ham for dette. Det straffet Gud henne for. Du kan lese denne historien i 2. Sam. 6,12–23.

- **Bønn med ord**

De fleste av oss ønsker å leve sant og ekte, dvs. vi ønsker å kunne leve slik at det ikke er noen forskjell på den vi er inne

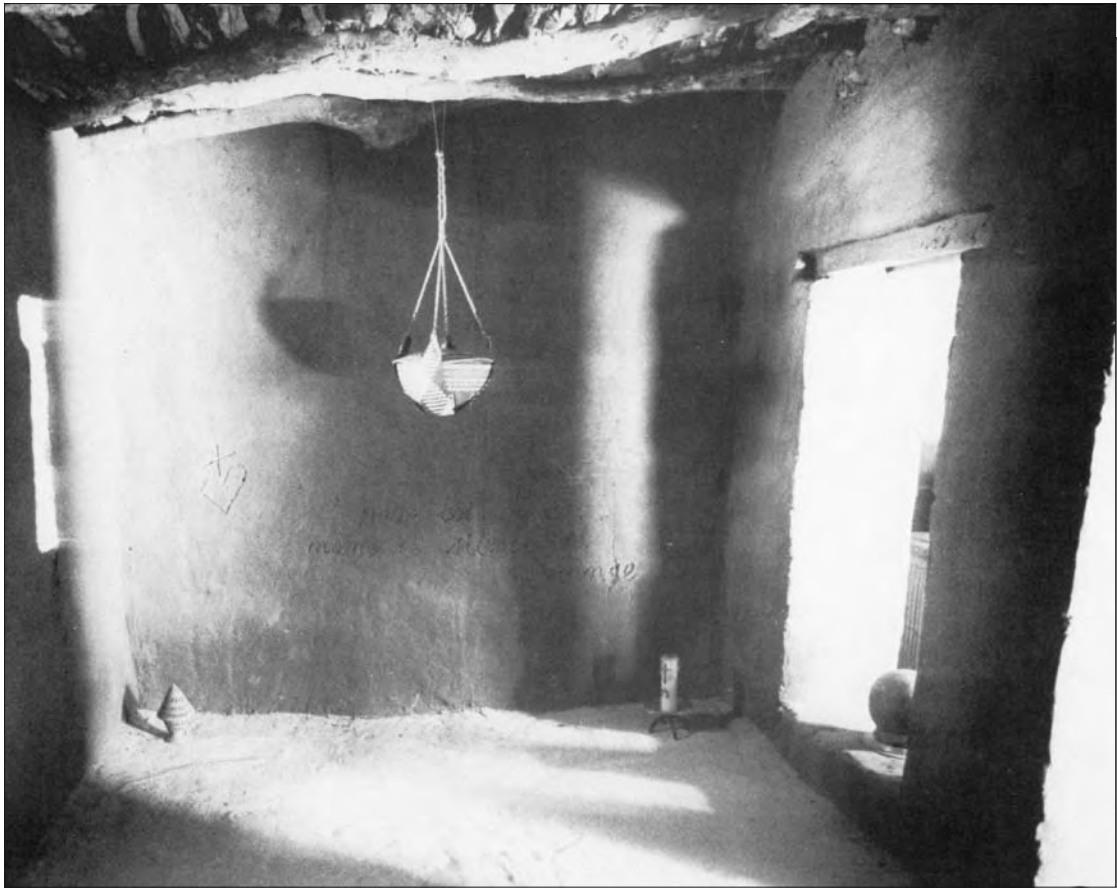
i oss og den vi er utenpå. Allikevel er det vanskelig å etterleve dette. Vi ønsker som regel å gjøre et godt inntrykk på andre, svært få ønsker også at indre usikkerhet skal synes utenpå. For Gud går det ikke an å late som om vi er en annen enn den vi er. Han ønsker å kjenne oss og samtale med oss slik vi i er inne i oss, i vårt hjerte. *Gud er ånd, og den som tilber ham, må tilbe i ånd og sannhet*, sier Jesus (Joh. 4,24).

Men Gud vil ikke bare at vi skal be inne i oss. Det er heller ikke å be *i ånd og sannhet* dersom vi aldri lar bønnen komme til uttrykk i ord eller bevegelse, vi består både av kropp og sjel. Gud ønsker at hele mennesket, med sjel og legeme, tanke og tale, følelser og kroppens bevegelser, skal delta i bønn og lovprisning av ham. Dette stemmer også med våre behov, vi har også behov for uttrykke det vi har inne i oss med ord og bevegelse. Jesus ba heller ikke bare inne i seg. Disiplene hørte og så ofte at han ba høyt, og han lærte også sine disipler flere bønner de kunne be høyt, for eksempel *Fadervår*.

Bønn i ord og med kroppen kommer tydeligst til uttrykk i Kirkens liturgi.

- **Meditasjon**

Ordet meditasjon høres for mange veldig mystisk ut, “er ikke det noe munker i det fjerne Østen holder på med?” Det er riktig at meditasjon har med mystikk å gjøre, men det er ikke mystisk, i betydningen “hemmelig og skummelt”. Det er heller ikke noe som bare munker i det fjerne Østen – i buddhistiske eller hinduistiske kulturer – holder på med. Meditasjon er faktisk noe som Kirken anbefaler alle sine troende.

Kristen meditasjon er å grunne på et budskap fra Gud for å bli klar over hva Gud vil at vi skal gjøre. Kirken anbefaler oss å meditere for at vi skal få et dypere forhold til Gud og tydeligere få se hva Gud vil med livet vårt. Det finnes mange måter å meditere på. Én metode kan være å meditere over en bibeltekst. Det kan gjøres slik:

1. Første punkt er å finne et sted der vi kan meditere uten å bli forstyrret.
2. Når vi har funnet et slikt sted, forsøker vi å samle tankene for å være forberedt på at Gud skal tale. Vi vet at vi ikke kan få indre ro uten at Gud gir oss det, derfor ber vi ham om å gi oss indre ro og åpenhet for det han vil si.
3. Så leser vi igjennom det stykket vi skal

meditere over, kanskje to ganger.

4. Dernest tenker vi igjennom det vi har lest mens vi forsøker å finne ut hva slags betydning dette har for vårt eget liv. "Hva vil Gud si meg gjennom dette?" Dette kan ta litt tid.
5. Til sist takker vi Gud for det han har sagt oss, og ber om den Hellige Ånds kraft til å leve etter det.

Dette var bare én metode. Det går an å meditere over helt andre ting enn en bibeltekst, vi behøver ikke å bruke noe som er skrevet i det hele tatt, vi kan godt bruke et ikon eller et annet godt religiøst bilde, eller kanskje vi kan meditere over noe en person har sagt til oss, eller en situasjon vi har kommet opp i. Gud kan bruke alt som skjer med oss, som et budskap fra ham.

Spørsmål

Les Jesu lignelse om såkornet i Mark. 4,1-20. Hvordan kan denne lignelsen si noe om hvor viktig det er å meditere?

• Stille bønn - kontemplasjon

“Vær effektiv, bruk tiden godt, vis synlige resultater!” Dette er nok den grunnleggende moralen til veldig mange mennesker i Norge og i hele Vest-Europa. Og denne tankegangen er vel ikke ukjent for oss heller. Vi opplever ofte oss selv som vellykkede i den grad vi greier å leve etter disse kravene.

Vi bedømmes også ofte av andre etter vår effektivitet og våre resultater, enten det er karakterene på skolen eller prestasjoner i jobbsammenheng.

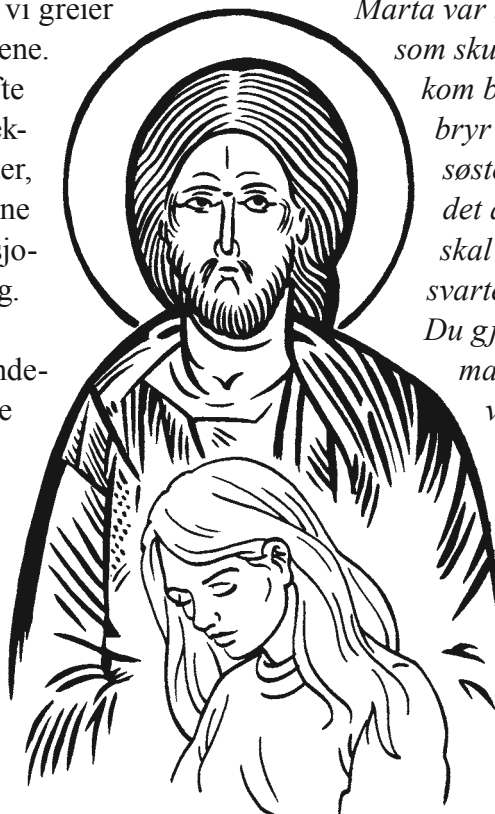
Den som vil leve et åndelig liv, kommer ganske snart i konflikt med dette effektivitetskravet. Å be til Gud produserer ikke umiddelbare synlige resultater som kan få folk til å si: “Se, der brukte du tiden godt!” Det gjør at mange får problemer med å sette av en bestemt tid som de bare skal bruke med Gud i bønn, ofte må bønnetiden vike for andre “viktigere” oppgaver.

Den bønneformen som kanskje bryter

mest med effektivitetskravet, er “kontemplasjonen”. Den som kontemplerer, ber uten ord. Kontemplasjon er å bruke tid på å være nær Jesus i stillhet. Historien om Jesus på besøk hos Marta og Maria gir oss et eksempel på hva kontemplasjon er og hvor viktig den er.

Jesus hos Marta og Maria

På sin vei kom han til en landsby, hvor en kvinne som hette Marta, tok imot ham i sitt hjem. Marta hadde en søster som hette Maria; hun satte seg ned ved Herrens føtter og lyttet til hans ord. Men Marta var travelt opptatt med alt som skulle stelles i stand. Hun kom bort til dem og sa: “Herre, bryr du deg ikke om at min søster lar meg gjøre alt arbeidet alene? Si til henne at hun skal hjelpe meg.” Men Herren svarte henne: “Marta, Marta! Du gjør deg strev og uro med mange ting. Men ett er nødvendig. Maria har valgt den gode del, og den skal ikke tas fra henne.” (Luk. 10,38–42)

I denne lille fortellingen, ser vi hvordan den fornuftige og effektive Marta tenkte og sa akkurat det samme som de fleste mennesker i den samme situasjonen ville sagt i dag. Her var Jesus kommet på besøk, og ganske sikkert flere av disiplene hans også. Det var klart at for en husmor var det mye som måtte gjøres i stand på kort tid. Vi får sympati med

Marta, hvordan kan søsteren finne på å bare sitte ved Jesu føtter når det er så mye som skal gjøres? Derfor er det overraskende at Jesus ikke ber Maria om å hjelpe søsteren sin. Men Jesus sier tvert imot at Maria har prioritert riktig. Ingenting, uansett hvor viktig og fornuftig det kan virke for oss, er viktigere enn å bruke tid på å være nær Jesus. Når Gud er nær, blir alt annet uviktig.

Maria i fortellingen er et eksempel på en som kontemplerer. Hun sitter nær Jesus uten å si noe, bare ser på ham og lytter til det han sier.

Stille bønn eller kontemplasjon må man sette av tid til, det er noe som bevisst må prioriteres. Man må bestemme seg for, og si til seg selv, at fra et tidspunkt til et annet vil jeg kontemplere, og ingenting skal komme i veien for det. Når vi kontemplerer, må vi være åpne for at Kristus vil si oss noe. Selv sier vi ingen ting, vi er bare bevisst på at Kristus er nær og at han har noe å si oss.

Noen ganger kan vi veldig tydelig oppleve at Kristus er nær oss når vi kontemplerer, i slike øyeblikk ser vi hvorfor alle andre ting blir uviktige sammenlignet med å være nær Kristus. Andre ganger opplever vi ikke at Kristus er nær oss i det hele tatt, det kan nærmest virke som om Gud ikke eksisterer. Da blir vi heller ikke særlig inspirert til å sitte stille og be. Det betyr ikke at Kristus virkelig er borte fra oss, men at han på denne måten vil trekke oss enda nærmere seg. Den hellige *Johannes av korset* har skrevet om dette, han kaller det sjelens mørke natt. Når vi har kommet igjennom denne “natten”,

Den Hl. Johannes av Korset

kommer vi ut i et enda klarere åndelig lys, og vi har knyttet enda sterkere bånd til Kristus.

Oppgaver

1. *Har du prøvd å kontemplere? Hvordan opplevde du det?*
2. *Hva vil du si er forskjellen på meditasjon og kontemplasjon?*

Bønn om enhet

Spørsmål

1. Kjenner du navnene på ulike kirke- og trossamfunn, hvilke kommer du på?

I trosbekjennelsen sier vi: *Jeg tror på én hellig, katolsk og apostolisk Kirke.* Kirken er én, sier vi, men slik ser det ikke ut rundt oss. Vi ser derimot en mengde kirker og menigheter, og nesten alle har blitt til på grunn av splittelse og uenighet. Dette er et stort sår som kristendommen lever under. Vi er ett folk, men greier ikke å vandre sammen.

Kristus lider også på grunn av dette. Han er hode for ett legeme, men lemmene på dette legemet forsøker å gjøre seg fri fra hverandre. Slikt ville ikke vært godt for vår egen kropp, det er det heller ikke for Kirken.

Før Jesus skulle lide og dø, ba han om enhet mellom alle sine. Denne bønnen kalles Jesu yppersteprestelige bønn, der ber han bl.a.: *Jeg ber at de alle må være ett, likesom du, Far, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss, for at verden skal tro at du har sendt meg* (Joh. 17,21). Hele denne bønnen står i Johannesevangeliet kapittel 17. I himmelen ber alltid Kristus til sin Far om enhet mellom oss.

Kirken oppfordrer oss til å arbeide for synlig enhet mellom alle troende. Det er et arbeid som krever mye ydmykhet. Vi vet at det står mye stolthet, uforsonlighet

og vrang vilje i veien for å oppnå denne enheten. Dessuten er det store og små uenigheter om hva som er rett lære og om hva Kirken er. Bare den Hellige Ånd kan skape enhet. Han må få virke på oss slik at vi begynner å lengte etter å komme sammen istedenfor å ønske å gjøre oss fri fra hverandre.

Det er mange som på forskjellige måter er engasjert i arbeid for kristen enhet, men det viktigste arbeidet for enhet skjer i bønn. Da føyer man sin egen bønn til Kristi bønn om enhet.

Mange steder kommer troende fra forskjellige menigheter sammen for å be om enhet. Det er også en egen uke som er avsatt til felles bønn for enhet, denne uken heter: "Bønneuken for kristen enhet". Da kommer representanter for de forskjellige menighetene sammen i hverandres kirker og gudshus for å be.

Spørsmål

- 1. Vet du noe utenom bønn, som Kirken gjør i arbeidet for enhet?**
- 2. Har du vært tilstede i et annet trossamfunns gudstjeneste, hva var likt med det du er vant med? Hva var fremmed?**
- 3. Kan det være behov for å be om enhet innenfor Den katolske Kirke også?**

Liturgien – feiringen av troen

Oppstandelsesdagen er den største festdagen i Kirken, det er vår store seiersdag. Den er så viktig at Kirken ikke bare feirer den én gang i året, men hver eneste uke, på den samme ukedagen som Kristus stod opp fra de døde. Denne dagen, som vi kaller søndag (solens dag), kalles i Kirken for *Dies Dominica* (Herrens dag). Alle troende er forpliktet til å delta i feiringen av Herrens dag.

Herrens dag feires først og fremst i liturgien. Ordet "liturgi" betyr opprinnelig noe sånt som "Folkets verk", men i Kirken har det fått en litt annen betydning, her betyr det "Guds folk som tar del i Guds verk".

Den himmelske liturgi

Himmelen er Guds bolig. Det er den usynlige del av verden hvor helgnene, englene og alle de andre himmelvesenene er. De som er i himmelen, ser alltid Gud ansikt til ansikt. Det kan de fordi Gud har gjort dem hellige. Alt og alle i himmelen utfører alltid Guds vilje.

Kirken er både i himmelen og på jorden (og i skjærsilden), den består av oss som er på vandring, og av dem som allerede er fremme hos Gud. De som er fremme i himmelen, er med og feirer den himmelske liturgi. Det er en fantastisk gudstjeneste som pågår uten stans. I Bibelen kan vi lese vitnesbyrdet fra dem som Gud har latt se noe av denne himmelske liturgien. Én av disse er den hellige Johannes, han skriver:

Deretter hadde jeg et syn: Jeg så at det var åpnet en dør inn i himmelen. Og den røsten jeg før hadde hørt tale, med klang som en basun, sa til meg: "Stig opp hit, så vil jeg vise deg det som heretter skal skje." I det samme kom Ånden over meg. Og se, i himmelen stod en trone, og det satt en på tronen. Han som satt der, var å se på som jaspis og karneol, og tronen var omgitt av en regnbue; den var som smaragd. I en krets om tronen så jeg tjuefire andre troner, og på dem satt tjuefire eldste, kledd i hvite klær og med kranser av gull på hodet. Fra tronen gikk det ut lyn og drønn og tordenbrak, og foran den flammet sju fakler, det er Guds sju ånder. Framfor tronen var det likesom et glasshav, lik krystall. Og rundt tronen, midt på hver side, var det fire vesener, dekket med øyne foran og bak. Det første vesenet lignet en løve,

det andre lignet en okse, det tredje hadde ansikt som et menneske, og det fjerde var lik en ørn i flukt. Hvert av de fire vesener hadde seks vinger, og overalt hadde de øyne, både rundt om og under vingene. Natt og dag roper de uten stans: Hellig, hellig, hellig er Herren Gud, Den Allmektige, han som var og som er og som kommer. Hver gang de fire vesener priser og hyller og takker ham som sitter på tronen, han som lever i all evighet, faller de tjuefire eldste ned for ham som sitter på tronen, og de tilber ham som lever i all evighet. De kaster sine kranser fram for tronen og roper: Verdig er du, vår Herre og Gud, til å motta all pris og ære og makt. For du har skapt alle ting, du ville det, og de ble til, skapt av deg (Joh.Åp. 4,1–11).

Og jeg så et lam: Det stod midt i kretsen, mellom tronen og de fire vesener og de eldste, og Lammet så ut som det var slaktet (Joh. Åp. 5,6a).

Da Lammet brøt det femte segl, så jeg under alteret sjelene til dem som var blitt slått i hjel for Guds ords skyld og for det vitnesbyrd de hadde (Joh. Åp. 6,9).

Deretter så jeg de sju engler som står framfor Gud, og det ble overrakt dem sju basuner. En annen engel, som hadde et røkelseskar av gull, kom og stilte seg ved alteret. Det ble gitt ham en stor mengde røkelse, som han skulle legge til alle de helliges bønner på gullalteret foran tronen. Og fra engelens hånd steg det opp for Guds åsyn en sky av røkelse sammen med de helliges bønner (Joh. Åp. 8,2ff.).

Et stort tegn viste seg på himmelen: En kvinne som var kledd i solen, med månen under sine føtter og med en krans av tolv stjerner på hodet (Joh. Åp. 12,1).

Deretter så jeg en skare så stor at ingen kunne telle den, av alle nasjoner og stammer, av alle folk og tungemål. De stod foran tronen og Lammet, kledd i hvite kapper og med palmegrener i hendene. Og de ropte med høy røst: Seieren tilhører vår Gud, han som sitter på tronen, og Lammet. Alle englene, som stod i en krets om tronen og de eldste og de fire vesener, kastet seg ned for tronen med ansiktet mot jorden og tilbad Gud og sa: Amen. All lov og pris og visdom, takk og ære, makt og velde tilhører vår Gud i all evighet. Amen (Joh. Åp. 7,9–12).

Det må ha vært et fantastisk syn som møtte Johannes da døren til himmelen ble åpnet for ham. Han hadde selv feiret Kirkens liturgi mange ganger, men i den liturgien var den himmelske virkeligheten skjult under tegn og symboler. I himmelen fikk Johannes se alt sammen slik det virkelig er.

Vi kan også kjenne igjen mye fra Kirkens liturgi når vi leser den hellige Johannes beskrivelse av den himmelske liturgien.

Oppgaver

Les tekstene i kursiv fra Johannes åpenbaring nøye, svar så på spørsmålene.

- 1. I den himmelske liturgien sitter Gud på en trone. Hvem sitter på en slik stol i bispedømmets katedral? Hvem sitter vanligvis på den fineste stolen i koret i de andre kirkene? Hva betyr det?**
- 2. Hvem er lammet som så ut som det var slaktet?**
- 3. Én av sangene som Johannes hørte i den himmelske liturgien synger vi også med i når vi feirer liturgien på jorden. Kan du finne ut hvilken sang det var?**
- 4. Kjenner du igjen flere ting i den himmelske liturgien?**

Den himmelske liturgi er et forbilde for den jordiske liturgi

Nå ser vi som i et speil, i en gåte, da skal vi se ansikt til ansikt, skriver den hellige Paulus (1. Kor. 13,12a). Slik er det også med liturgien. I den himmelske liturgien kan alle se Kristus, – Guds lam – og hele den himmelske herligheten ansikt til ansikt, slik det ble åpenbart for hellige Johannes. Når vi i Kirken på jorden feirer liturgien, kommer den himmelske herligheten inn i vår verden, men vi kan ikke se den på den samme direkte måten som de i himmelen kan. Hos oss blir den himmelske herlighet kledt i jordiske tegn og symboler. De største av disse tegnene er sakramentene, og det største av sakramentene er eukaristien.

Sakramentenes tegn er ikke tilfeldige. Vi kjenner dem fra vår hverdag, og det de betyr for oss i hverdagen, sier også noe om hva den himmelske betydningen av dem er. Dåpens tegn, for eksempel, er vannet. Vann bruker vi til å vaske oss i for å gjøre oss rene, men vi kjenner også vannets truende side, man kan drukne i det. Den himmelske eller åndelige virkningen av dåpen er åndelig vask, drukning av det gamle mennesket.

I messeliturgien feirer vi Kristus, Guds lam som ble ofret for oss, og som stadig bærer våre synder med sine sår. I den himmelske liturgien kan alle se Kristus stå som Guds offerlam fremfor Faderens trone. I himmelen er ikke Kristus bare offerlammet. Kristus er også presten som bærer frem dette offeret, han er ypperstepresten som ofrer seg selv. Her på jorden har Kristus ofret seg selv på en blodig måte én gang for alle, da han gav sitt liv på korset.

I messeliturgien i Kirken på jorden, er Kristus tilstede i sakramentene. Han kommer på alteret som Guds lam som tar bort verdens synder, ikke som et blodig offer, men ublodig, i brødets og vinens skikkelser. Allikevel er Kristus like mye tilstede i dette sakramentet som han er det i himmelen, men her kan det ikke ses med øynene, bare med troen.

I messen er Kristus også tilstede som yppersteprest, i biskopens eller prestens skikkelse. Prestene og biskopen bærer klær som skal vise at de representerer Kristus.

I himmelen hjelper englene til ved alteret, de spiller og bærer røkelse. Her på

jorden lager vi et avbilde av dette gjennom ministranttjenesten og organist- og kortjenesten.

I himmelen deltar alle Kirkens helgner, og fremfor alt den hellige jomfru Maria i liturgien. I Kirken på jorden setter vi opp statuer, ikoner og andre bilder av jomfru Maria og helgnene. Slik kommer de hellige nær oss gjennom sine bilder.

I himmelen er det en stor skare av mennesker av alle folk og tungemål som synger med i liturgien, her på jorden forener vi vår røst med dem når vi deltar i liturgien, ja, vi synger til og med mange av de samme sangene som i himmelen.

? Spørsmål

- 1. Prestene og biskopen har mottatt et sakrament som gjør at de representerer Kristus i messeliturgien, hva heter dette sakramentet?**
- 2. Finnes det bilder eller statuer av helgner i din sognekirke, hvem forestiller de?**
- 3. Hvorfor tenner vi lys foran bilder og statuer av Kristus, jomfru Maria og helgnene?**

Kristus mottar oss i messen

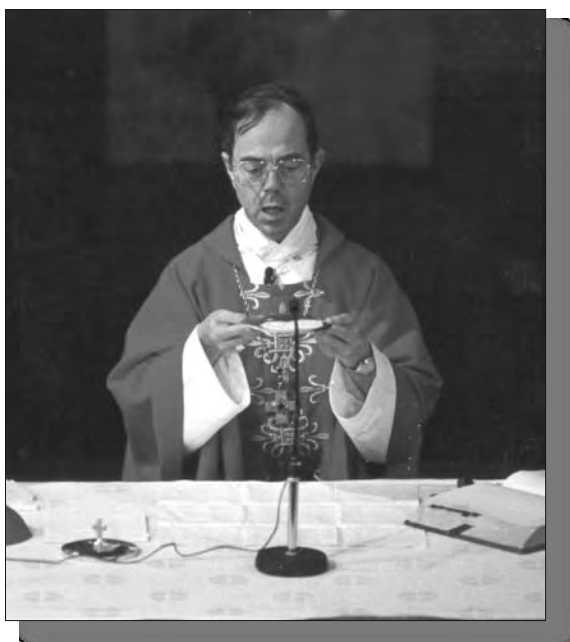
Alltid og overalt er Kristus nær oss. Når og hvor som helst kan vi henvende oss til ham og be til ham, men i messen vil Kristus komme nær oss på en helt spesiell måte. I skikkelser av brød og vin tilbyr han seg selv, sitt legeme og blod, til oss, slik at vi kan bli fylt av hans herlighet og nåde.

I messen er det ikke bare *vi* som mottar Kristus, enda mer er det *han* som mottar oss. Når han mottar oss, lar han oss bli lemmer på hans mystiske legeme. Sammen med oss tar han også i mot alt vi bærer med oss: bønner, lengsler, taknemlighet, gleder og sorger og våre offer.

Jesus Kristus er vår store yppersteprest i himmelen, der han alltid går i forbønn for oss. Jesus sier: *Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Hvis dere ber Faderen om noe, skal han gi dere det i mitt navn* (Joh. 16,23). Når vi ber om noe i Jesu Kristi navn, tar Jesus vår bønn inn i sitt offer og bærer det frem for sin Far i himmelen. Slik blir vår bønn også Jesu bønn. Messen er det stedet hvor våre bønner på den mest konkrete måte forenes med Kristi offer og blir en del av hans bønn. Det skjer i det Kirken kaller Det eukaristiske offer eller Det hellige messeofferet.

Messeofferet

Jesus døde engang for alle på korset langfredag for snart to tusen år siden. Men dagen før han led, *i den natt da han ble forrådt*, da han innstiftet nattverden, sørget han for at hans offer skulle kunne bli gjort nærværende for alle de generasjoner som skulle komme. *Gjør dette til minne om meg*, sa han.

I messen lar Kristus det offeret som han frembar på korset, komme nær oss som lever to tusen år etter. Slik har det blitt gjort i Kirken, helt siden Jesus innstiftet dette sakramentet sammen med sine tolv apostler. Brødet og vinen blir forvandlet til Kristi legeme og blod, det samme legeme og blod som døde og oppstod for oss i påsken for snart to tusen år siden. På en ublodig måte, i brødets og vinens skikkelse, ofrer presten Kristus til Gud Fader i himmelen. ***Se i nåde til din Kirkes offergave. Den er for deg det samme Offerlam som etter din vilje ble til vår soning***, ber presten i én av de eukaristiske bønnene.

I messeofferet frembærer presten alle Kirkens bønner for Gud, først og fremst de bønner Kirken har bestemt at presten skal be, de som står skrevet i messeboken. Disse bønneemnene er samlet i én stor bønn som kalles Den eukaristiske bønn. Dette er messens viktigste bønn. Det er under denne bønne at brødet og

vinen forvandles til Kristi legeme og blod. I Norge pleier vi å knele under hele denne bønnen. Men også de forbønnene som blir bedt fra lesepulten, og alle de bønnene som de troende har med seg til kirken, blir tatt med i messeofferet.

Messeofferet er den mest konkrete måten Kristus gjør våre bønner til sine egne bønner. Det finnes ingen sterkere måte å be i Jesu navn på. Derfor er også messen vår høyeste bønn.

Messe for avdøde

Helt siden Det gamle testamentes tid har det vært vanlig å frembære offer for avdøde. Denne tradisjonen har Kirken fortsatt med, ved å frembære messeofferet for dem ***som har gått forut for oss med troens segl og sover fredens søvn.*** Det finnes også noe som kalles en requiem-messe. Mange katolikker tar kontakt med presten for at han skal feire en messe for én av deres avdøde. Da nevner presten den avdødes navn i messen, og messeofferet frembæres spesielt for denne personen. Å gjøre slikt er *riktig og klokt gjort*, sier Det gamle testamentet (2. Makk. 12,43).

? Spørsmål

1. ***“Mennesket er hva det eter”, sier et tysk uttrykk (Der Mensch ist, was er isst), kan dette ordspillet si noe om eukaristien?***
2. ***Det heter at alteret i Kirken symboliserer det korset Kristus hang på, hvorfor?***
3. ***Hvorfor oppfordres vi til å be og feire messen for de avdøde?***

Det liturgiske år

Hver eneste søndag feirer Kirken Kristi oppstandelse fra de døde. Men i tillegg feires også Kristi oppstandelse med en stor fest én gang i året, i påsken. Av alle Kirkens feiringer og fester, er påskefeiringen den største, den er “festenes fest”.

Kristi oppstandelse har vendt død til liv, nedergang til seier, fattigdom til rikdom. Det gir et nytt perspektiv på alle hendelser i Jesu liv, de blir merket med hans seier. Ut fra dette feirer Kirken også de andre store begivenhetene i Jesu liv. Ingen av disse begivenhetene kan feires uten at de settes i sammenheng med Kristi oppstandelse. Hva ville for eksempel Jesu død bety uten hans oppstandelse?

Alle de store hendelsene i Jesu liv, hele Kristi mysterium, feires i løpet av det vi kaller “Det liturgiske år” eller “Kirkeåret”. “Det liturgiske år” begynner ikke første januar, men første søndag i advent. Gjennom “Det liturgiske år” møter vi også jomfru Maria, hun som på en helt spesiell måte er knyttet til Kristus og hans mysterier. På hverdagene i “Det liturgiske år” minnes Kirken sine martyrer og andre hellige kvinner og menn som har latt seg helliggjøre av Kristus og nå står for hans trone i himmelen. De forskjellige helgendagene faller på den samme datoen hvert år, disse datoene står skrevet i “helgenkalenderen”. St. Olavs dag, olsok, faller for eksempel på den 29. juli.

? Spørsmål

1. ***Kjenner du navnet på noen fester for jomfru Maria?***
2. ***Vet du hva “advent” betyr?***

Julen

Den første store høytiden Kirken feirer i “Det liturgiske år”, er høytiden til minne om Herrens fødsel. Vi vet ikke med sikkerhet når på året Jesus ble født, men siden de i Romerriket feiret solgudens fødselsdag den 25. desember, la Kirken feiringen av Kristi fødsel til akkurat denne dato. Også utenfor Romerriket var det feiringer på denne tiden av året. Det er på denne tiden det er vintersolverv, “sola snur”, og det blir lysere dager. Det har blitt feiret på forskjellige måter hos mange folkeslag. I Norge har vi til og med beholdt det gamle navnet fra før-kristen tid på denne tiden. Her sier vi fortsatt “jul”, et navn som ikke har noe med Kristus å gjøre, i motsetning til for eksempel det engelske navnet “Christmas”.

Mange av de skikkene og tradisjonene vi har i julen kommer opprinnelig fra før-kristne tradisjoner. Kirken har villet “kristne” disse tradisjonene, på samme måte som den gjorde med datoen for julefeiringen. I dag ser vi at mange av disse tradisjonene ikke lenger forbindes med noe spesielt kristent. Derfor sier også mange at julen bare er en stor fråtsefest, et fråtseri som står i sterk motsetning til den fattigdom som Jesus ble født i.

Fra Betlehemskirken – stjernen på gulvet angir stedet der man mener Jesus ble født.

? Spørsmål

- 1. Vet du hvilket navn julen har på andre språk enn norsk og engelsk? Hva betyr disse navnene?**
- 2. Kommer du på noen juletradisjoner i den norske kulturen som det er vanskelig å oppdage det kristne innholdet i?**
- 3. Hvordan kan julen igjen gjøres til en høytid hvor julens egentlige budskap blir klarere?**

I julen kaller Kirken oss til å fordype oss i inkarnasjonens mysterium, at Gud ble menneske.

Denne fordypningen får vi først og fremst gjennom liturgien. I forkant av juletiden har vi advent, en fire ukers forberedelsestid for julen. Juletiden innledes den 25. desember, dagen for Jesu fødsel. Denne dagen feires med en vigilie (en messefeiring midt på natten), én messefeiring om morgenen og én på dagen. I løpet av juletidens liturgier, møter vi alle de hendelsene som er knyttet til Jesu fødsel og barndom, helt frem til feiringen av Jesu dåp som kommer første søndag etter 6. januar. Da er julehøytiden slutt.

Også utenom juletiden feirer Kirken en dag som handler om at Gud ble menneske. Den feires 25. mars, nøyaktig ni måneder før feiringen av Jesu fødsel. Denne dagen kalles “Herrens bebudelse”, tidligere het den “Maria budskapsdag”.

? Spørsmål

- 1. Juleevangeliet inneholder begynnelsen på en sang som synges i messeliturgien hver søndag, utenom advents og fastetiden. Hvilken sang er dette, og hvem er det som synger den i juleevangeliet?**
- 2. Hvilke hendelser husker du fra Jesu barndom?**
- 3. Hvorfor er det ni måneder fra Herrens bebudelse til Juledag?**

Påsen

Kristi oppstandelse er grunnlaget for alle festdagene i Kirken. Derfor kalles påsen “festenes fest”. Påsen begynner søndag 1. påskedag. Uken før påske er “den stille uke” eller “den hellige uke”. I denne uken gjennomlever Kirken de siste dagene før Kristi oppstandelse fra de døde.

Den stille uke innledes med palmesøndag. På torsdagen minnes vi Jesu innstiftelse av nattverden og på fredag hans lidelse og død. Disse dagene markeres med spesielle liturgier:

Palmesøndag går vi i prosesjon med palmegrener.

På torsdagen er det fotvasking; presten eller biskopen foretar en symbolsk vask av føttene til noen i menigheten.

På fredag feires ikke messen, men hele Jesu lidelseshistorie leses, og alle i menigheten inviteres til å hylle Kristi kors ved å komme frem og kysse krusifikset.

Tiden fra torsdag kveld til påskedag kalles **påskens triduum**. Dette er de viktigste dagene i hele det liturgiske år. I førti dager før påskens triduum, helt fra askeonsdag, har Kirken holdt faste for å forberede seg på påskefeiringen.

Påsen bringer oss budskapet om det nye livet som Kristus har vunnet for oss ved sin død og oppstandelse. Gjennom Kirkens sakramenter formidles dette nye livet til oss, derfor er sakramentene nært knyttet til påsen, særlig dåpen og nattverden. I oldkirken var den

store påsenattsvigilien den store dåpsgudstjenesten i Kirken. Alle de

som hadde gått i undervisning i løpet av året, ble døpt under påsenattsvigilien. Fremdeles kan man oppleve dåp i kirken på påsenatt.

Ett av de fem kirkebudene sier at man skal motta nattverden minst én gang i året, det skal være i forbindelse med påskefesten, da skal man også ha gått til skriftemål først.

? Spørsmål

1. *Hva feirer Kirken på palmesøndag?*
2. *Hva kalles torsdag i “Den stille uke”?*
3. *Hva kalles fredag i “Den stille uke”?*
4. *Hva kalles tiden fra torsdag kveld i den stille uke til påskedag?*

På samme måte som julen, innledes påsken med en vigilie. Påskenattsvigilien feires ved midnatt, natt til første påskedag. Denne liturgien starter utenfor kirken. Her tennes det nye påskelyset som er et symbol på "Kristus, verdens lys". Påskelyset bæres inn i Kirken i en prosesjon. Påskenattsvigilien er den største liturgien Kirken feirer. Her føres vi symbolsk fra mørket i Kristi grav til oppstandelsens lys når påskelyset bæres inn i kirken. Under vigilien leses det opptil ni forskjellige lesninger fra Bibelen, helt fra skapelsesberetningen til evangeliet om Kristi oppstandelse. Mange salmer og hymner synges, noen ganger er det dåp, i hvert fall fornyer alle sine dåpsløfter. For første gang siden skjærtorsdag, feires eukaristien igjen på påskenatt.

I det liturgiske år er påskenattsmessen den store feiringen av Kristi oppstandelse. Men Kristi oppstandelse feires i også i messen på alle de andre søndagene i løpet av året. Derfor er påskenattsmessen forbildet for søndagsmessen. I forenklet form er det påskenattsmessen vi feirer i messen hver eneste søndag.

Påsketiden varer helt til pinse. Hele denne tiden er en festtid i Kirken. Ved hver eneste messefeiring, brenner påskelyset, og biskopen, prestene og diakonene bruker hvite liturgiske klær. I påsketiden synger vi også *alleluia* mye oftere i liturgien.

Etter at Jesus hadde oppstått fra de døde, forteller Det nye testamentet at han *i førti dager viste seg for dem* (disiplene) *og talte om det som har med Guds rike å gjøre* (Ap.gj. 1,3b). *Så ble han løftet opp mens de så på, og en sky skjulte ham for øynene deres* (Ap.gj. 1,9). Derfor feirer Kirken Kristi himmelfartsdag førti dager ut i påsketiden. I dagene etter at Jesus fór opp til himmelen, holdt disiplene og Maria, Jesu mor, seg samlet i bønn. Kirken har også bønnetradisjoner knyttet til disse ni dagene, da ber man om den Hellige Ånd, det kalles "pinsenovenen" (novene kommer fra latin *novem* = ni). Du kan finne en slik pinsenovene i Den katolske Kirkes bønnebok.

Spørsmål

1. **Hvor står påskelyset plassert i din kirke?**
2. **Når noen blir døpt i Kirken, får de et dåpslys som blir tent fra det store påskelyset. Hva symboliserer det at dåpslyset får flammen sin fra påskelyset?**
3. **Hvormangebibellesninger er det i en alminnelig søndagsmesse?**
4. **HvahaldeJesus lovet disiplene at han skulle gjøre for dem etter at han hadde fart opp til himmelen? (Se Joh. 14,16f)**

Pinse

Femti dager etter Jesu oppstandelse, var disiplene og Maria, Jesu mor, fortsatt samlet i Jerusalem. Slik forteller Apostlenes Gjerninger det som da skjedde:

Da pinsedagen kom, var de alle samlet. Med ett kom det et brus fra himmelen som når det blåser en sterk storm, og det fylte huset hvor de satt. Tunger likesom av ild kom til syne, og de delte seg og satte seg på hver enkelt av dem. Da ble de alle fylt av Den Hellige Ånd, og de begynte å tale i andre tungemål etter som Ånden gav dem å forkynne (Ap.gj. 2,1–4).

I pinsen feirer vi at den Hellige Ånd er sendt til Kirken. Pinsen starter med en

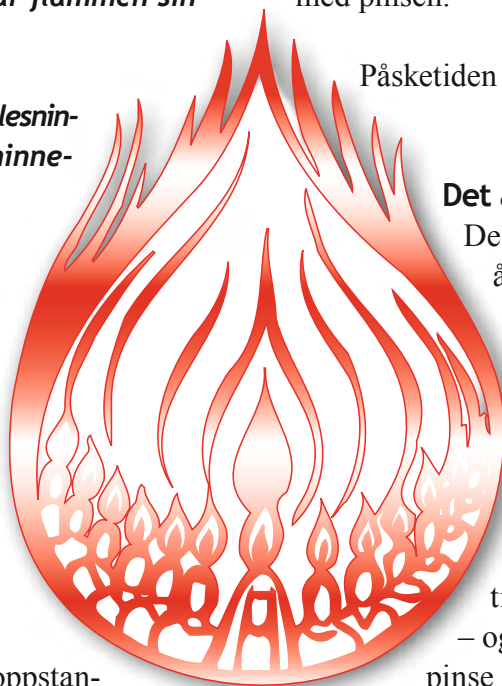
vigile på pinseaften, kvelden før første pinsedag, og varer til pinsedag kveld. Pinsens farve er rød, den Hellige Ånds farve.

Pinsen er nært knyttet til fermingens sakrament. I katedralen, biskopens kirke, avholdes det alltid ferming i forbindelse med pinsen.

Påsketiden avsluttes med pinsen.

Det alminnelige kirkeår

De tidene i "Det liturgiske år" som ikke dekkes av adventstiden og juletiden eller fastetiden og påsketiden kalles "Det alminnelige kirkeår". Det alminnelige kirkeår er noen få uker på vinteren – tiden mellom jul og faste – og hele perioden fra pinse til advent. I løpet av "Det alminnelige kirkeår" møter vi alle sider ved troen på Kristus, det er en tid for vekst, den liturgiske farve er grønt.

Spørsmål

1. **Kjenner du andre dager i "Det liturgiske år" som feires med rød farve?**
2. **Hvorfor er fermingen knyttet til pinsen?**
3. **Hvilken liturgisk farve brukes i advents og fastetiden?**

Livet med Gud i hverdagen

De fleste dager er ikke høytidsdager, men alminnelige hverdager. Det betyr ikke at de ikke har noe med troen på Kristus å gjøre. Gud vil helliggjøre hele vårt liv, ikke bare være en gjest på søndagene eller i høytidene. Det er i hverdagen at vi legger ned det meste av vår tid og vårt engasjement. Derfor er det først og fremst i hverdagslivet at Gud kan forme oss etter sin vilje, og utbre sitt rike gjennom oss.

Hele vårt liv har med Gud å gjøre. I alt vi foretar oss og i alle vi møter, kommer Gud oss i møte. Heller ikke skole- og arbeidssituasjonen vår er uinteressant for Gud. Seire og nederlag på skolen eller i arbeidet, er noe Gud vil bruke for å

få oss til å leve mer etter hans plan og vilje. Kristus er tilstede i alle mennesker vi møter, og i mennesker vi på en eller annen måte har en relasjon til. Møter med andre mennesker er derfor en enestående anledning til å bli bedre kjent med Kristus.

Gud henvender seg til oss gjennom absolutt alt, men vi legger ikke merke til mer enn en brøkdel av det. For å kunne se og legge merke til Kristus i dagliglivet, må alle dagliglivets situasjoner innvies til ham i bønn. Arbeidet, møter med andre mennesker, måltidene og fritiden, alt dette er områder som Gud vil vi skal innvie til ham.

Hverdagsmessen

Den høyeste form for bønn er messen. Ved å starte dagen med å gå til messen, får vi et helt konkret møte med Kristus tidlig på dagen. Messen er den mest fullkomne anledning til å bære frem for Gud alle situasjoner vi vil møte i løpet av dagen. Ved å motta Kristi legeme i communionen, kan vi møte alt som skal skje med bevissthet om at vi bærer Kristus med oss. I Norge bor ikke alle katolikker slik til at de kan gå i messen daglig. Det er et stort privilegium å bo slik til at man kan det.

Tidebønnene

I klostrene innvies dagens tider til Gud gjennom tidebønnene. Det er bønner til faste tider av døgnet. Tidebønnene består hovedsakelig av bønner og salmer fra Bibelen, først og fremst de 150 salmene i "Salmenes bok". Kontemplative klostre kan ha syv tidebønner pr. dag, mens mer

aktive kommuniter har færre. Tidebønnene i klostrene er åpne for alle, særlig morgen- og kveldsbønnen – *Laudes* og *Vesper* – er det mange utenfra som deltar i. Alle prester er forpliktet til å be tidebønnene hver dag, selv om de ikke tilhører noe kloster. De bærer ofte tidebønnsboken, eller "breviarier", med seg.

Kirken oppmuntrer også oss legfolk til å be tidebønnene. Selv om det kan virke som en stor forpliktelse å be tidebønnene, er det i praksis ofte lettere å be tidebønner enn egne bønner. I tidebønnen kan man hengi seg til kirkens egne bønner, bønner som Gud har skjenket Kirken. Man behøver ikke å konstruere en masse bønner selv.

Det tar tid å trenge inn i tidebønnene. I begynnelsen oppleves det ofte som en masse ord som en ikke har noe personlig forhold til, men etter hvert vil disse ordene mer og mer bli ens egne. Slik blir tidebønnene også en bønneskole.

Den som vil be tidebønnene, må kjøpe seg en tidebønnebok.

Morgenbønn og kveldsbønn

Den som ikke ber tidebønnene, bør allikevel ha en fast tid på morgenen og om kvelden som er bestemt bare for Gud. I forskjellige bønnebøker, for eksempel i *Bønnebok for Den katolske Kirke*, finner vi mange forslag til hvordan morgen- og kveldsbønnen kan se ut. "Korstegnet", "Fadervår" og "Hill deg Maria" er de mest sentrale bønnene i katolsk tradisjon. Disse bør være med i morgen- og kveldsbønnen.

Tidebønner i Karmel - Tromsø

Morgenbønner og kveldsbønner kan ha lett for å bli noe vi gjør i full fart før vi må gå ut, eller når vi er stuptrøtte, rett før vi legger oss. Slik får vi ingen dypere samtale med Gud om det vi har opplevd eller skal oppleve i løpet av dagen. Å sette av en kort stund til stille bønn, til samtale med Gud, slik at vi får tid til å slippe Gud inn i vårt innerste, bør høre med til morgenbønnen og/eller kveldsbønnen.

Men når du ber, skal du gå inn i ditt rom og lukke din dør og be til din Far som er i det skjulte. Og din Far, som ser i det skjulte, skal lønne deg, sier Jesus (Matt. 6,6).

Bordbønner

Måltidet har en helt spesiell plass i kristendommen. Det var utfra et jødisk måltid at Jesus innstiftet eukaristien. Det kan vi høre i messeliturgen; de første bønnene vi hører presten be over brødet og vinen i messeliturgen er jødiske bordbønner. Alle jødiske bordbønner begynner: *Velsignet være du Herre!*

Også når Bibelen taler om himmelen, står måltidet sentralt. Flere steder beskrives himmelen som et festmåltid. I *“Herrens bønn”*, Fadervår, nevnes også maten: *Gi oss i dag vårt daglige brød.*

Maten og måltidet er spesielle velsignelser fra Gud. Derfor har troende mennesker til alle tider takket for maten og bedt om Guds velsignelse over måltidet.

Du kjenner sikkert flere bordvers, slike som “O, du som metter liten fugl”

eller “Gledens Herre”. Den bordbønnen som har blitt bedt i klostrene gjennom århundrer, lyder slik:

Før måltidet:

Herre, velsign oss og disse dine gaver, som vi mottar av din godhet.

Ved Kristus vår Herre. Amen

Etter måltidet

Vi takker deg, allmektige Gud, for alle dine velgjerninger, du som lever og råder i all evighet. Amen.

Rosenkransen

Som et hjelpemiddel til bønn og meditasjon, har Kirken gitt oss rosenkransen. Den rosenkransen vi vanligvis bruker består av ett kors, seks store og femtitte små perler tredd på en snor. Trosbekjennelsen, Fadervår, “Hill deg Maria” og “Ære være Faderen”, er basisbønnene i rosenkransen. Trosbekjennelsen er knyttet til korset, Fadervår til de store perlene og “Hill deg Maria” til de små perlene. Den som ber rosenkransen, lar fingrene gli fra den ene perlen til den andre. Fingrene registrerer om det er en stor eller en liten perle som ligger mellom dem, mens munnen og hjertet ber.

Men rosenkransen er ment som noe mer enn en hjelp til å be Fadervår og "Hill deg Maria" et visst antall ganger. Det er en dypere hensikt med rosenkransen, den skal hjelpe oss til å meditere over de viktigste hendelsene i Jesu og jomfru Marias liv. Gjentakelsen av bønnene og fingrenes løp over perlene hjelper oss til å få blikket vekk fra alt rundt oss som forstyrrer oss, for at vi skal bli ført inn i samfunn med Jesus og jomfru Maria. Rosenkransen kan sette oss i stand til å meditere hvor som helst: på bussen, i køer og folkemengder, på tur, midt i byen eller ute i havgapet; rosenkransen kan man be overalt.

Rosenkransen er delt inn i fem dekaner (dekade kommer fra latin: *decem* = ti). Til hver av disse dekadene er det knyttet bestemte hendelser i Jesu og jomfru Marias liv. Disse hendelsene kalles mysterier. Det er tre "serier" med slike mysterier, i alt femten stykker.

- De første mysteriene er hendelser fra Jesu barndom. Disse mysteriene kalles "Gledens mysterier".
- De neste mysteriene er hendelser knyttet til Jesu lidelse og død. De kalles "Smertens mysterier".
- Den tredje serien med mysterier er knyttet til Jesu oppstandelse og himmelfart, pinseunderet, Marias opptagelse i himmelen og hennes

kroning. Disse kalles "Herlighetens mysterier".

Oktober måned er rosenkransmåned, mange har som skikk å besøke hverandre og be rosenkransen sammen i løpet av denne måneden.

Korte bønnerop: Skuddbønner

Å be betyr ikke å bruke mange ord, Jesus advarer oss mot det: *Når dere ber, skal dere ikke ramse opp ord slik hedningene gjør; de tror de blir bønnhørt ved å bruke mange ord*, sier han (Matt. 6,7). Når vi er sammen med en god venn, behøver vi ikke å bruke mange ord; gode venner kan vi være sammen med uten at vi behøver å si noe. Men med dem som vi ikke er så godt kjent med, blir det fort pinlig dersom det er stille for lenge. I slike situasjoner har vi lett for å prate mye bare fordi vi føler at vi må prate. Slik er det også overfor Gud. Den som får fordypet sitt kjennskap og sitt forhold til ham, trenger ikke å bruke så mange ord når de ber, det er nok å være i hans nærhet. Kjennskap til Gud forenkler vår bønn.

De fleste av oss har opplevd situasjoner som har virket truende eller utfordrende på oss, situasjoner hvor vi virkelig føler behov for å påkalle Guds hjelp. I slike nødsituasjoner bruker vi ofte korte bønnerop, slik som: "Jesus, hjelp meg!" eller "Herre, miskunn deg!" Nødsituasjoner viser oss hvor avhengige vi er av Gud, selv mennesker som aldri ellers ber, roper på Gud i en nødsituasjon.

I løpet av dagens gjøremål er det fort gjort å glemme Guds nærvær slik at vi ikke slipper ham inn i det

vi holder på med. For mange må det ofte en nødssituasjon til for at de skal bli minnet om Guds nærvær. Men Gud ønsker ikke at vi bare skal kalle på ham når vi er truet. *Be stadig*, oppfordrer apostelen Paulus oss (1. Tess. 5,17). Ved hjelp av korte bønnerop, eller “skuddbønner”, kan vi invitere Gud inn i alt vi foretar oss i løpet av dagen. Gjennom dette kan både vi og våre omgivelser bli fylt av Guds hellighet. Slik kommer Guds rike nær.

Her er noen forskjellige “skuddbønner”:

Tal, Herre, din tjener hører.

Herre, hva vil du jeg skal gjøre?

Gud være lovet.

I Jesu navn.

Kom, Hellige Ånd.

Hellige Maria, be for oss.

Alle Guds hellige, be for oss.

Du vil finne flere korte bønnerop i *Den katolske Kirkes bønnebok* og i *En liten katolsk bønnebok*.

Spørsmål

- 1. Dersom du opplever et nederlag, for eksempel at du stryker til en eksamen, hvordan tror du Gud kan bruke det?***
- 2. Vet du om noen kontemplative klostre i Norge? Vet du om noen aktive klostre?***
- 3. Har du venner du kan være stille sammen med? Har du forsøkt å være stille sammen med Gud?***
- 4. Har du kjennskap til andre skuddbønner enn de som står her i kapitlet?***

Forord	3
--------------	---

Kapittel 1

Fermingens sakrament	5
Frabarn til voksen	6
Den Hellige Ånd gir oss frimodighet og styrke	6
Innvielsessakramentene	7
Fermingsritualet	8
1. Fornyelse av dåpspakten	8
2. Håndspåleggelsen	8
3. Forbønner	9
4. Velsignelsen	9
Hellig krisma	9
Den Hellige Ånds innsegl	10

Kapittel 2

Mennesket i samfunnet i lys av Kristus	13
Menneskesyn	13
Et kristent menneskesyn	14
Gud vil føre alle ting tilbake til seg	16
Hvilken vei viste Jesus menneskene?	16
Vi er grener på vintreet	17

Kapittel 3

Menneskets frihet	21
Frihet og ansvar	21
Synden binder oss	22
Jesus vil sette oss fri	23
Sakkeus	23

Kapittel 4

Kjærlighetens lov	25
Å holde balansen	25
Det dobbelte kjærlighetsbud	26
Det ibud	27
• Det første bud: Du skal ikke ha andre guder enn meg	27
Avgudsdyrkelse	27
Spådomskunster og magi	28
• Det andre bud: Du skal ikke misbruke Herren din Guds navn	28
Gud er nær i sitt navn	29

• Det tredje bud: Du skal holde hviledagen hellig	30
• Det fjerde bud: Du skal hedre din far og din mor	31
Lydighet	32
Mer enn lydighet	33
Utfordrende situasjoner	33
• Det femte bud: Du skal ikke slå i hjel	33
Hva betyr det femte bud?	34
Jesus og det femte bud	34
Jesus åpenbarer kjærlighetens lov	35
Trusler mot livet	36
Jomfru Maria	37
Alle barn er ønsket av Gud	38
• Det sjette bud: Du skal ikke bryte ekteskapet	39
Forelsket	39
Sex og egoisme eller sex og kjærlighet	40
Kjærligheten skaper nytt liv	42
Kall til kyskhets	43
Ekteskapet	44
Hva med samboerskap? Hva med skilsmisse?	44
Jesus om ekteskapet	45
Et sakrament	45
Troskap	46
• Det syvende bud: Du skal ikke stjele	46
Sosialisme og kapitalisme	46
Jesus og de fattige	48
• Det åttende bud: Du skal ikke lyve	49
Forskjellige former for løgn	49
Å søke sannheten er mer enn å la være å lyve	50
Den hellige Edith Stein	50
• Det niende bud: Du skal ikke begjære din nestes hustru	53
Det onde begjær	53
Salige er de rene av hjertet	54
• Det tiende bud: Du skal ikke begjære din nestes hus eller eiendom	54
Lyst etter rikdom	55

Kapittel 5

Tro og gjerninger	57
Tro er mer enn å holde for sant	57
Lignelsen om vintreet og grenene	58
Vi samarbeider med Guds nåde	59
Hvordan kan vi vite hva Gud vil vi skal gjøre?	59

Kapittel 6

Lidelsen, det onde og korset	61
Job	61
Vi forener vår lidelse med Kristi lidelse	63
Korset	64

Kapittel 7

Bønnen – hjerteslagene i vårt forhold til Gud	65
Vår utilstrekkelighet får oss til å be	65
Fariseeren og tolleren	66
Ydmykhet er en forutsetning for bønn	67
Fader vår	67
De syv bønnene i Fadervår	68
• Innledningen	68
• Første bønn	68
• Annen bønn	68
• Tredje bønn	68
• Fjerde bønn	69
• Femte bønn	69
• Sjette bønn	70
• Syvende bønn	70
Ulike former for bønn	71
• Forbønn	71
• Tilbedelse	72
• Bønn om hjelp	72
• Takksigelse	73
• Lovprisning	73
• Bønn med ord	73
• Meditasjon	73
• Stille bønn - kontemplasjon	75
Jesus hos Marta og Maria	75
Bønn om enhet	77

Kapittel 8

Liturgien – feiringen av troen	79
Den himmelske liturgi	80
Den himmelske liturgi er et forbilde for den jordiske liturgi	82
Kristus mottar oss i messen	84
Messeofferet	84
Messe for avdøde	85
Det liturgiske år	85
Julen	86

Påske	89
Pinse	91
Det alminnelige kirkeår	91

Kapittel 9

Livet med Gud i hverdagen	93
Hverdagsmessen	94
Tidebønnene	94
Morgenbønn og kveldsbønn	94
Bordbønner	96
Rosenkransen	96
Korte bønnerop: Skuddbønner	97

Notater:
